

Faggrupper for lærere i kunst og håndverk

Innhold, organisering, og nytteverdi.

Masteravhandling

Høgskolen i Oslo og Akershus, Institutt for estetiske fag

Irene Brodshaug

2016

Til minne om vaktmester Rolf

Master i estetiske fag: Fagdidaktikk i kunst og design

En masteroppgave av Irene Brodshaug

Kandidatnummer: 507

Institutt for teknologi, kunst og design

Høgskolen i Oslo og Akershus

Emnekode: MEST5900

Forsidebilde: «Lage sjakkbrett» av Eva Christin Fiedler Ihlen, 2016

Forord

Årene 2014-2016 har vært en dannelsesreise uten sidestykke. Jeg er utrolig heldig som har en arbeidsgiver som prioriterer å gi meg mulighet til å skrive denne masteravhandlingen. Jeg håper at avhandlingen kan være et bidrag for å styrke fagfellesskapet for kunst og håndverkslærere.

Først og fremst takk til mine veiledere Janne Beate Reitan og Randi Veiteberg for gode veiledningssamtaler. Dere og de andre på studiet har gitt meg motivasjon og viktige kritiske innspill. Takk til mastergjengen for to fine år sammen, jeg er så stolt av dere alle sammen.

Takk til utdanningsdirektoratet, min arbeidskommune, rådgiver, rektor og ledelsen på skolen for å ha gitt meg vikarordningen i et fag som fra Kunnskapsdepartementets side ikke blir prioritert. Motivasjonen ved å få denne ordningen siste året har vært avgjørende for å komme i mål, selv om det har vært hektisk. Jeg er takknemlig for den utviklingen jeg har hatt, og den innsikten jeg har fått i læreryrket, gjennom de skolene jeg har jobbet for og de lærerne og elevene jeg har møtt. Vaktmesterne har vært mine viktige samarbeidspartnere. Takk til gode kolleger som har hjulpet meg; Harald F. Moore, Caroline Aakerøy Moe, Turid Rauboti og Anne Sognnæs.

Takk til Line Iren Pedersen, Hanne Siljoberg, Eva F. Ihlen og til dere i min faggruppe som har gjort det mulig for meg å få den innsikten jeg har på feltet i dag. Dere gjør at vi utvikles og synliggjør faget i kommunen. Dere er mitt fagfelt og dere er med på å utvikle faget vårt i en positiv retning. Takk til Christine Løkvik for god hjelp. Takk til Margrethe Skogheim for godt internt samarbeid om kunst og håndverksfaget i hverdagen. Det er uvurderlig.

Takk til Bente Løvberg for at jeg fikk lov til å jobbe hos dere på la Baguette første året, ellers hadde det ikke gått økonomisk rundt.

Takk til alle dere som har hjulpet meg gjennom hverdagen, og gitt meg hyggelige kvelder og støtte. Uten dere og andre venner så hadde jeg ikke klart det.

Takk til Leon, for fine turer og mye kos og glede i hverdagen.

Sammendrag

Denne masteravhandlingen handler om faggrupper for kunst og håndverkslærere.

Problemstillingen som svares på er: **Hvilket innhold kan faggrupper for kunst og håndverkslærere ha, hvordan kan slike grupper organiseres og hva kan nytteverdien være for medlemmene?**

Teorier av Etienne Wenger om praksisfellesskap, og Unn Stålsett sin utvikling av nettverk og faggrupper, blir trukket frem i oppgaven der kvalitativ metode og refleksjon står sentralt. To kommuner sammenlignes, og åtte informanter intervjues knyttet til nøkkelordene i problemstillingen. Her vektlegges hvordan kommunene gir tid og rom til faggrupper som kompetanseutvikling, og hvordan de prioriterer videreutdanning for kunst og håndverkslærere.

Hensikten med oppgaven er å sette fokus på fagfellesskap og relevant etterutdanning for lærere i kunst og håndverk. Dette for å kunne styrke opplevelsen av mening med jobben vi gjør. Å kunne samarbeide med andre i samme profesjon, ta tak i problematikk på feltet og utvikle oss, uavhengig om vi har mye utdanning i faget eller ikke er viktig for lærere som underviser i faget. Et godt fagfellesskap vil forhåpentligvis kunne bidra til et sterkere fagfelt og økt annerkjennelse av kunst og håndverksfaget i skolen.

Dette er en metodisk oppgave med fokus på best practice. Kritisk refleksjon blir vektlagt. Et års feltarbeid i rollen som faggruppeleder vil være utgangspunktet for en didaktisk utstilling som visualiserer arbeidet.

Summary

This Master's degree dissertation touches on the subject of academic networking groups for teachers of Arts and Crafts. The topic of this dissertation is: **What content can academic networking groups for Arts and Crafts teachers include, how can such groups be organized and what can the usefulness be for its members.**

Theories of Etienne Wenger about communities of practice and Unn Stålset's development of networks and academic groups are highlighted in this paper, where qualitative methods and reflection are key. I compare two municipalities where eight informants are interviewed in connection to the main ideas of my thesis. Here I emphasize how municipalities give time and space to continued education via participation in academic groups, and how they prioritize further education for Arts and Crafts teachers.

The purpose of this paper is to shed a light on the academic community and relevant continued education for Arts and Crafts teachers in order to strengthen the meaningfulness of the job we do. To be able to collaborate with others in the same profession, address foundational problems in the field and grow professionally, independent of how much relevant education we have, is important for teachers who teach this subject. A strong sense of professional community will, with hope, contribute to a stronger discipline and increased acknowledgement of Arts and Crafts as a school subject.

This is a methodical paper, with a focus on best practices. Critical reflection will be weighted throughout. One-year of field research in the roll as an academic group leader will be the starting point for a didactic exhibition that will visualize my work.

Innhold

Forord	5
Sammendrag	7
Summary	8
1. Innledning	11
Bakgrunn for valg av undersøkelsesområde.	11
Intensjon med masteroppgaven	13
Masteroppgavens problemstilling.....	13
Oppgavens oppbygning	15
Sentrale begreper	16
2. Feltet i dag-kunnskapsstatus	17
Problematikk knyttet til yrket som kunst og håndverkslærer	17
Relevant forskning	18
Kompetanseutvikling; etter -og videreutdanning	20
Dikotomien Individ/kollektiv	23
Presentasjon av ulike felles arenaer og tilbud for lærere i kunst og håndverk.....	25
3. Metode og forskningsstrategi	28
Kvalitativ metode.....	28
Fremgangsmåte	28
Kvalitativ metode—	29
Refleksiv metodologi	29
Intervju og forforståelse	30
Feltarbeid og egen posisjon.....	32
Sjakkbrettet som symbol	34
Kommunene og informantene	35
Undersøkelsen	36
4. Teori	39
Presentasjon av Wengers teorier som blir brukt i drøftingen.....	41
Det naturlige praksisfellesskapet og det organiserte praksisfellesskapet	42
Forhandling av mening	42
Langsiktige og kortsiktige praksisfellesskap	43
Utfordringer knyttet til lederen av et praksisfellesskap	44
Unn Stålsett teorier som blir brukt i drøftingen.....	44

5. Introduksjon til undersøkelsen-Feltarbeid	45
Faggruppesamlinger i kommune 1—	45
2015-2016:	45
Observasjon av faggruppesamling i kommune 2, Oktober 2015.	50
6. Innledning til Undersøkelse og drøfting	51
7. Innholdet i faggruppene	51
8. Organisering av faggrupper	57
9. Nytteverdien av faggrupper	70
10. Kritisk refleksjon	80
11. Videre refleksjon	83
Konstruksjon av ulike nivåer knyttet til fagfellesskap	83
Avsluttende teoretisk perspektiv.	87
12. Oppsummering	88
13. Utstillingen	91
14. Veien videre	90
Referanser	92
Figurliste	96
Vedlegg	98

1. Innledning

Bakgrunn for valg av undersøkelsesområde.

Min motivasjon for å skrive denne masteroppgaven handler like mye om min posisjon i fagfeltet som egne interesser. Min erfaring som lærer er avgjørende for valg av tema og problemstilling.

Jeg var ferdig utdannet faglærer i kunst og håndverk fra Høgskolen i Oslo i 2006. I 2007 fikk jeg min første jobb som vikar i kunst og håndverk på en grunnskole i en kommune på Østlandet. Som lærer uten særlig erfaring opplevde jeg en følelse av å ikke ha full kontroll på lærerrollen. Som eneste kunst og håndverkslærer ved skolen hadde jeg ingen å diskutere fagets særegenhet og dele undervisningserfaringer med. Dette i motsetning til for eksempel norsklærerne som var mange og som hadde hverandre å støtte seg til med tanke på faglige utfordringer. Den som hjalp meg mest og som jeg samarbeidet mye med var skolens vaktmester. Han ble med meg til Byggmaker for å kjøpe inn materialer, hjalp meg med sirkelsagen og annet elektrisk verktøy, i tillegg til å støtte meg ved praktiske utfordringer knyttet til verksteder.

I min arbeidshverdag var klasseledelse i store klasser, med løs struktur i timene, også en utfordring. Jeg fikk mye ros og kommentarer fra øvrige lærere som «Det er så fint at du har kunst og håndverk, så elevene får mestret noe, gjort noe annet og vært kreative». Jeg opplevde at andre lærere ved skolen mente at kunst og håndverksfaget var viktig, fordi det var et annerledes-fag, og et slags fristed, og ikke på grunn av det elevene lærte og prosessene knyttet til faget. Jeg var tilknyttet et team på skolen, og kollegene mine var flinke til å støtte meg mot å bli tryggere i lærerrollen og utvikle klasseledelse, men et faglig felleskap manglet. Jeg ønsket å få hjelp til å kvalitets sikre egen undervisning og jeg savnet faglige tilbakemeldinger.

De første to årene jeg jobbet som lærer, var jeg med på en rekke kurs. Kommunen satte av fire timer hver uke til kompetanseutvikling av lærere. Jeg var blant annet fire ganger på kurs knyttet til stasjonsundervisning i norsk på 1. til 4.trinn. To ganger var jeg på engelsk-kurs, flere ganger på kurs i filosofiske samtaler, jeg var på en rekke matte-kurs, IKT-kurs, og kurs for hvordan undervise minoritetsspråklige i norsk. Selv om det var nyttig å være med på disse kursene, så var relevansen til min utdanning liten, og det møtte ikke mitt behov for faglig utvikling som kunst og håndverkslærer.

I 2009 ble jeg med i kommunen jeg jobber sin faggruppe for kunst og håndverkslærere. Faggruppen er en del av kommunens kompetanseutviklingsprogram, og de fleste av skolens fag har en slik faggruppe. Unn Stålsett som er seniorrådgiver på høgskolen i Oslo og Akershus, startet i 2003 faggruppene sammen med kommunens rådgiver for undervisning. Lærere som underviser i kunst og håndverk i kommunen kan melde seg på faggruppen, og får fem samlinger i året for å diskutere faget, dra på eksterne kurs og utstillinger, og samarbeide om årsplaner og vurdering. Dette opplevde jeg som meningsfylt, og jeg ble fort engasjert. I 2013 ble jeg faggruppeleder og jeg har siden den gang hatt ansvar for å koordinere samlingene.

Våren 2015 ble jeg tildelt Utdanningsdirektoratets vikarordning i forbindelse med at jeg skulle skrive denne masteravhandlingen. Dette ble gjort ved at rektor på den skolen jeg jobber innstilte og søkte for meg. I praksis vil det si at jeg fikk jobbe tre dager i uken med full lønn, «40/60-ordningen» på folkemunne. I tillegg til å ta en masterutdanning ble jeg frikjøpt fra Utdanningsdirektoratet for å være med i en arbeidsgruppe for å skrive veiledning til læreplanen i kunst og håndverk. Denne ferdigstilles våren 2016.

Å få være en del av et masterfelleskap har vært motiverende, jeg har fått mer faglig tyngde og perspektiver for å sette disse tankene i et system. Et system som kan bidra til at jeg mer strukturert kan arbeide med forbedring av praksis og anerkjennelse av faget.

Intensjon med masteroppgaven

Jeg har to mål med denne oppgaven. Det ene er å bli en bedre faggrupeleder. Med bedre mener jeg å få økt refleksjonsnivå knyttet til faggruppens strukturer, og kunne bruke refleksjonen til å utvikle faggruppen fremover. En styrket faggruppe vil kunne tydeliggjøre viktigheten av faget i kommunen jeg jobber.

Det andre målet er å kunne bidra til bevisstgjøring på feltet med fokus på fellesskap og samarbeid for lærere i kunst og håndverk. Ved å synliggjøre hvordan faggrupper kan organiseres og nytteverdien av slike, håper jeg denne oppgaven kan være et hjelpemiddel for kommuner og privatpersoner som har tanker og planer om å starte faggrupper i kunst og håndverk. Jeg ønsker at så mange som mulig av lærere som underviser i kunst og håndverk skal få oppleve aktuell utviklingstid, og få mulighet til relevant faglig etterutdanning i sin yrkeshverdag.

Selv om oppgaven har et fokus på faggrupper i kunst og håndverk vil det være en mulighet for å se deler av oppgaven i sammenheng med andre fag og skoleutvikling generelt.

Masteroppgavens problemstilling

Problemstillingen jeg har valgt til denne masteroppgaven er;

Hvilket innhold kan faggrupper for kunst og håndverklærere ha, hvordan kan slike grupper organiseres og hva kan nytteverdien være for medlemmene?

Egen posisjon, utvalgt teori, feltarbeid og statusen på fagfeltet er bakteppet for oppgavens undersøkelse som skal svare på problemstillingen. Det er mange sider ved ulike fagfellesskap knyttet til kunst og håndverklærerprofesjonen som det kunne vært interessant å fokusere på, men siden jeg har vært i feltet som faggrupeleder så velger jeg å gå i dybden på faggrupper for kunst og håndverklærere.

Jeg har valgt å formulere spørsmålet som «hvordan kan», fordi det er mulig det finnes mange faggrupper og kommunale nettverk i landet som samarbeider på tvers av skolene om kunst og håndverksfaget. På grunn av oppgavens begrensning og tidsperspektiv så har jeg ikke foretatt noen kvantitativ undersøkelse for å kartlegge dette. Utgangspunktet er en kvalitativ undersøkelse basert på informanter knyttet til faggrupper i to kommuner. Den ene kommunen er min egen arbeidskommune (kommune 1) og den andre er en annen kommune på Østlandet (kommune 2).

Innhold, Organisering og nytteverdi er tre sentrale begreper i problemstillingen. I forbindelse med *innhold* av faggruppene vil jeg sammenligne innholdet i de to kommunene, og se på muligheter og begrensninger. Siden jeg har vært i feltet mens jeg skriver masteroppgaven, så vil en visualisering og beskrivelse av innholdet i faggruppen i kommune 1, være en introduksjon til undersøkelsen og drøftingene. Feltarbeidet gjennom fem samlinger 2015-2016 blir bakgrunnen til mitt praktisk-estetiske arbeid. Det skal bli en utstilling som viser innholdet i faggruppesamlingene. I forbindelse med *organisering* vil jeg fokusere på hvordan de to faggruppene blir organisert med tanke på tid og praktiske omstendigheter i samsvar med kommunenes kompetanseutviklingsprogram. Her får de som har ansvar for kompetanseutvikling i en kommune en sentral rolle for rammene rundt gruppene. Drøfting av etter- og videreutdanning for kunst og håndverkslærere vil være en del av kapittelet om organisering.

Det siste begrepet som fokuseres på er *nytteverdi*, og her drøftes nytteverdien av faggruppene.

Et fagdidaktisk perspektiv gjennomsyrrer oppgaven og problemstillingen.

«Fagdidaktikk er alle de refleksjoner en kan knytte til et fag og undervisning av dette faget, som kan gi økt kunnskap om fagets beskaffenhet, om fagets legitimering og økt kunnskap om hvordan faget kan læres, undervises og utvikles (Lorentzen, Streitlien, Høstmark Tarrau, & Aase, 1998, s. 7). Denne avhandlingen fokuserer spesielt på hvordan kunst og håndverksfaget kan utvikles i grunnskolen med tanke på de som skal undervise i faget.

Oppgavens oppbygning

Feltets status Teoretisk perspektiv	1.	Innledning	<ul style="list-style-type: none"> • Bakgrunn-Posisjon • Intensjon og problemstilling
	2.	Fagfeltet i dag-tilbud og muligheter	<ul style="list-style-type: none"> • Feltet i dag • Relevant forskning • Kompetanseutvikling • Ulike fagfellesskap og organisasjoner for kunst og håndverkslærere
	3.	Forskningsmetode	<ul style="list-style-type: none"> • Kvalitativt intervju-tolkningsnivåer • Feltarbeid i sammenheng • Sjakkbrettet som symbol
	4.	Teori	<ul style="list-style-type: none"> • Wenger og Stålsett-teorier om praksisfellesskap og nettverksbygging
Feltarbeid -undersøkelse og drøfting	5.	Feltarbeid-Introduksjon til Undersøkelsen	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeidet i faggrupper i kommune 1 • -redegjøring for fem faggruppesamlinger ---det praktisk estetiske arbeidet • Observasjon av arbeid i faggruppen i kommune 2
	6.	Undersøkelsen og drøfting	<ul style="list-style-type: none"> • Innhold • Organisering • Nytteverdi • Kritisk refleksjon
	7.	Etterord	<ul style="list-style-type: none"> • Oppsummering av masteroppgaven • Veien videre

Sentrale begreper

I masteroppgaven blir det brukt en del begreper om hverandre. Begrepene brukes i dagligtalen til lærere, men de kan være noe forvirrende for de som ikke jobber i skolen eller har god kjennskap til skolen som organisasjon. Jeg kommer nærmere inn på begrepene etter hvert, men for en foreløpig avklaring av hvordan ordene brukes i avhandlingen;

Kompetanseutvikling er et overordnet begrep. Det blir brukt i avhandlingen som generell utvikling av kompetanse i forbindelse med yrket som lærer. Ofte har en kommune en kompetanseutviklingsplan som inneholder strategier for alle begrepene i dette avsnittet. Kompetanseutvikling foregår også daglig i jobben som lærer, man utvikler seg i takt med erfaring og læringen man går gjennom i egen profesjon. Det kan være kompetanse både innen fagfeltet, det pedagogiske og didaktiske. Det er vanlig å ha *utviklingstid* på skolene som brukes til kompetanseutvikling, noe av den tiden lærere ikke underviser, i deres 43,25 timers uker (Utdanningsforbundet, 2014). Med *videreutdanning* menes utdanning som lærere tar tilknyttet universitet eller høyskole, der de får studiepoeng. For eksempel en masterutdanning for en som er utdannet lærer eller adjunkt blir en form for videreutdanning. 30 studiepoeng i et ekstra fag blir videreutdanning. *Etterutdanning* er en samlebetegnelse for all systematisk kursing og kompetanseutvikling man tar etter å ha en ferdig utdanning, i regi av kommunen man jobber eller andre instanser. Etterutdanning er ikke nødvendigvis tilknyttet studiepoeng. Faggruppene i kommune 1 kan sees på som et etterutdanningstilbud som er en del av en systematisk kompetanseutviklingsplan.

2.Feltet i dag-kunnskapsstatus

Forskning viser at det finnes noe problematikk knyttet til kunst og designdidaktikk-feltet, og i yrket som kunst og håndverkslærer. Gode felles arenaer og systematiske fellesskap, som for eksempel faggrupper, kan være en fordel for å jobbe aktivt med problematikk på fagfeltet. Jeg vil i dette kapittelet se på ulike felles arenaer for kunst og håndverkslærere, og forskning på feltet som trekker frem praksisfellesskap og samarbeidsproblematikk. Jeg vil også komme inn på kollegialt fellesskap, skolen som organisasjon og etter og videreutdanning.

Problematikk knyttet til yrket som kunst og håndverkslærer

Kunst og håndverksfaget står ovenfor en rekke utfordringer. Både med tanke på at faget i seg selv har ulike tradisjoner og fokusområder, men også at vi er inne i en tid med et sterkt fokus på PISA resultater (Web redaksjonen ved UV, 2016). Det kan oppleves som det har blitt et skille fra Kunnskapsdepartementet mellom hva som er viktig og ikke viktig i norsk skole, med føringer om hvilke fag som blir prioritert av midler til blant annet videre -og etterutdanning.

Her presenteres noen punkter som blir trukket frem i nyere forskning som problematikk på feltet.

- Lagerstrøm-rapporten fra statistisk sentralbyrå viser at kun litt over halvparten av lærere som underviser i kunst og håndverk har fordypning i faget (Lagerstrøm, Moafi, & Revold, 2013/2014; Kunnikoff, 2015)
- Vanskelig å få jobb som faglærer i kunst og håndverk, det lønner seg å ha andre fag i sin fagkrets (Kunnikoff, 2015)
- Ofte en utfordring med rammefaktorer, noen har lite fungerende verksteder og store elevgrupper i faget (Hansen, 2015)
- Utfordringer med vurdering i faget (Lutnæs, 2011)

- Kompetansekrav i såkalte basisfag blir fremmet men ingen kompetansekrav for å undervise i kunst og håndverk på barnetrinnet (Kunnskapsdepartementet, 2015; Kunnikoff, 2015)
- Mindre muligheter enn basisfag for å få ulike ordninger innen «Kompetanse for kvalitet» for å videreutdanne seg i kunst og håndverk (Kunnskapsdepartementet, 2015)
- Få læreverk i faget
- Generell statusproblematikk hos skoleledere og andre (Lie, 2013)
- En skolehverdag med lite relevant utviklingstid, og et savn om å kunne samarbeide med andre faglærere (Garberg, 2014)

Relevant forskning

Janne Reitan skriver i sin doktoravhandling *Improvisation in Tradition A study og contemporary vernacular clothing design practiced by Inupiaq woman of Kaktovik, North Alaska (2007)*, om uttrykket *learning by watching*, og hvordan inuittkvinnene i Alaska lærer ved å være i fellesskap og observere det de skal lære. Reitan setter dette i sammenheng med blant annet Etienne Wengers teorier om praksisfellesskap (1998).

Reitan sin avhandling bidrar til bevisstgjøring om hvordan vi lærer ved å observere, ikke bare ved å gjøre. Hun problematiserer også uttrykket «taus kunnskap».

I artikkelen *vedlikehold av ein konstruert kontrovers* (2011) skriver en annen forsker på feltet, Karen Brønne, om det hun omtaler som en konstruert kontrovers mellom kunstpedagogikken og håndverkstradisjoner. Denne kontroversen mener hun bidrar til at språket innen kunst og designdidaktikk-feltet ikke utvikles. Hun beskriver en situasjon der hun følte seg misforstått av kunst og håndverkslærere knyttet til hvordan hun brukte språket, at lærerne opplevde at hun ville kreativiteten til livs når hun kom med innspill på hvordan styrke kunnskap og læring innen faget. Hun skriver at det har blitt et enten eller fokus på kreativitet versus formalestetiske virkemidler (Brønne, 2011). Artikkelen trekker frem hvordan et fagfellesskap kan innta

forutinntatte holdninger som er konstruerte fordi språket knyttet til faget ikke er godt nok utviklet. Dette viser behovet for å utvikle språket på fagfeltet i fellesskap for å kunne bedre det Brønne kaller «en veik, verbal språkkultur». I følge Brønne (2011) hadde fellesskapet av lærere et språk som gjorde at de ikke forsto hennes konkretiseringer og verbale vendinger, slik at det oppsto misforståelser.

Eva Lutnæs skriver i sin doktorgradsavhandling; *Standpunktvurdering i grunnskolefaget Kunst og håndverk-læreres forhandlingsrepertoar* (2011), om hvilket språk lærere bruker når de skal vurdere elevarbeider i forbindelse med å sette standpunktkarakterer. Doktorgraden er et bidrag fra Lutnæs side til å skulle forbedre praksisen knyttet til vurdering, og bevisstgjøre ulike mekanismer og historiske linjer som har påvirket KH-faget og dets vurderingspraksis. Avhandlingen følger to lærerteam og hvordan de samarbeider om å sette standpunktkarakterer. «I den grad det forekommer moderasjonsprosesser der KH-lærere sammenligner karakternivå og argumenter for faglig kvalitet er det på initiativ fra den enkelte lærer, skoleleder eller skoleeier. Det er ingen krav til samarbeid om standpunktkarakterer på tvers av skoler» (Lutnæs, 2011).

Catrine Lie sin masteroppgave fra 2013; *Skolelederes verdsetting av læreres fagkompetanse i Kunst og håndverk*, tar for seg om skoleledere prioriterer å ansette faglærere i kunst og håndverk, og hvilke utsagn de har knyttet til dette. Lie kommer inn på leseplikten til kunst og håndverkslærerne, at denne er høyere enn i andre fag. Hun tar opp kunst og håndverkslærerne som en del av et kollegium, og hvilken påvirkning de har knyttet til samarbeid og tverrfaglig arbeid. Lie skriver at informantene fremhever at å være minst to faglærere i et fag gjør mye for trivsel og faglig utvikling (Lie, 2013).

June Kunnikoff velger å ikke bruke mye tid på faglige nettverk i sin masteroppgave *Formell fagkompetanse i kunst og håndverk-betydning, prioritering og konsekvenser* (2015), men hun trekker det frem som noe informantene mener er viktig. Kunnikoff sin oppgave tar utgangspunktet i statistikken til Lagerstrøm (2013/2014) om at nesten halvparten av de som underviser i kunst og håndverk ikke har formell fagkompetanse i faget.

Etter å ha snakket med alle fem informantene ser jeg i transkripsjonene at alle snakker varmt om det faglige kollegiet de har ved skolen og jeg får inntrykk av at alle verdsetter faglige nettverk i ulike arenaer. I ulik grad nevnes kollegiet ved skolen, faglige nettverksmøter i kommunen, fagkonferanser, grupper i ulike sosiale medier, og det fagdidaktiske tidsskriftet FORM som verdifullt for faglig utvikling og undervisning (Kunnikoff, 2015, s. 56).

Marit Garberg belyser progresjon og utvikling av lokale læreplaner i sin masteroppgave *Planer-hva og hvorfor* (2014) Hun påpeker at det er lite samarbeid mellom skolene, og at det ikke er en selvfølgelighet å få etterutdanning i faget hvis man er kunst og håndverkslærer.

Fra mitt ståsted og med min erfaring i feltet, opplever jeg at det generelt er lite samarbeid barneskoler imellom og mellom barneskolene og ungdomsskolene når det kommer til KH-faget, i motsetning til i fag som norsk og matematikk, hvor det er et innarbeidet samarbeid mellom barneskolen og ungdomsskolen. Her refererer jeg til skoler som tilhører samme skolegruppe (Garberg, 2014, s. 15)

Kompetanseutvikling; etter -og videreutdanning

I arbeidstidsavtalen står det blant annet at;

Lærernes samlede arbeidsoppgaver skal utføres innenfor et årsverk på 1687,5 timer (...) god samhandling på alle nivåer og systematisk samarbeid mellom lærerne er viktig for å kunne utvikle skolen. Dette må legges til grunn i prosesser for å ivareta den enkelte skoles behov for organisering av arbeidstiden (Utdanningsforbundet og KS, 2014).

Det blir lagt opp til et årsverk, der kommunene og skolene har styringsrett over hvordan de organiserer tid til undervisning, for og etterarbeid, etterutdanning og

møtetid. Vektlegging på samarbeid og teamarbeid blir trukket frem som viktig i avtalen. Timer en lærer må undervise i kunst og håndverk og kroppsøving er 948 (45 min) undervisning i året (Utdanningsforbundet og KS, 2014), og dette er det høyeste timeantallet av alle skolens fag. De som har andre fag har da mer tid til for og etterarbeid og faglig ajourføring. Her viser jeg til Catrine Lie sin masteroppgave om skolelederens verdsetting av fagkompetanse i kunst og håndverk (Lie, 2013).

Erling Lars Dale trekker frem kollegialt fellesskap som en betingelse for å kunne heve den profesjonelle kvaliteten i skolen (Dale, 1993). Dale skriver at hvis lærere skal oppleve et samarbeid som meningsfullt, kreves det at de har en form for kollektiv identitet som står i samsvar med lærernes referanserammer. Dette kan settes i sammenheng mellom både Stålsett (2006) sine teorier om nettverksbygging og Wenger (1998,2002) sine teorier om praksisfellesskap, teorier jeg kommer nærmere inn på senere i avhandlingen. Ludvigsensutvalgets utredning om hva som er viktig i fremtidens skole trekker frem at kollegialt samarbeid om elevenes læring er en forutsetning for «å sikre at planlegging og undervisning bygger på forskning og erfaringer» (NOU 2015:8, 2015). Utvalget trekker frem viktigheten av at lærerne styrker sin fagdidaktiske kompetanse og utvikler seg metodisk, for at elevene skal lære på best mulig måte.

Faget kunst og håndverk er grunnskolens fjerde største fag med 623 timer fordelt på 1.-10.trinn (Utdanningsdirektoratet, 2015). Det er opp til skolene hvordan timene fordeles. Har skolen en som har faglærerutdanning i kunst og håndverk, og som bare underviser i dette faget, så vil denne kunne ha de fleste timene i faget på en skole innenfor rammene. Det er da trolig at denne læreren har få eller ingen samarbeidspartnere i faget på skolen.

Lærerløftet(2014) fulgte med seg strategien *kompetanse for kvalitet* (2015), en strategi for hvordan lærere skal videreutdannes. Gjennom utdanningsdirektoratet kan lærere søke om ulike ordninger. «Du kan velge mellom to finansieringsordninger. Med vikarordningen frigjøres du fra dine ordinære arbeidsoppgaver. Søker du om stipendordning kan du få inntil 100 000 kroner i stipend for å ta inntil 30 studiepoeng» (Utdanningsdirektoratet, 2016). Det blir lagt opp til at skoleledere skal prioritere videreutdanning av lærere som underviser i

fagene som lærerløftet fokuserer på. Kunst og håndverk er ikke nevnt her (Kunnskapsdepartementet, 2014). En av få tilbud på Høgskolen i Oslo og Akershus er «Digital kunst og håndverk» med fokus på styrking av digitale ferdigheter innen kunst og håndverksfaget, og studiet gir 30 studiepoeng. Vil man ta en master eller noe annet må man søke direkte til studiet, og samtidig søke ordningene. Skoleleder setter opp en prioritert liste av de ansatte som ønsker videreutdanning og hvilken ordning de ønsker, og mitt inntrykk er at utdanningsdirektoratet i de fleste tilfeller godtar skolelederens prioritering.

Det er per dags dato en stor debatt i forbindelse med de nye kompetansekravene fra regjeringen og kunnskapsdepartementet. Det er nå blitt krav om 30 studiepoeng for å undervise i norsk, samisk, norsk tegnspråk, engelsk og matematikk på barnetrinnet og 60 studiepoeng for å undervise i disse fagene på ungdomstrinnet. Kravene for å undervise i kunst og håndverk i grunnskolen er 30 studiepoeng på ungdomstrinnet, 0 på barnetrinnet. Jeg vil trekke frem masteravhandlingen til Kunnikoff, (2015) som mener at kompetansekravene er et sted i riktig retning, men hun stiller seg kritisk til at det ikke er høyere kompetansekrav for å undervise i grunnskolen i kunst og håndverksfaget. Kunnskapsminister Torbjørn Rød Isaksen forteller til magasinet periskop i april (2016) at han vil nå fokusere på å styrke de praktisk-estetiske fagene ved blant annet å kanskje innføre mulighet for eksamen i faget, og heve kompetansekravene (Christensen, 2016). Samtidig er de nye kompetansekravene en frustrasjon for mange allmennlærere som nå mister mulighet til å undervise i fag de har mange års undervisningserfaring og interesse i (Ruud, 2016). Her kan vi se et skille mellom feltet med utdannede kunst og håndverkslærere som vil kjempe for å få kompetansekrav for at skoleledere skal prioritere faglærere, og allmennlærere som ikke vil bli «avskiltet» i de fagene de underviser i. Utfordringen må være å fokusere på høy kompetanse i alle fag, men allikevel ta hensyn til de som har høy realkompetanse og interesse for faget de underviser i. Dette er en betent problemstilling som jeg ikke har muligheter for å gå dypere inn i her, men jeg vil i noen grad utdype ulikhetene mellom fagfeltene i neste avsnitt.

Dikotomien Individ/kollektiv

Denne masteroppgaven kan settes i sammenheng med dikotomien «individ-kollektiv». Dikotomier er motsetningspar som kan fungere som et grunnlag for diskusjoner om et fagfelt. «Utfordringene er å synliggjøre dikotomiene og hvordan de kommer til uttrykk» (Nielsen, 2009, s. 33). Fagfeltet kunst og designdidaktikk er et relativt nytt fagfelt, som både har tradisjoner i de kunstfaglige og de håndverksfaglige tradisjonene (Nielsen, 2009). De to tradisjonene har ulikt utgangspunkt, og den kunstneriske tradisjonen kan ha vært mer individpreget enn hva håndverkstradisjonen har vært. I tillegg knyttes kunsten og håndverket til lærerprofesjonen og pedagogikken som igjen er en egen tradisjon. «Fagfeltets bidrag til kreativ personlighetsutvikling er blitt stående som en kontrast til fellesskapets kollektive løsninger» (Nielsen, 2009, s. 32). Fritt skapende arbeid og reproduisering har stått mot hverandre, dette som Karen Brønne (2011) trekker frem som oppkonstruert. Et aktuelt eksempel er debatten knyttet til om kunsthåndverk er i mellomlandet mellom kunsten og håndverket (Veiteberg, 2005), eller om kunsthåndverket i utgangspunkt er håndverk (Bull, 2007). Kjosavik-rapporten (2003) om at faglærere i kunst og håndverk samarbeider mindre med andre er interessant i denne sammenhengen.

Derimot er det en signifikant forskjell mellom allmennlærere og faglærere når det gjelder planlegging. Allmennlærere deltar oftere enn faglærere i felles planlegging med andre lærere. Allmennlærere synes også å legge større vekt på prosjektarbeid og tverrfaglig arbeid enn det faglærerne gjør. Dette kan ha sammenheng med at faglærere er mer opptatt av fagets egenart og fordypning i aktiviteter knyttet til spesielt kunst og håndverk (Kjosavik, 2003)

Jeg undres over om mange som velger faglærerutdannelse i kunst og håndverk er mer preget av en kunstnerisk, individuell tradisjon der utgangspunktet er fagområdet, mens allmennlærere i hovedsak har et pedagogisk utgangspunkt i valg

av profesjon. Jeg skal ikke gå mer inn på dette, men det er noen historiske linjer her som kunne vært interessante å se nærmere på ved en annen anledning. I hovedsak kan det tenkes at kunst og håndverkslærere samarbeider mindre med andre grunnet mindre fokus på nettverk og felles kompetanseutvikling i faget. Og at man i større grad enn andre står alene om faget på en skole.

Det må nevnes at vurderingen er tatt ut ifra at det er få faglærere med relevant utdanning på fagfeltet som underviser i faget. Det er mulig at faglærere som underviser uten utdanning i kunst og håndverk er mindre bevisst på fagets didaktikk, kompetansemål og læring. Og at de dermed er mindre opptatt av å utvikle seg og ta tak i fagets utfordringer sammen med andre.

Den generelle lærerrollen i seg selv har hatt ulike tradisjoner knyttet til individ/kollektiv dikotomien. I mønsterplanen av 1987 var det mange føringer knyttet til lærersamarbeid og planlegging på den enkelte skole. Holdningene var at skolen ville bli bedre om det ble satset mer på en kollektiv lærerrolle (Bjørnsrud, 2009).

«Lærersamarbeid er således et begrep som både består av det uformelle samarbeidet og det mer strukturerte og forpliktende samarbeidet» (Bjørnsrud, 2009, s. 38). Bjørnsrud teorier om lærersamarbeid kan sees i lys av Wengers teorier (2002) om det naturlige og det dyrkede praksisfellesskapet som blir trukket frem i drøftingene i denne oppgaven. Bjørnsrud (2009) belyser at 70-tallets lærere var mer individualister som arbeidet ensomt med elevene og adskilt fra å samarbeide med andre lærere, dette var også en tendens utover på 80-tallet.

Etter å ha jobbet som lærer siden 2007, er mitt inntrykk at det forsøkes å oppnå en balanse mellom motsetningsparet individ/kollektiv, at dikotomien beveger seg over til å være en dualitet (Wenger, 2004). Jeg ser at Erling Lars dale (1993) sine teorier om kollegaveiledning fremdeles er veldig aktuelt i skolen, og at vi i større grad skal bruke hverandres kunnskap til å utvikle oss som lærere slik også Stålsett er inne på i sine teorier (Stålsett, 2006). Dette kan bety at det blir mer fokus på å observere hverandres undervisningspraksis og gjøre rom for refleksjon rundt egen undervisning.

Presentasjon av ulike felles arenaer og tilbud for lærere i kunst og håndverk

Dette er et begrenset utvalg for å kunne gi et lite innblikk i noen av de felles arenaene som finnes på feltet.

Høgskolen i Oslo og Akershus-veiledning av nyutdannede lærere i estetiske fag

Dette er et tilbud til nyutdannede faglærere i kunst og håndverk.

Hensikten med gruppen er å være et forum for å løfte

frem positive og negative erfaringer, dele oppgaver med hverandre og finne en felles plattform for kommunikasjon. Tilbudet er rettet mot lærere i formgivning, kunst og håndverk og andre praktisk-estetiske fag (Høgskolen i Oslo og Akershus, 2016).

Figur 1: Logo høgskolen i Oslo og Akershus

Kunst og håndverkskonferansen

Konferansen er en av de årlige konferansene som er et samlingspunkt for lærere som underviser i kunst og håndverk og andre på feltet.

«Kunst- og håndverkskonferansen har vært arrangert siden 2011 og er en konferanse til inspirasjon og motivasjon for lærere i kunst og håndverk. Årets konferanse har tittelen Å kunne utforske og skape» (Høgskolen i Oslo og Akershus-TKD, 2016).

Figur 2: Bilde fra kunst og håndverkskonferansen 2016

Kunst og design i skolen

Kunst og design i skolen har som mål og være med å utvikle fagfeltet, og være en støtte for de som underviser. Magasinet

«FORM» er et fagdidaktisk tidsskrift i formgivning, kunst og håndverk som skoler og

Figur 3: Logo Kunst og design i skolen

privatpersoner kan abonnere på, der takhøyden for å sende inn innlegg og undervisningsopplegg er lav. Organisasjonen er opptatt av å samarbeide med ulike instanser for å fremme fagfeltet, og samarbeider med organisasjoner i andre land. «Kunst og design i skolen er en interesseorganisasjon som skal ivareta design, kunst og håndverk i skolen» (Kunst og design i skolen, 2014).

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen

Formålet til senteret er å bidra til økt kvalitet for kunst og kulturfagene i skolen. De er faglig underlagt utdanningsdirektoratet og har mandat fra derfra. De skal samarbeide med andre etater for fagets beste. Senteret har innsatsområder knyttet til blant annet fagdidaktisk virksomhet og kompetanseutvikling og læreplaner (Universitetet i Nordland, 2016).

Figur 4: Logo Nasjonalt senter for Kunst og kultur i opplæringen.

.Facebookgrupper

De siste årene har det dukket opp en rekke facebook-grupper knyttet til undervisning i kunst og håndverk. Blant annet «Kunst og håndverkslæreres forum» med omtrent 2000 medlemmer og «kunst og håndverksoppgaver 1.-7.» med litt over 5000 medlemmer.

Figur 5: Liketegn

Facebookgruppene brukes til å dele oppgaver og vise hva man lager med elevene. Mange legger ut spørsmål og diskusjoner knyttet til undervisning og fagets rammefaktorer.

Design literacy

Forskergruppen *Design Literacy* med lederen Liv Merete Nielsen i spissen skal «knytte designkompetanse til

Figur 6: Logo Høgskolen i Oslo og Akershus

demokratisk deltagelse i designprosesser og til bevissthet om kvalitet og bærekraftige

aspekter ved produksjon og forbruk» (Hansen, 2016). I følge artikkelen fra FORM (2016), har forskningsmiljøet på Høgskolen i Oslo og Akershus lang historie med å opprette nettverk og samarbeide. Blant annet kan gruppen *Designdialog* nevnes i denne forbindelse som er et nasjonalt nettverk med over 50 forskere innen design og designdidaktikkfeltet. Selv om dette er et forskernettverk, så arbeider de med problemstillinger som kan knyttes til grunnskolen da de har fokus på designkompetanse fra barnehage til doktorgrad

3. Metode og forskningsstrategi

I dette kapittelet utdyper jeg hvilke forskningsstrategier og metoder som er brukt for å få svar på problemstillingen om faggruppers innhold, organisering og nytteverdi.

Kvalitativ metode

Siden denne studien er av eksplorativ art, har jeg valgt kvalitativ metode, for å bedre å gå i dybden og utforske hvordan faggruppene kan designes. Jeg har intervjuet fire informanter fra kommune 1 og 2, og sammenlignet deres uttalelser. Spørsmålene er laget for å få et dypere perspektiv på innhold, organisering og nytteverdi av faggrupper i kunst og håndverk. «Kvalitativ forskning är en kontextbunden verksamhet som placerar betraktaren i världen. Den består av en uppsättning tolkande, materiella praktiker som gör världen synlig» (Alvesson & Sköldberg, 2005, s. 17).

Fremgangsmåte

Med utgangspunkt i interessefeltet faggruppen i kunst og håndverk i kommune 1, startet jeg med å sette meg inn i Unn Stålsett sin bok *Veiledning i en lærende organisasjon* (2006) der hun skriver om oppstarten av faggruppene, og om veilederrollen i skolen. Boken fikk vi utdelt på faggruppeledersamling i kommunen jeg jobber. Etienne Wenger sine teorier om praksisfellesskap (2004) brukes i boken til Stålsett, og teoriene ble også presentert i masterstudiet. Boken til Wenger jeg forholder meg til i denne avhandlingen er *Praksisfælleskaber* (2004) som er en dansk oversetning fra boken *Communities of Practice* (1998). I tillegg bruker jeg boken *Cultivating communities of practice* av Wenger, Mcdermott og Snyder (2002).

Jeg bestemte meg for å skrive en masteroppgave om faggruppene, med teoriene til Stålsett og Wenger som bakteppe. Etter tips fra veileder Janne Reitan fikk jeg kontakt med Anne i kommune 2 som er en engasjert person på feltet, og hun har startet faggrupper på privat initiativ for noen år tilbake. Hun er fremdeles faggruppeteider for denne gruppen. Kommune 1 har faggrupper i kunst og håndverk som en del av sin kompetanseutviklingsplan der lærere melder seg på og forplikter seg til samlingene, mens kommune 2 har faggrupper med utgangspunkt i skolens utviklingstid og sin egen tid til for og etterarbeid. Lærere velger selv om de skal komme på samlingene i kommune 2. I kommune 1 er det faggrupper i alle fag, mens i kommune 2 er det bare faggruppe i kunst og håndverk.

Ved siden av intervju var det viktig for meg å fortsette arbeidet som faggruppeteider gjennom masterutdannelsen. Jeg har derfor vært i feltet både i min egen faggruppe og i tillegg har jeg besøkt kommune 2 på en av deres faggruppesamlinger.

Siden lite teori, min egen erfaring og kvalitativt intervju ble utgangspunktet for min masteroppgave, så har jeg knyttet den til refleksiv metodologi.

Kvalitativ metode— Refleksiv metodologi

Refleksiv metodologi vektlegger et dypt tolkning og refleksjonsfokus. Det betyr ikke at det ikke skal være empirisk forskning, men fokuset vil være mindre på datainnsamling (Alvesson & Sköldbberg, 2005). Forskerens forforståelse og bakgrunn er sentral, samtidig som man må ha et kritisk og selvreflekterende blikk. Med andre ord; med positivismen på den ene siden, og sosialkonstruksjonismen på den andre, så balanserer refleksiv metodologi seg mot sistnevnte. Alvesson og Sköldbberg (2005) påpeker at forskningen skal være basert på empiri, men at vektlegging av tolkningsnivåene er i fokus. Mine tanker knyttet til fagfeltet må fragmenteres og settes sammen igjen, drøftes og tolkes med ny empiri, for at det skal skje en utvikling av refleksjon. Alvesson og Sköldbberg(2005) skriver at de fire ulike tolkningsnivåene

speiles opp mot hverandre, og at det er i skjæringspunktene mellom disse at refleksjonen oppstår. De fire nivåene er; Interaksjon med empirisk materiell, tolkning, kritisk tolkning og selvkritisk og språklig refleksjon (Alvesson & Sköldbberg, 2005, s. 492). Bevissthet rundt tolkningsnivåene kan være et hjelpemiddel for å få et dypere refleksjonsnivå i forskningen. Styrking av min egen refleksjonskompetanse er et viktig mål for masteravhandlingen. «Å reflektere innebærer at en blir bevisst på sine egne holdninger, måter å sanse, forstå og handle på. Å reflektere betyr å sende tilbake, som når du ser ditt eget speilbilde» (Skivik, 2004, s. 43). Intensjonen om styrking av refleksjon og kritisk tenkning knyttet spesielt til min forforståelse vil være en sentral grunnpilar i denne avhandlingen. Med lang erfaring knytter det seg utfordringer til at egen forforståelse kan bli statisk. Tanker som «Sånn er det jo, for det er sånn jeg har opplevd det» kan gjøre at man blir fastlåst i sitt eget tanke sett. Jeg vil utdype problematikken med forforståelse i neste avsnitt.

Intervju og forforståelse

Kvale og Brinkmann (2009) skriver om hvordan samfunnsvitenskapene trekker inn fenomenologi og hermeneutikk, samt samtalebaserte og narrative former for analyse i forskningen. Det handler om å gå i dybden av samtalene. Intervjuet ligger mellom den personlige interaksjonen mellom intervjuer og intervjupersonen, og kunnskapen kommer som et resultat av det samspillet (2009). Kvale og Brinkmann (2009) skriver også om at en dyktig intervjuer er god på å ta raske valg på hvordan spørsmålene skal spørres til informantene, og er god på menneskelig interaksjon.

Min forforståelse på feltet er en fordel og en utfordring for meg som intervjuer. Jeg får en dobbeltrolle, da jeg selv blir informant som faggrupeleder i undersøkelsen. Min rolle er ikke kun slik at jeg har satt meg inn i temaet, som en utenforstående, slik at jeg har kunnskap om det jeg skal undersøke. Min rolle er gjennom flere års erfaring på feltet, hvor jeg har opparbeidet meg holdninger og forkunnskaper om faggruppene. Spørsmålene jeg stiller informantene ble laget som et resultat av dette, og bærer preg av at jeg vil bekrefte noen av mine hypoteser. Dette ble jeg bevisst på

etter gjennomføringa av intervjuene. Blant annet hadde jeg som intensjon å spørre medlemmene av faggruppene om dette spørsmålet;

Hva har det å si for deg om faggruppen er en del av kommunens kompetanseutviklingsplan, at det er satt av tid til å være med innenfor arbeidstiden/i motsetning til at det er frivillig?

Jeg opplever nå dette spørsmålet som noe ledende. Jeg hadde en forutinntatt holdning på at det på alle måter må være bedre å få tiden til kompetanseutvikling i faggrupper som en del av arbeidstiden, enn å måtte gjøre dette innenfor egen tid til for og etterarbeid. Og jeg tenkte at kvaliteten må være bedre hvis kommunen hadde ansvaret. I løpet av intervjuene har jeg fått et mer nyansert blikk på dette, og jeg tenker at det kan være like god kvalitet på en faggruppe som er privat enn en som er kommunal. Det er rammene rundt og mulighetene som begrenses men ikke nødvendigvis kvaliteten.

Monica Dalen (2011) skriver om førforståelse i sin bok om «*Intervju som forskningsmetode*», at det sentrale er å forstå informantenes opplevelser og uttalelser. Har man førforståelse så kan det bli enklere å sette seg inn i hva informantene snakker om. Hun trekker blant annet frem den tyske filosofen Hans Georg Gadamer, en som referanse på dette med førforståelse. Førforståelsen er viktig for tolkningen og teoriutviklingen (Tjønneland, 2009). Etter intervjuene med rådgiverne, som fulgte en bestemt mal i større eller mindre grad, lot jeg meg løsrive fra manus og valgte å forholde meg mer til en samtale med informantene. Det betyr ikke at jeg ikke forholdt meg noe til intervjuguiden jeg hadde laget (vedlegg 1), men at spørsmålene formet seg mer etter samtalen. Jeg opplevde at min erfaring på området gjorde at jeg snakket samme språk som informantene og at en samtale var naturlig. Det må nevnes at jeg i det første intervjuet kom litt bort fra essensen av det jeg ville ha svar på, så det er viktig å allikevel kunne holde et stabilt fokus og hente inn tråden.

Det er flere etiske utfordringer med å skulle forske i sin egen praksis, og det har vært mange tanker om hvordan jeg skulle gjøre dette. På en side så har jeg en fordel av å kjenne feltet, mens på den andre siden skal jeg stille kritiske spørsmål. Det er

problematisk å ha et forskerblick på egen praksis, når jeg er en del av denne. Jeg skal kunne stille meg på utsiden samtidig som jeg har blitt farget av den konteksten som jeg er en del av. Dette er problematisk, men jeg har en bevissthet her jeg tenker er viktig. Det er i alle fall en fordel å kunne undersøke strukturer i en annen kommune i tillegg til egen arbeidskommune for å få et mer hevet blick. Jeg vil allikevel understreke at dette ikke er en representativ oppgave, min posisjon og rolle er sentral, og andre vil kunne ha et ståsted og et annet syn enn meg. De vil forhåpentligvis kunne både støtte seg til, og være kritisk til deler av denne avhandlingen.

Et eksempel knyttet til etiske utfordringer er spørsmålet til medlemmene i egen faggruppe knyttet til nytteverdi; Hva de mente var mindre nyttig innhold, et innhold som jeg selv har ansvar for som faggruppeleder. «I hermeneutisk forstand skal forskningen bidra til sirkulær og dialogisk bevegelse av kunnskapsutvikling. Ofte kan dette innebære kritikk av eksisterende praksis» (Hummelvoll, Andvig, & Lyberg, 2010, s. 82). Jeg sa til informantene at jeg ville ha konstruktiv kritikk for at vi skulle bli en bedre faggruppe, og jeg var trygg på at jeg i stor grad hadde tatt med medlemmene inn i prosessene knyttet til innholdet. Vi var klar over at kompromisser er viktige i forbindelse med dette. Allikevel tenkte jeg at de ville finne det vanskelig å kritisere innholdet da jeg selv er leder, og da vi sitter i en dialog. Dette viste seg å ikke noe problem slik jeg oppfatter det. Medlemmene kom med konstruktive tilbakemeldinger om hva som ikke var nyttig. Det er mulig dette var fordi settingen på intervjuene var som de var, eller at medlemmene tenker at det i hovedsak er kommunen og rådgiver som har ansvaret for faggruppene, og at jeg har mer rollen som koordinator. Det er også mulig at jeg var tydelig på rollebytte, og at dette var i en profesjonell sammenheng.

Feltarbeid og egen posisjon

Feltarbeid kan gi en mening til forskningen i en større grad enn mange andre metoder. Det handler om å hente ut kunnskap knyttet til det som skjer her og nå.

«Feltarbeid finner alltid sted i spenningsfeltet mellom det enkelte menneske og det sosiale fellesskap» (Brinkmann & Tangaard, 2010, s. 48)

Brinkmann og Tangaard (2010) påpeker at et fellestrekk for feltvitenskapene er at de påvirker sitt studieobjekt, mens de studere det. Når man prøver å forstå det man studerer vil det skifte form.

Feltarbeider en sentral del av denne masteroppgaven. Jeg har vært faggrupeleder for faggruppen i masterløpet, og de fem siste samlingene vi har hatt blir mye av grunnlaget for det praktisk-estetiske arbeidet.

Det er en utfordring å skulle undersøke noe jeg kjenner så godt til. Jeg trodde det skulle bli en fordel for meg, men det viste seg å bli vanskelig. Samtidig har jeg opplevd at jeg i større grad enn forventet har latt ny kunnskap påvirke hvordan jeg legger opp innholdet i faggruppesamlingene og måten vi jobber på. Et eksempel er Master 1 året da vi ble introdusert for en del forskning på feltet. Det vi snakket om i masterstudiene tok jeg opp som diskusjonstema i faggruppene også. Jeg kan blant annet nevne Lutnæs (2011) sin forskning, det brukte jeg som en introduksjon til arbeidet med vurdering. Tidligere har jeg ikke vært bevisst forskning på feltet og vi har brukt lite teori inn i samlingene.

Det kunne vært en mulighet å få faggrupelederrollen på avstand ved å få en annen til å lede et år, men dette var ikke aktuelt for meg. En viktig grunn til dette var at jeg fikk vikarordningen og måtte jobbe tre dager i uka. Det var viktig å få en refleksiv rolle til mitt arbeid, og dele det jeg har lært med faggruppa.

Sjakkbrettet som symbol

Sjakkbrettet blir brukt som en rød tråd for å symbolisere ulike sider av mitt masterarbeid.

Sjakkbrettet viser til det første produktet vi lagde i kurset «en ny håndverksvei», som er den første faggruppesamlingen jeg presenterer i feltarbeidet som introduksjon til undersøkelsen, brettene ble laget 20.05 og 03.06 2015

En del av brettene vi lagde på kurset blir vist i utstillingen som visualisering av faggruppesamlingene, som blir det praktisk-estetiske arbeidet til denne oppgaven

Sjakkbrettet symboliserer håndverket og systematikk, som har vært en viktig del av arbeidet i faggruppesamlingene. Allikevel mangler det brikker til spillet, som et symbol på at arbeidet ikke er fullkomment, men at vi er i prosess. Med struktur og systematikk som et sjakkbrett representerer, så er dette aspekter jeg mener er viktig å fokusere med på med tanke på organisering av fagfellesskapene på feltet.

Et utdrag av sjakkbrettet jeg har laget markerer hvert hovedkapittel for å symbolisere at det er en rød tråd gjennom hele avhandlingen.

Figur 7: Sjakkbrett

Kommunene og informantene

Kommune 1	Kommunen på Østlandet med 12 barneskoler og 8 ungdomskoler. Kommunens faggruppe i kunst og håndverk er en del av kommunens kompetanseutviklingsplan.
"Solveig"- rådgiver	Undervisningsrådgiver. Mastergrad innen rådgivning
Meg selv, Irene-faggruppeleder	Utdannet faglærer i kunst og håndverk
"Eva"- medlem av faggruppen	Utdannet faglærer i kunst og håndverk
"Mari" -medlem av faggruppen	Allmennlærer uten kunst og håndverk i utdannelsen

Kommune 2	Kommune på Østlandet med 28 barneskoler og 13 ungdomsskoler. Faggruppen i kunst og håndverk er startet etter privat initiativ av faggruppeleder.
"Gro"- rådgiver i kommunen	Ukjent utdanning. Medansvarlig for kompetanseutvikling hos lærere i kommunen.
«Anne»- faggruppeleder	Faggruppeleder, utdannet faglærer i kunst og håndverk
«Liv» -medlem av faggruppen	Kompetanse i kunst og håndverk fra kursing, og noe fordypning fra da lærerutdanningen var 2-årig.
«Carina» - tidligere medlem av faggruppen	Allmennlærer med fordypning i kunst og håndverk, har etterutdanning i faget

Undersøkelsen

I høst reiste jeg rundt og intervjuet informantene, deres uttalelser er drøftet i tre kapitler som går direkte på min problemstilling.

Informantene er anonymisert og gitt fiktive navn for å få mest mulig flyt i drøftingene, og det kan gi et mer personlig preg enn å bruke koding. Kommunene er også anonymisert noe som viste seg å by på utfordringer. Dette er grunnen til at det er en del anonymiserte vedlegg istedenfor referanser på kompetanseutviklingsplaner. Når det er sagt, så er det viktigste at informantene er anonymisert, så hvis kommunene blir kjent så er ikke dette like uheldig.

Transkriberingene av intervjuene foregikk med en gang intervjuene var gjennomført. Det kan være lettere å huske hva som er sagt hvis transkriberingene skjer kort tid etter intervjuene (Brinkmann & Tangaard, 2010). Det viktigste for meg var at informantenes meninger skulle komme tydelig frem. Personvernombudet var tydelige på at siden jeg var leder for faggruppen, måtte jeg kun informere medlemmene i faggruppen om undersøkelsen, og la de oppsøke meg hvis de ønsket å bli intervjuet. Dette i tillegg til at alle etter vanlige prosedyrer skulle skrive under på samtykkeskjema (Vedlegg 2).

«Personvernombudet forutsetter at rekruttering skjer som avtalt i telefonsamtale 05.10.2015: Ved at gruppeleder eller annen koordinator sender ut informasjonsskriv og samtykkeerklæring på vegne av student, informanter kan så kontakte student selv for deltakelse. Dette for å sikre frivilligheten til deltakelse» (Vedlegg 3).

Rektor på min arbeidsplass sendte ut mail til alle i faggruppen (Vedlegg 4), de kontaktet meg og jeg valgte ut fra de som var interesserte og som hadde ulik utdanning.

Informantene har svart på tre ulike sett med spørsmål knyttet til hovedområdene Organisering, Innhold og nytteverdi. Uttalelsene blir knyttet opp til teoriene av Wenger og Stålsett som er presentert i teorikapitlet.

Spørsmålene jeg stilte til rådgiverne, skiller seg noe fra de jeg stilte til leder og medlemmer. Rådgiverne fikk spørsmål som går mer på det organisatoriske. Jeg spurte om kommunens kompetanseutvikling og etterutdanningstilbud, og hvilken betydning rådgiverne i de to kommunene mener faggrupper kan ha for kompetanseutvikling innen fagområdet kunst og håndverk. Intensjonen med spørsmålene til rådgiverne er å sammenligne deres uttalelser om hvordan de to kommunene organiserer kompetanseutvikling for lærere i kunst og håndverk. Ved å sammenligne rådgiver i kommune 2 sine svar på det samme ville jeg antageligvis kunne se forskjeller og likheter i måten kompetanseutviklingen blir organisert, og jeg ville kunne sammenligne hvilket syn rådgiverne har på kunst og håndverksfaget i denne sammenhengen. Selv om denne undersøkelsen er knyttet til faggrupper, så vil det være naturlig å se på andre former for kompetanseutvikling i sammenheng, som etter og videreutdanning.

Spørsmålene til ledere for faggruppene går på hva lederen mener betydningen av faggrupper kan være, hvilket innhold samlingene har og hva leder mener er forskjellen på om det er kommunen som organiserer faggruppene i motsetning til at gruppen er på privat initiativ. I tillegg til å intervju Anne i kommune 2, bruker jeg meg selv som informant og har svart på de samme spørsmålene. Intensjonen med disse spørsmålene er å greie ut rollen til faggruppeleder og hvilket ansvar og posisjon vi har. Det vil være interessant å speile min egen rolle mot en annen, en med samme stilling som har andre rammefaktorer enn meg selv, og som jobber i en annen kommune for å se på forskjeller og likheter.

Spørsmålene til lærere som er medlemmer av en faggruppe handler om hva de mener er nyttig og ikke nyttig som innhold i en faggruppe, og hvilke ulike fagfellesskap de benytter seg av i forbindelse med egen profesjon. Med fagfellesskap mener jeg blant annet ulike nettverk og faggrupper, facebookgrupper, samlinger på høgskolen og om de er medlem av for eksempel Kunst og design i skolen og får tilsendt FORM-magasin. Her kommer også spørsmål knyttet til hvilket syn de har på om faggruppene er en del av kommunens kompetanseutviklingsplan, eller at de er på privat initiativ. Jeg har valgt ut to informanter fra hver kommune som har ulik utdannelsesbakgrunn for å kunne få mer bredde i drøftingene.

Selv om ordlyd og fokus er noe ulikt i formuleringene av spørsmålene til disse tre gruppene, så er det områder som er gjennomgående og som er direkte knyttet til problemstillingen. På bakgrunn av dette er drøftingen delt inn i tre hovedområder; Innhold, Nytteverdi og Organisering. Områdene vil gå over i hverandre siden de er nært knyttet sammen, men utgangspunktet vil være disse temaene.

.

4. Teori

I dette kapittelet presenteres teori som brukes i drøftingskapittelet. Teorien er basert på litteratur fra Etienne Wenger med kolleger og Unn Stålsett.

Behovene til lærerne i kommune 1 ble kartlagt før oppstart av faggruppene. Det kom frem at de hadde behov for samarbeid og etterutdanning i alle fag. Faggruppen i kunst og håndverk var en av de første syv faggruppene som ble en del av Stålsett sin etterutdanningsmodell (2006).

Tanken bak å starte et fagnettverk er å samle en gruppe for å arbeide sammen om et interesseområde eller et fagfelt. Nettverket skal støtte og utvikle deltagerens kompetanse ved å utnytte kunnskap innad i gruppa (2006). Stålsett bruker begrepet «nettverk» om faggruppen, at kommune 1 bruker ordet «faggruppe» istedenfor, handler om at «nettverk» i kommunen er knyttet til blant annet biblioteknettverk og nettverk for kulturkontakter. Det blir en funksjon og ikke rettet mot et fagområde. Prinsippene er allikevel det samme, man møtes for samarbeid og utvikling av fagområdet. «Ved å være aktiv med å dele hva vi forstår, og like mye hva vi ikke forstår eller ikke kan, er nettverksgrupper et verktøy som kan brukes til å gå inn akkurat der vi trenger et svar for å komme videre» (Stålsett, 2006, s. 254).

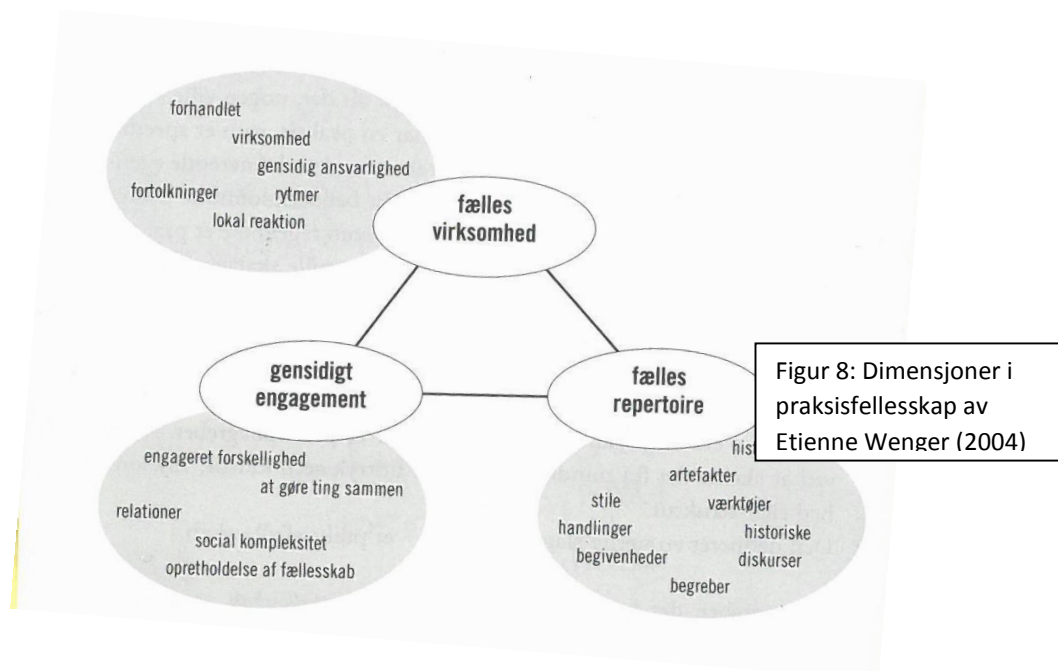
Stålsett sin forskning viser at lærere først og fremst søker til kolleger ved behov for hjelp og støtte. En faggruppe kan arbeide for å styrke sider av ulike fag, ved å samarbeide og dele kompetansen gruppa har som helhet. For at dette skal kunne skje, bør deltagerne være med på å gi av seg selv og av sine erfaringer, og jobbe mot felles mål (Stålsett, 2006).

I følge Wenger består praksisfellesskap av mennesker som arbeider sammen om et felles interessefelt. «Communities of practice are groups of people who share a

concern, a set of problems, or a passion about a topic, and who deepen their knowledge and expertise in this area by interacting on an ongoing basis” (Wenger, McDermott, & Snyder, 2002 s.4). Wenger (2004) konstruerer tre dimensjoner som kjennetegner et praksisfelleskap:

1. Gjensidig engasjement
2. Felles virksomhet
3. Felles repertoire

Ut ifra disse dimensjonen kan faggruppene i kommune 1 defineres som praksisfelleskap. Gruppen består av lærere som alle underviser i samme fag og de kan velge hvilken gruppe de melder seg på (1), alle jobber under samme kommune som har et felles kompetanseutviklingsprogram for alle skoler (2) og lærerne har mer eller mindre et felles språk knyttet til undervisning og fagområdet (3).

Sosial teori om læring

Etienne Wenger og hans kollega Jean Lave bruker uttrykket «Praksisfellesskap» (2004) i forbindelse med felles prosjekter, og de bruker begrepet situert læring om læring som er situasjonsbestemt. I følge teoriene så er læring først og fremst et sosialt fenomen, og Wenger tar avstand til standardisert individrettet læring som han mener gjør læring kjedelig og utenfor kontekst av den verden vi lever i. Stålsett (2006) støtter seg til Wenger og Laves begreper i forbindelse med å lære i et praksisfellesskap. I tillegg trekker hun frem andre teoretikere som bakgrunn til hennes egne teorier i forbindelse med opprettelse av faggrupper, deriblant Lev Vygotskij, Jean Piaget, Chris Argyris og Donald Schön. Jeg vil forholde meg til Wenger og Stålsett i denne oppgaven for å begrense teorien, men jeg er bevisst på at de har brukt annen teori inn i sitt eget arbeid. Det teoretiske fokuset i min masteroppgave vil ikke først og fremst være hvordan læring skjer, men mer om strukturene knyttet til faggrupper som praksisfellesskap.

Presentasjon av Wengers teorier som blir brukt i drøftingen

Teoriene til Etienne Wenger og hans kolleger som blir vektlagt i drøftingen i denne oppgaven er:

- Det naturlige praksisfellesskapet og det dyrkede praksisfellesskapet (Wenger et al., 2002)
- Forhandling av mening (Wenger, 2004)
- Langsiktige og kortsiktige fellesskap (Wenger et al., 2002)
- Utfordringer knyttet til lederen av et praksisfellesskap (Wenger et al., 2002)

Teoriene kan knyttes til mange former for praksisfellesskap, men vil i denne oppgaven bli brukt å belyse og drøfte faggruppene for lærere i kunst og håndverk.

Det naturlige praksisfellesskapet og det organiserte praksisfellesskapet

Det er ulike former for praksisfellesskap. En gruppe med mennesker som har felles interesser kan møtes for å diskutere og dyrke interessene sine. Fotballforeldre som følger barna sine på kamp og blir stående og snakke sammen. Studenter som møtes for å arbeide sammen om masteroppgavene sine. Felles for disse er at de møtes, kanskje ikke hver dag, for å diskutere, snakke sammen og få informasjon, råd og støtte et felles tema eller område. De fleste av oss har et eller flere slike naturlige praksisfellesskap som vi er en del av i hverdagen. Mennesket har historisk sett søkt ulike sosiale strukturer for å utvikle seg, lære og for å overleve, det er en del av vår natur (Wenger et al., 2002).

Selv om det naturlige praksisfellesskapet ikke er noe nytt, så trekker Wenger frem mulighetene å bruke praksisfellesskapene på en systematisk måte som kan gagne bedrifter og bidra til økt kunnskapsutvikling. «(...)organizations need to cultivate communities of practice actively and systematically, for their benefit as well as the benefit of the members and communities themselves» (Wenger et.al, 2002 s. 12).

Bedrifter og organisasjoner kan gjøre mye for å lage et godt miljø for praksisfellesskap. De kan blant annet gi tid og rom, gi annerkjennelse og ressurser slik at praksisfellesskap blir en integrert del av arbeidshverdagen. I denne sammenheng trekker Wenger (2002) frem «intentional cultivation», som jeg velger å oversette til bevisst dyrking eller bevisst organisering. Det handler om å utnytte det praksisfellesskapet som allerede er der.

Forhandling av mening

For å kunne engasjere seg på et område, er det nødvendig at vi opplever en mening med det vi gjør. Wenger (2004) trekker paralleller til et maleri som består av

formalestetiske virkemidler og tekniske elementer som lerret og maling. Det viktigste med maleriet er allikevel møtet mellom betrakteren og bildet, og opplevelsen og meningen som betrakteren gjør seg. Hva som oppfattes som meningsfullt, vil være i kontinuerlig forhandlingsprosess mellom mennesker utifra hvordan de tolker verden. Deltagelse og tingliggjørelse er elementer som er viktige for vår forhandling av mening. Med deltagelse menes vår eksistens i verden, samspillet med andre mennesker og gjensidig kommunikasjon. Med tingliggjøring trekkes konkrete frem; verktøy, dokumenter og fokuspunkter (Wenger, 2004). Teorien trekker jeg frem under kapittelet om nytteverd.

Langsiktige og kortsiktige praksisfellesskap

Praksisfellesskap er ikke i hovedsak ment som en rask løsning på et problem. Det skal ikke erstatte team eller andre deler av bedriften, men det kan bidra til å skape verdi for organisasjoner og medlemmene. Wenger, McDermott og Snyder (2002) deler blant annet inn i «short term» og «long term value for praksisfellesskap.

«Arena for problem solving», (arena for problemløsning) «Quick answers to questions» (raske svar på spørsmål), «Improved quality to desisions (bedre kvalitet på avgjørelser), «more perspectives on problems» (flere perspektiver på problemer) blir trukket frem i forbindelse med kortsiktige praksisfellesskap (2002). Langsiktige praksisfellesskap innebærer blant annet «Ability to execute a strategic plan» (evne til å utføre en strategisk plan), «knowledge- based alliances» (kunnskapsbaserte allianser), og «forum for expanding skills and expertice» (forum for å utvikle ferdigheter og kompetanse, 2002).

Hvert praksisfellesskap vil både ha kortsiktige og langsiktige elementer, medlemmene kan møtes både for å få rask hjelp på et problem, samtidig som det vil være muligheter for over tid å utvikle kompetanse og ferdigheter.

Teoriene knyttet til «short- and long term value» trekkes frem i drøftingen under kapittelet om nytteverdi og innhold.

Utfordringer knyttet til lederen av et praksisfellesskap

Leder og koordinatorrollen er avgjørende for et velfungerende praksisfellesskap. Wenger trekker frem å sette av tid til rollen, ivareta individene i en gruppe, ha sosiale ferdigheter for å kunne knytte relasjoner og ha kunnskap om feltet, som viktige ferdigheter hos en leder. "The community coordinator is a community member who helps the community focus on its domain, maintain relationships, and develop its practice" (Wenger, et al., 2002 s. 80).

Unn Stålsett teorier som blir brukt i drøftingen

Ved siden av Wenger sine teorier som presentert vil jeg trekke inn Unn Stålsett teorier (2006) om dannelse av nettverk. Dette gjør jeg spesielt under kapittelet om innhold i faggruppene. Hennes teorier ligger som et generelt bakteppe for systematiseringen av faggrupper i kommune 1. Det vil være interessant å se dette i sammenheng med dagens situasjon for faggruppene, da det er ti år siden hennes bok (2006) ble skrevet. Det vil også være interessant å se teoriene om dannelse av nettverk i forbindelse med faggruppene i kommune 2.

5. Introduksjon til undersøkelsen—

Feltarbeid

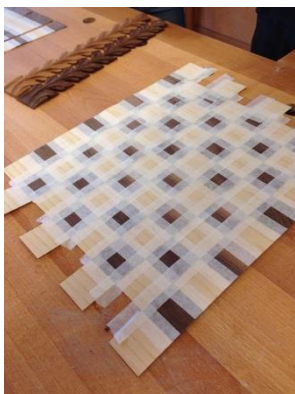
Som en introduksjon til undersøkelsen presenteres her feltarbeidet i kommune 1, innholdet av fem faggruppesamlinger. Det er disse samlingene som blir visualisert i utstillingen.

Faggruppesamlinger i kommune 1—

2015-2016:

20.05. og 03.06.2015

En ny håndverksvei for barn og unge

Figur 9: Sjakkbrett 2

Figur 10: Sjakkbrett 3

Figur 11: Sjakkbrett 4

Målsetting med faggruppesamlingene 20.05 og 03.06 2015: styrke samarbeidet mellom kunst og håndverkslærere i kommunen. Styrke kompetansen og progresjonen i håndverksundervisningen fra grunnskolen til videregående.

«En ny håndverksvei for barn og unge» var et samarbeidsprosjekt mellom faggruppen og en videregående skole i kommunen. (Vedlegg 5) Initiativtagerne kontaktet meg for å ha et prøveprosjekt som gikk på at vi i faggruppen skulle lage en boks og et sjakkbrett i fellesskap med noen som underviste i håndverksfag på videregående. Det ble to samlinger med konkrete oppgaver der materialer, teknikker og produkt var i fokus. Prosessen før kurset var lang, da vi hadde diskusjoner i gruppa om vi ønsket kurset eller ikke. Vi valgte å gjennomføre samlingene og det ble evaluert til nyttig hos de fleste.

Mye av den teoretiske og aktuelle bakgrunnen for kurset var debatten i Morgenbladet med Tømmer Ole Thorstensen som skrev om statusen til håndverket og de som jobber med hendene (Thorstensen, 2014). Flere innlegg med fokus på yrkesfag, håndverkerne og status knyttet til dette kom på trykk høsten 2014. Et viktig fokus var hvem som skal bygge landet og kunne arbeide med hendene med praktiske, viktige gjøremål hvis alle blir akademikere. Annen aktuell litteratur for oss var *Kloge hænder* (2013) av Mattias Tesfaye om respekten for håndverket, kampen for den erfarte kunnskapen og hvordan vi skal organisere arbeidslivet. Thorstensen og Tesfaye er i Richard Sennets ånd. Sennet skriver om meningen med å gjøre en jobb, et håndverk for jobbens skyld. Ikke bare for å tjene penger men for å øke bevisstheten til det materielle og tingene rundt oss. «..Craftwork, as presented in this book, emphasizes the realm of Erfarhrung. Craftwork focuses on objects in themselves and on impersonal practices; craftwork turns the craftsman outward” (Sennett, 2008, s. 288). Tanken om å styrke håndverket i grunnskolen var også et forsøk fra oss faglæreres side om å bidra til at flere av elevene vi har skal kunne få interesse for å ville velge håndverkslinjer når de skal over på videregående. Dessuten ville vi lære mer om håndverksteknikker og vedlikehold av utstyr.

Visualiseringen av faggruppesamling 20.05 og 03.06 i masterutstillingen går på å vise et utvalg av sjakkbrettene vi lagde i fellesskap samt bilder fra samlingen.

28.10.2015

Vurderingsarbeid

Figur 12: Elev-
arbeid 1

- Kjennetegn på måloppnåelse
- Underveisvurdering
- Progresjon og vurdering fra 5.-10.trinn
- Et felles språk
- Vurderingsskjemaer
- Vurderingssamtaler

Figur 13: Elev-
arbeid 2

Målsetting med faggruppesamlingen: Bli mer bevisst på hvilket vurderingsspråk vi bruker.

Mye av bakgrunnen for denne faggruppesamlingen var Eva Lutnæs (2011) sin doktoravhandling om standpunktvurdering, dessuten var det på tide med en oppdatering knyttet til vurderingsforskriftene fra Utdanningsdirektoratet. De kom i 2014 med noen forandringer og tydeliggjøringer knyttet til vurdering og standpunkt. Det er blant annet vektlagt at elevene ikke skal ha terminkarakterer eller standpunkt basert på å legge sammen karakterene de har fått gjennom et halvår, de skal ha en helhetlig vurdering knyttet til kompetansemålene (Utdanningsdirektoratet, 2016). Det er ikke krav om delkarakterer, men eleven skal til enhver tid vite hvor han/hun befinner seg i mållandskapet.

Kommune 1 har hatt «vurdering for læring» som satsningsområde, og det forventes at vi i faggruppen arbeider med vurdering og kjennetegn på måloppnåelse. I løpet av samlingen delte vi oss inn fra 5.-7, og 8.-10. Flere hadde med seg ulike skjemaer med

kjennetegn på måloppnåelse, og vi snakket om hvilket språk vi bruker i tilbakemeldingene på ulike elevarbeider vi tok med som eksempler.

Visualiseringen av faggruppesamlingen 28.10, viser noe av det skriftlige vurderingsarbeidet vi har gjort som en collage. Elevarbeider og refleksjonsspørsmål vil også være en del av utstillingen.

27.01.2016

Håndverkssamling tre og keramikk

Figur 14: Keramikkbyste

Figur 15: Keramikskål

Figur 16: Treklubbe

Målsetting med samlingen: Opprettholde og videreutvikle håndverkskompetansen i tresløyd og keramikk.

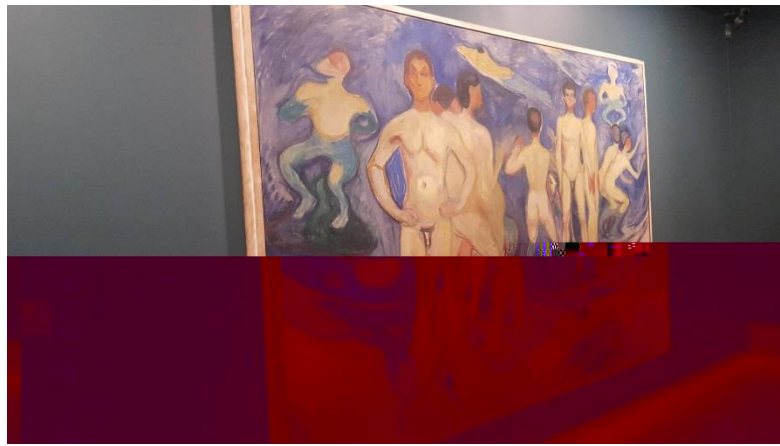
Håndverkssamlingen var en videreføring av fokuset vi har hatt det siste året på utviklingen av håndverkskompetansen i gruppa. To av medlemmene i faggruppa tok ansvar for samlingene, og vi delte oss inn i en tresløydgruppe og en keramikkgruppe. Keramikkgruppen lagde det de ønsket, mens vi på tresløyd jobbet med å lage treklubber til å bruke som verktøy. Skolen vi var på, som er en ny skole i kommunen, har vært en del av prosjektet «Firing up». Det er et prosjekt der kunsthåndverkere som arbeider med keramikk skal inn i skolen og få i gang keramikkundervisningen og interessen for keramikk blant barn og unge (Kulturme glerne, 2015). Nå har skolen en

dyktig faglærer som selv er keramiker og er med i faggruppen, så hun samarbeidet godt med kunsthåndverkerne.

Visualiseringen av samlingen 27.01 blir bilder av prosess, i tillegg til et utvalg av produktene vi lagde i fellesskap.

06.04.2016

Ekskursjon til Munchmuseet og utstillingen Mapplethorn+Munch

Figur 17: Edvard Munch
Badende menn

Målsetting med samlingen: Få innsikt og kunnskap om en aktuell utstilling.

Siste faggruppesamling ble satt av til ekskursjon og utstillingen Mapplethorn+Munch. Vi fikk dekt utgiftene til inngang og omviser. Utstillingen viste mange av Mapplethornes berømte bilder knyttet til spørsmål om kjønn, identitet og seksualitet, Temaer som blir satt i sammenheng med noen av temaene som Munch har som symbolikk i mange av sine bilder. Kunstnerne har også fellesstrekk ved at de trekker inn seg selv i kunsten i form av selvportretter, mye av deres personlige kamper og indre følelser blir uttrykt gjennom kunsten.

Visualiseringen av siste faggruppesamling blir bilder fra ekskursjonen.

Observasjon av faggruppesamling i kommune 2, Oktober 2015.

Figur 18: Logo Pinterest

I høst besøkte jeg en faggruppesamling i kommune 2, dette gjorde jeg før jeg startet intervjurundene. Faggruppesamlingen i kommune 2 utartet seg på mange måter slik samlingene i kommune 1 gjør, med unntak av at det var satt av litt kortere tid. Deres samling startet rundt klokken to, og varte til fire. Vi var på en annen skole enn der Anne jobber. Omtrent ti lærere som underviste i kunst og håndverk i kommunen samt Anne sine studenter var tilstede. Agenda var besøk fra høgskolen av en som kom for å fortelle om øvingslærer-rollen. I tillegg til det presenterte jeg kort mitt masterarbeid, og faglærerne viste ulike nettsider blant annet facebookgrupper og pinterest-sider med tanke på inspirasjon. Det var diskusjoner og samtaler om faget og det var enkel servering. På mange måter opplevdes det som å være i egen faggruppe, men mitt inntrykk var at de som var til stede var veldig engasjerte og ivrige i samtalene. Det var en positiv stemning, og det opplevdes som et sterkt fellesskap. Anne var en tydelig leder og var godt forberedt til møtet. Jeg ble tatt godt imot.

6. Innledning til undersøkelse og drøfting

Hvilket innhold kan det være i faggrupper for kunst og håndverklærere, hvordan kan slike grupper organiseres og hva kan nytteverdien være for medlemmene?

I de tre neste kapitlene presenteres drøftingen av problemstillingens nøkkelord; innhold, organisering og nytteverdi av faggrupper. Intervjuene med informantene er i fokus. Det første kapitlet omhandler om drøfting i forhold til *Innhold* av faggrupper kan sees i sammenheng med oppgavens «Hva», og vil være noe kortere enn de andre kapitlene. Utgangspunktet er feltarbeidet som er presentert i kapittel 5. *Organisering* og *nytteverdi* kan sees i sammenheng med «hvordan» og «hvorfor» faggrupper i kunst og håndverk. I disse kapitlene blir Wengers teorier om praksisfellesskap trukket inn.

7. Innholdet i faggruppene

Noen av agendaene til faggruppesamlingene gir mer innsikt i innholdet (Vedlegg 6). Faggruppemedlemmenes syn på innhold blir knyttet sammen i kapitlet om nytteverdi.

De områdene som utdypes i dette kapitlet er;

- Hvilket innhold faggruppene består av, en sammenligning av kommune 1 og 2.
- Et eksempel på prosess i forbindelse med valg av innhold i faggruppen i kommune 1
- Noe av innholdet knyttet til aktuell teori

Rådgiveres uttalelser om innhold

Rådgiverne sitter med mindre innsikt i hva som er innholdet i faggruppesamlingene. Solveig har noe innsikt grunnet agendaene og referatene som blir sendt henne før og etter hver samling. Gro har ingen oversikt over innholdet i faggruppen i kunst og håndverk.

«(...) Også er det faggruppeleder som i samarbeid med lærerne, som bestemmer hvilke ressurspersoner de skal trekke inn og hva de ønsker å ha fokus på. Så legger vi litt sånn vekt på da, forskjellen mellom faggruppen og kurs.» (Solveig)

Solveig er opptatt av at faggrupper ikke er kurs, noe som betyr at innholdet er basert på kompetansen til de som er med i gruppen. Dette i tråd med Stålsett (2006) sin modell for samlingene. Faggruppeleder skal sammen med medlemmene bestemme hvilket innhold som er hensiktsmessig å vektlegge.

«Og at faggruppa skal i større grad samarbeide med lærerne i forhold til hva de trenger opplæring i og hva de ønsker å utvikle, det går jo også på at de forbedrer planer, de samordner, gjør ting, bygger opp ting, for fellesskapet da, så det er jo mange varianter fra faggruppe til faggruppe. "(Solveig)

Jeg forstår det slik at det er viktig for rådgiver med medbestemmelsesretten til lærerne i forbindelse med kompetanseutvikling. Dette trekker hun frem i forbindelse med andre kurs kommunen tidligere har holdt som lærerne har vært mer eller mindre misfornøyd med. Jeg kommer tilbake til dette senere i drøftingen.

Faggruppeledere og innhold

Jeg spurte Anne om hvilket innhold de har i faggruppen i kommune 2.

Anne: Vurdering, vurderingsskjemaer i forbindelse med kommunens retningslinjer, oppgaver, organisering av faget, romløsninger. Vi møtes på de forskjellige skolene, vi har material og verktøydiskusjoner, forhandlersteder, tips og råd, politiske saker i forbindelse med faget osv

Meg: *Kunne dere fått midler hvis dere ville dratt på museum, utstillinger eller andre eksterne kurs og sånn?*

Anne: Nei, men jeg har ikke spurt etter det, men når jeg har det får jeg penger til å kjøpe pepperkaker og mandariner.

Meg: *Ja fra skolen da eller?*

Anne: Ja, da sier jeg bare at jeg skal ha, nå bare gir jeg kvittering og får pengene tilbake

Anne utelukker ikke at hun kunne fått penger hvis hun hadde spurt, men det er ikke satt av noen midler. Jeg tolker dette dit hen at sperren for å spørre om midler blir stor, hun må i første omgang bruke sitt eget nettverk hvis hun vil ha eksterne foredragsholdere eller organisere kurs andre steder enn i kommunen. Det blir enklere å holde samlingene til de ulike skolene og med flest kommunale foredragsholdere eller frivillige ved behov for ekstern kompetanse og informasjon på grunn av mangelen på ekstra midler.

Utifra samtalene med faggruppelider, innsyn i hennes mail, og i sammenligning med faggruppen jeg selv er leder for ser jeg noe av det som er felles i begge faggruppene i kunst og håndverk uavhengig av organisasjonsform:

- Erfaringsdeling og visning av oppgaver
- Verkstedarbeid
- Samtaler om utfordringer i faget
- Diskusjoner og arbeid knyttet til vurdering
- Diskusjoner knyttet til ramme faktorer og holdninger til faget
- Eksterne besøk fra kommune

Det som kan virke som skiller seg ut er innhold knyttet til hva som koster penger. I kommune 1 får faggruppen økonomiske midler til eksterne arrangementer to ganger i året.

Dette kan for eksempel gjelde utflukter til museer og aktuelle utstillinger. Materialer til ulike verkstedarbeid og kurs ved behov, dekkes også. Et prosjekt som «En ny håndverksvei» ville kanskje vært mindre aktuelt for faggruppen i kommune 2, da dette kostet penger for materialer og arbeidskraft på kveldstid.

Innholdet i både kommune 1 og 2 blir fastlagt i forbindelse med medlemmenes ønsker og behov. Unn Stålsett (2006) sin modell av faggrupper vektlegger loggskrivning som en viktig del av å kartlegge behovene til de i faggruppene. Stålsett kommer med eksempler på bruk av logg i faggruppeledersamlingene. «Loggskrivning er et viktig instrument for å hente ut deltagernes erfaringer og tanker» (Stålsett, 2006, s. 258). Metoden til Stålsett er preget av en veldig strukturert loggprosess for å bli kjent og for å kartlegge kompetansen til de i gruppen. Det er blant annet logg knyttet til å bli kjent som går på å skulle fortelle om en bok og film som betyr noe for en, og fremgangsmåten skal være streng og det skal settes av eksakt tid til hvert medlem. Loggmetoden kan være fornuftig i oppstarten av nettverk og faggrupper, men det blir etter min mening en noe kunstig måte å ha evaluering og kartlegging i faggruppen i dag. Dette er kanskje fordi det er mange gjengangere i faggruppen. Jeg mener det er bedre å bygge bedre relasjoner med medlemmene, og sende ut forespørsel på mail i forbindelse med hvilket innhold som ønskes. En åpen tone har fungert foreløpig, og jeg opplever at det er slik Anne også har i sin faggruppe. Her kan det være at faggruppene i kunst og håndverk og kanskje de andre praktisk-estetiske fagene skiller seg ut fra de andre faggruppene der utskiftninger av lærere er mer vanlig.

Jeg har de siste årene prøvd å ha en modell for faggruppen i kunst og håndverk som går på at vi i løpet av et år har verkstedarbeid to eller tre ganger, en eller to ganger med arbeid knyttet til vurdering, forskning på feltet, fagproblematikk og de føringene vi får fra kommunen, og en eller to ganger med ekstern kursholder eller ekskursjon. Jeg opplever min rolle først og fremst som koordinator, og jeg har få egne forelesninger. Nå som jeg har fått bedre innblikk på forskerfeltet har jeg prøvd å knytte dette i større grad til arbeidet vi gjør, at det er en teoretisk base, en grunnpilar i samlingene er noe forskning eller aktualiserte problemstillinger.

I forbindelse med prosessen knyttet til «En ny håndverksvei» var det noen utfordringer. På en side kunne det virke som om prosjektet tok utgangspunktet i at initiativtakerne mente det var for dårlig håndverkskompetanse i grunnskolen. Dette skulle være et samarbeidsprosjekt mellom Videregående og grunnskolen, og fokuset kunne tolkes slik at de ville styrke opplæringen i grunnskolen, ved å kurse oss. De fleste av faggruppens 20 medlemmer har i større eller mindre grad fagkompetanse knyttet til håndverket, og jeg opplevde at noen tok dette som en noe nedlatende holdning fra kursholdere. Jeg kan forstå at de tolket det dithen, samtidig så prøvde jeg å gjøre det klart for både medlemmene og for initiativtakerne, at vårt fokus må gå på samarbeidet oss imellom, og at målet skal være at elevene skal få bedre og mer kontinuerlig håndverksundervisning fra grunnskolen til videregående. Jeg så at potensialet lå i progresjonstanken og fokuset på håndverket som vi i fellesskap kunne bygge. Vi hadde flere møter knyttet til om vi i det hele tatt skulle ha kurset, og det ble mye diskusjoner der også kommunens rådgiver var med. Kurset ble gjennomført siden flertallet ville dette, og evalueringen viste at kursets innhold var nyttig for de fleste lærerne som var med. Jeg kan forstå at det ble reaksjoner på at det kostet det en del, og at det foregikk på kveldstid. Flere av faggruppens medlemmer ville hatt tilsvarende kompetanse i håndverket og kunne holdt kurs i håndverk selv, men samarbeidet, møtet og muligheter for videre avtaler, blant annet knyttet til materialinnkjøp og bearbeiding av trevirke, gjør at jeg i ettertid mener vi kan stå for prosjektet og at det var vellykket. Den viktigste erfaringen vi egentlig gjorde var hvordan vi som et fagfellesskap var med på å bestemme hvilket innhold vi skulle ha i faggruppen, og oppleve at vi er ulike individer med ulike interesser og at de demokratiske prosessene tar lang tid.

Av innholdet som er felles i faggruppene i begge kommuner, vil jeg trekke frem vurderingsarbeidet, og knytte dette til Eva Lutnæs sin forskning om vurdering.

Noe av målsetningen med faggruppesamling 28.10 var å bli mer bevisst på hvilket vurderingsspråk vi bruker. Oversikt over fagspråket og feltets terminologi, kan bidra til større forutsetninger for å argumentere på en skikkelig måte, og man kan lettere oppfattet som troverdig. Mange av utfordringene i hvordan man skal ordlegge seg i

forbindelse med faget og vurdering beskrives i avhandlingen til Eva Lutnæs. Hun skriver om hvordan man som faglærer deler et felles repertoar, og trekker frem et eksempel på en vurderingssamtale mellom to lærere;

I forkant av et møte for å forberede feltarbeidet vurderer B-L1 tilfeldigvis elevarbeider i 8. trinn. B-L1 snur seg mot meg med et elevarbeid i hånda og spør:

B-L1: Hva ville du gitt på dette?

E: Nå har jo ikke jeg sett oppgaveteksten...

B-L1: Bare svar ut fra det du ser

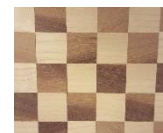
E: Fire minus

B-L1: Det har jeg satt også

B-L1s selvinitierte test av min vurderingskompetanse viser at vi deler et felles repertoar av indikatorer på kvalitet ved elevarbeider (Lutnæs, 2011, s. 90)

Det har vært en utfordring i forhold til vurdering, at faglærere vurderer og ser, og utvikler et visuelt, «taust» repertoar etter tid og erfaring. Man «kjenner» igjen en karakter 4, en karakter 5 osv. Dette viser at det er viktig å ha felles fagspråk og kunne utvikle og bruke dette i ulike situasjoner. Et fagspråk i utvikling og forskning, for eksempel for å argumentere for nyttigheten av faget i skolen, og i forbindelse med diskusjoner og avhandlinger på et høyere nivå. I tillegg et felles fagspråk i det daglige arbeidet, rettet mot oppgaver og vurdering, i samtaler med elever og foreldre. I alle fag, også i kunst og håndverksfaget, er det nødvendig å være bevisst på læring av begreper som beskriver faget. Statusen til faget kan være avhengig av et godt og forståelig fagspråk.

I avhandlingen til Lutnæs (2011) er de noen få lærere som samarbeider. Hvis de fleste lærere som vurderer i kunst og håndverk i en kommune er samlet og jobber med problematikken, så kan forutsetningene for høyere bevissthet rundt dette styrkes.

8. Organisering av faggrupper

I dette kapittelet om organisering av faggrupper i kunst og håndverk fokuseres det på følgende:

- Hvilket tilbud de to kommunene gir til faglærere i kunst og håndverk med tanke på kompetanseutvikling, etter- og videreutdanning.
- Faggruppeleders rolle
- Hvilket syn informantene har på hvordan faggruppene blir organisert; i regi av kommunen eller på privat initiativ

Rådgiveres uttalelser knyttet til organisering

Solveig, rådgiver i kommune 2, mener det er viktig å rydde tid til faggrupper i forbindelse med kompetanseutvikling. Hun mener faggruppeleder spiller en viktig rolle i organiseringen av denne.

Jeg spurte Solveig om hva hun mener det har å si at faggruppen er en del av kommunens kompetanseutviklingsprogram, at det er satt av tid til å være med innenfor arbeidstiden i motsetning til at det er frivillig.

(..) Åltså, man er sikra rydda tid, det er en viktig faktor for å få det inn i arbeidstida, for rektorene må jo ta det alvorlig da, det er en klar fordel.» (Solveig)

Hun sier at det er en klar fordel å få inn tiden til faggrupper i arbeidstiden, for å sikre at ledelsen på skolene ikke bruker tiden til andre ting. Datoene for skolens egne kurs og satsningsområder blir fastsatt utenom de fem gangene i året det er faggrupper (Vedlegg 7). Hvert år blir datoene holdt av tidlig på høsten, i tillegg til datoer for faggruppeledersamlinger. Solveig sier at de kompetanseutviklingsprogrammene og kursene som kommunen tilbyr lærere i kunst og håndverk de siste årene har vært knyttet til faggruppen, og at faggruppeleder har vært ansvarlig for å ta initiativ til mer utover dette.

Solveig snakker om at faggruppelederen får ansvaret for å organisere hvordan faggruppesamlingene bygges opp, og har også friheten til å flytte samlinger så fremt tidsrammene overholdes.

Solveig: Ja, det er jo viktig å ha en god faggruppeleder da, som kjenner faget og som samtidig er utviklings-interessert, orientert, da, og følger litt med på hva som kommer fra departementet, og utdanningsdirektoratet, og sånne ting

Meg: *Ja, trekke trådene liksom,?*

Solveig: Det er en nøkkelrolle ved å være en god faggruppeleder, og jeg synes til nå, at i kunst og håndverk, særdeles sett, så har vi hatt veldig gode faggruppeledere

Meg: *Ja?*

Solveig: De har vært relativt stabile også, det kommer til et punkt hvor jeg synes de har gjort det de har kunnskaper til, og så har det ofte vært et naturlig skifte, og da har de kommet med forslag, til noen andre, som da, i en annen periode vil kanskje kunne ha en litt annen vinkling, sånn har det vært.

Meg: *Ja, ikke sant*

Solveig: For det vil jo, selv om det ikke er faggruppeleder som skal holde kurs, det er jo ikke det, men det vil jo være naturlig også, at det en faggruppeleder er god i vil hun lettere kunne bidra med sin kompetanse på.

Solveig bruker omtrent halve intervjuet på å snakke om faggruppelederen. Jeg tolker dette som at hun stoler på deres kompetanse innen faget. Solveig kan ikke uttale seg om selve kvaliteten på innholdet, men hun viser til evalueringen av faggruppene som en referanse på at lærerne stort sett er fornøyde med faggruppene. I samtalen opplever jeg at Solveig sidestiller kunst og håndverksfaget med andre fag, hun snakker som om det er en selvfølgelighet at det finnes en faggruppe i kunst og håndverk.

«Det hadde vært helt sprøtt hvis vi skulle bare ha faggrupper i de enkelte fagene og ikke hatt med de praktisk-estetiske fagene, det har vi hatt helt fra starten.»(Solveig)

Hvis vi ser på kommune 1 sin plan for kompetanseutvikling ser vi at kunst og håndverk er et av fagene der søkere har fått innvilget stipend eller vikarordning i faget i forbindelse med videreutdanning.

Da tildelingen var klar, fikk [redacted] kommune innvilget 45 søknader, hvor kun en ble avslått. Dette er for kommunen kostnadsberegnet til 0,747 mill., og statens andel blir 7,290 mill,. Dette dekker til sammen vikarkostander og stipend, 25 har fått tildelt vikarordning og 20 har fått stipendordning. Det er følgende fordeling studiefag: 11 i matematikk, 2 i regning, 3 i naturfag, 6 i norsk, 5 i leseopplæring, 5 i engelsk, 4 i kunst og håndverk, 1 i musikk, 1 i mat og helse, 1 i IKT i læring, 1 i læringsledelse og vurdering, 3 i spesialpedagogikk, 1 i rådgiving og 1 i lærerprofesjon og yrkesutøvelse (Vedlegg 8).

Jeg har ikke funnet noen oversikt over hvor mange som i utgangspunktet ønsket videreutdanning i kunst og håndverk i kommune 1, da det er opp til skoleleder å sette en prioriteringsliste til utdanningsdirektoratet. Det kan tenkes det er mange fler enn de fire som ønsket seg dette men som har blitt avslått av skoleleder. Det er allikevel positivt at det er flere som har fått det. I artikkelen fra FORM der jeg blir trukket frem som en av de få i landet som har blitt prioritert fra arbeidsgiver til vikarordningen innen kunst og håndverk for å ta en mastergrad. «Det er ikke ofte vi hører at videreutdanning av lærere i kunst og håndverk blir prioritert,» (Omtveit, 2016).

Rådgiver Gro i kommune 2 sier at det ikke finnes noen kommunale faggrupper i faget. Faglærere i kunst og håndverk blir ikke prioritert i forbindelse med videreutdanning.

Jeg spør Gro om hvordan kompetanseutviklingen fungerer i kommune 2. Hun svarer at det er opp til skolene, at det er en plangruppe som planlegger innholdet i fellestiden, og at satsningsområdene er digital skolehverdag, vurdering for læring og relasjonskompetanse. Dette bekreftes av kommune 2 skoles kvalitetsplan (Vedlegg 9). Skolene kan om ønskelig bruke tiden til samarbeid og faggrupper, men kommunen har sine satsningsområder. Det er vanlig at skolene følger dette opp med kurs og foredrag knyttet til satsningsområdene.

Jeg spør om det finnes noen etterutdanningstilbud eller kursing for faglærere i kunst og håndverk i kommune 2. Gro avkrefter at dette finnes. Hun nevner at hun har hørt

om faggruppen i kunst og håndverk «som de har dannet på egen hånd, som møtes og utveksler erfaring..» men hun vet ikke mer om denne. Hun har tydeligvis hørt om faggruppen i kunst og håndverk som Anne har tatt initiativ til. Gro trekker frem at kursene kommunen arrangerer også gjelder for kunst og håndverk, deriblant kurs i digitale ferdigheter, regning og leseopplæring, og at dette i hovedsak foregår slik at folk fra kommunen kommer til skolene i deres fellestid.

I samtalen kommer det frem at undervisningssektoren i kommunen har fått innvilget mye penger til videreutdanning av lærere, men at dette bare er i basisfagene norsk, matematikk og engelsk.

Meg: *Hva tenker du grunnen til det er?*

Gro: Nei vettu, jeg tror at det... Det går helt tilbake til Kunnskapsløftet 06 og Kristin Clemet. Og PISA-sjokket, og det å få basisfagene opp.

Meg: *Ja?*

Gro: Det vil Norge. Og kommunen er en høyrestyrt kommune så, de legger føringer for oss. Som min jobb er å følge, selv om jeg er glad i faget.

Jeg får et inntrykk av at Gro opplever at faget forsvinner, og at hun mener det er veldig synd siden barn og unge som hun uttrykker «trenger å utvikle kreativitet». Hun sier hun opplever kunstoffag som verdifullt, og trekker blant annet frem håndverkskompetanse som viktig. Hun nevner blant annet at det eksisterte et kommunalt nettverk for kunst og håndverk fra 1997 til 2000. Et nytt fokus på basisfag som følge av resultatene på PISA prøvene førte til denne avviklingen slik at det ikke lenger ble prioritert midler til dette. Det virker som om Gro personlig vil det beste for faget, men at hun opplever å få føringer fra øvre hold i forbindelse med organiseringen av kompetanseutviklingen, og også i forhold til hvem som får innvilget videreutdanning. Jeg spør nærmere om dette med videreutdanning, om det er noen i kommunen som har søkt videreutdanning i kunst og håndverk.

Meg: *Men vet du om noen som har søkt?*

Gro: Ja

Meg: *Det er flere som har søkt videreutdanning i kunst og håndverk?*

Gro: Det er folk som har søkt, men vi har avvist dem.

Meg: *ja, avvist dem på bakgrunn av de styringene som du sier?*

Gro: Ja

Kommune 1 og 2 skiller seg fra hverandre med tanke på organiseringen av faggrupper i kunst og håndverk. Kommune 1 har en rådgiver som selv har vært med på å samarbeide med høgskolen, organisere faggruppene og har hovedansvaret for gjennomføringen og valget av faggruppeleder. Hun har også ansvaret for koordinering av faggruppeledersamlinger, sette av tid og fordele midler. Det er bygget opp et stort system rundt faggruppene som kommunens etterutdanningstilbud for hver enkelt lærer. Elevenes skolehverdag er bygget opp rundt faggruppene. Hver onsdag starter den felles kompetanseutviklingstiden klokken ett, og fem av gangene er det faggrupper på tvers av skolene i kommunen. Det er noen unntak, men i all hovedsak så fungerer det slik. Faggruppen i kunst og håndverk er likestilt med de andre fagene med tanke på ressurser som tid og midler til eksterne kursholdere og utflukter. I kommune 2 så er det ikke noe system rundt faggruppene fra kommunens side. Faggruppen i kunst og håndverk er den eneste faggruppen, og organiseringen er det kun leder som har ansvaret for.

Gro legger ansvaret på politikere og de som styrer kommunen og hun trekker inn fokus på PISA som begrunnelse for at ingen har fått videreutdanning i kunst og håndverk gjennom utdanningsdirektoratet og *Kompetanse for kvalitet* (2015). Utdanningsdirektoratet følger opp kunnskapsdepartementets føringer om at engelsk, matematikk, norsk, norsk tegnspråk og samisk blir prioritert (Kunnskapsdepartementet, 2015), men alle fag har tilbud, også kunst og håndverk (Utdanningsdirektoratet, 2016). Ut ifra Gro sine uttalelser så oppleves det som om kommunen ikke ser på det som en mulighet å gi lærere videreutdanning i kunst og

håndverk. Jeg undres på dette motsetningsforholdet som konstrueres. Er det ikke mulig å ha fokus på å øke kompetansen på alle områder? Det er uansett ikke kommune 2 som betaler for ordningene, og selv om ikke vikarordningen kan bli prioritert til alle som ønsker, så vil det være muligheter å gi stipendordningene til flere av de som vil ha videreutdanning i kunst og håndverk. Spesielt med tanke på at så mange som underviser ikke har utdanning i faget (Lagerstrøm, 2013/2014), så ville det vært viktig med fokus på videreutdanning også i kunst og håndverk. Jeg opplever at dette kunstige motsetningsforholdet kan sees i sammenheng med mangelen på etterutdanning for de som underviser i faget. Kunnskapsdepartementet bør etter min mening ha økt fokus på alle fag i skolen, ikke bare basisfag.

Faggruppelederens syn på organisering

Anne forteller om hvordan hun startet faggruppen i kunst og håndverk og hvordan hun organiserer denne. Vi kommer inn på fordeler og ulemper ved å ha kommunalt organiserte faggrupper kontra private faggrupper.

Jeg satt med den forkunnskapen om at Anne hadde ansvar for å organiserte møtene uten et utgangspunkt i en kommunal plan. Jeg spurte henne om hvorfor hun startet faggruppen og hvordan hun organiserer denne.

Hun fortalte at hun hadde jobbet nesten ti år som faglærer i kunst og håndverk ved en ungdomsskole i Oslo der hun hadde et fagfellesskap med to andre kunst og håndverklærere. Da hun begynte i kommune 2 i 2006, ble hun alene om faget. Historien hennes ligner på min egen. Hun opplevde lite relevant utviklingstid, og var mye alene om faget på skolen. Hun ønske å kunne samarbeide tettere med andre faglærere for å kvalitetssikre faget, sikre bedre faglig progresjon og drøfte utfordringer med andre faglærere. Hun tok kontakt med sin rektor og spurte om hun kunne invitere kolleger i kommunen, og bruke noe av utviklingstiden til samlinger. Rektor tok dette videre på rektormøter. De andre rektorene stilte seg positive til dette. I begynnelsen inviterte hun barne- og ungdomsskolelærere som underviser i kunst og håndverk til samlinger fire ganger i året, deretter økte hun til seks samlinger. I dag er det kun faglærere fra barnetrinnet som møtes, da ungdomstrinnet trakk seg

ut. Anne lurer på om dette handlet om tidsklemmen til ungdomsskolelærerne, de hadde uttrykt at de mente det var mest nyttig å være for seg selv.

Kunst og håndverkslærerne som blir med i faggruppen i kommune 2 går glipp av annen utviklingstid, som er ulik fra skole til skole. Selv om faggruppen i kunst og håndverk i kommune 2 er frivillig så får Anne noe tid i skolens utviklingstid til å ha samlingene. Det kan bety at utviklingstiden varer til klokken tre, men at faggruppesamlingene er ferdig klokken fire. Det vil si at læreren bruker noe av sin egen tid til for- og etterarbeid hvis han/hun er med på samlingene.

Jeg spurte Anne om hva hun hadde tenkt hvis kommunen hadde hatt ansvaret for faggruppene istedenfor henne selv.

Meg: *Hva hadde du tenkt om det at kommunen skulle hatt det ansvaret?*

Anne: Jeg tror det hadde vært fornuftig, men det eneste da er at jeg hadde vært redd for at kommunen skulle ha tatt styringen og bestemt om hva vi skulle snakket om på møtene, for det er det jeg opplever som veldig positivt, at vi styrer temaene selv, og vi har laget oss noen regler om at det er ikke noe sutremøte.

Solveig nevner dette med påvirkning av faggruppene. *«Vi har fra kommunens side, mulighet til å kreve, eller en mulighet til å påvirke faggrupelederne i tråd med det vi ser behov for i kommunen, og det ser jeg er en veldig fordel»* (Solveig). Jeg opplever at vi i kommune 1 styrer mye av innholdet selv, men jeg ser at Solveig på faggrupeledersamlingene gir oss føringer av hva vi må fokusere på som kommune. Blant annet har vi hatt vurdering for læring som et av satsningsområdene, og da har det blitt forventet at alle faggrupeledere jobber med dette i samlingene. Det samme gjaldt da vi skulle lage kjennetegn på måloppnåelse, og også andre ting har vært forventet at vi skal gjøre i samlingene. Dette er da knyttet til faget, og jeg tenker at det kan ha vært med på å sidestille fagene, siden alle fag gjør det samme. Det blir ikke krevd at vi skal jobbe med satsningsområdet alle fem gangene, men at det skal i større eller mindre grad bli satt fokus på. Arbeidet med kjennetegn på måloppnåelse måtte vi gjennomføre og levere. Det kan være en mulighet for at samlingene blir mer

og mer styrt, avhengig av hvem som har undervisningsansvar i kommunen, så jeg kan forstå Anne sin betenkninger. Hvis hun nå har en faggruppe der de gjør akkurat det de har behov for til enhver tid, så kunne dette blitt annerledes hvis deres kommune skulle tatt over ansvaret. Så jeg ser noen sider knyttet til fordeler og utfordringer.

For å selv svare på spørsmålet knyttet til privat initiativ/regi av kommunen, mener jeg alt i alt at det er en fordel å ha satt av felles kommunal tid til kompetanseutvikling.

Hvis vi skal basere vår kompetanseutvikling på ideologiske premisser, at vi ikke får avsatt tid til å utvikle oss innen vårt fagfelt, så vil det på mange måter kunne føre til mindre systematikk og progresjon. Det kan bli vanskelig å få med de fleste som underviser i kunst og håndverk i en kommune, hvis det er helt frivillig. Så det er dette standpunktet jeg tar. Mitt syn har for øvrig blitt nyansert i forhold til det Anne sier om valgfrihet av organisering og innhold. Og motivasjonen for å være med i en gruppe hvis man gjør det helt av fri vilje. Jeg kan se flere sider av dette, men jeg mener fremdeles at det må være til det beste for fagets utvikling og anerkjennelse, at flest mulig kan møtes og jobbe mot felles mål. Når det er sagt, skal det være et valg om hvilken faggruppe man skal melde seg på, hvis man har behov for noe annet et år så bør det kunne ordnes, selv om en fra hver skole bør representere hver faggruppe.

Medlemmenes syn på organisering

Medlemmene trekker frem meninger om kompetanseutvikling, videreutdanning og hvordan de ser på kommunalt og privat organisering av faggrupper.

Jeg spør Eva om hva har det å si for henne at faggruppen er en del av kommunens kompetanseutviklingsplan: «Det tror jeg er kjempeviktig, at det er avgjørende for at det er så stor interesse for det». Hun mener det beste er å bake det inn som en obligatorisk del av arbeidstiden. Eva trekker frem at hun mener det er positivt med en dynamisk gruppe, og at dette er enklere å få til dersom kommunen har ansvaret. Hun mener det er viktig å ha med faglærere fra alle skolene i kommunen som bidrar med ulik kompetanse og perspektiver. «Hvis det blir veldig sånn dugnadsånd så blir

det veldig ensidig ofte. For eksempel småbarnsforeldre hadde jo ikke deltatt da, samme hvor mye man brenner for faget.» (Eva)

Eva trekker frem at dynamiske grupper kan være mer hensiktsmessige med tanke på utvikling, man kan få utfordret sine egne tanker om faget. Dette er noe jeg støtter meg til, selv om jeg tenker at det også er en utfordring med større heterogene grupper. Det er ulike mennesker med forskjellige behov og ønsker for innhold. Som faggruppeleder er det da ekstra viktig å inkludere medlemmene i en faggruppe i forbindelse med organiseringen og innholdet. Kompromisser blir derfor en sentral del av dette arbeidet.

I kommune 2 må hver og en av kunst og håndverkslærerne vurdere om de skal gå på faggruppesamling eller om de skal være med på annen utviklingstid. Anne snakker om at dette skaper en uforutsigbarhet om hvem som kommer på samlingene, men at de stort sett gir beskjed om de kommer eller ikke. Liv som er med i faggruppen i kommune 2 kommer inn på dette.

«I går fikk jeg dessverre ikke tid til å gå, for jeg måtte gjøre noe før timen i dag og da er det klart at, hvis det er noe viktigere må jeg jo prioritere det, men jeg hadde veldig lyst til å gå i går» (Liv)

Jeg vet ikke hvilke arbeidsoppgaver Liv opplever hun må prioritere, det kan virke som om hun ikke var i rute med forberedelse til undervisning. Jeg oppfatter det som at Liv og de andre faggruppedlemmene hele tiden må vurdere hva de mener er riktig bruk av tid. Hvis skolen har satt av tid til annet utviklingsarbeid, eller samarbeidstid om for eksempel årsplanlegging, så er det vanskelig å velge bort dette. Velger de dette bort vil de gå glipp av det som resten av personalet arbeider med.

Carina var med i faggruppen i kommune 2, da ungdomstrinnet var med på samlingene. Hun har nå flyttet til en annen del av landet, og er ikke lenger med. Carina snakker om organisering av faggrupper, og at det kommer veldig an på hvordan på om det er lagt opp i arbeidstiden i møtetid: «Blir det utenfor arbeidstid tror jeg det er mange som må stå over rett og slett fordi det er masse arbeid og». Carina snakker om at hvis man har en stor rettebunke eller annet som brenner veldig

så må man prioritere det først, men at det er annerledes hvis det er noe felles og møtetid uansett.

Mari fra kommune 1, påpeker at hun mener det er positivt at man får velge hvilke faggrupper man kan melde seg på.

«Ja! Jeg synes det er veldig bra, at kommunen setter av tid til det (snakker om kompetanseutvikling), eh.. det er jo en av de tingene, når jeg søkte jobb her, og fikk beskjed om det på intervjuet, så synes jeg det hørtes veldig bra ut, for der jeg jobba før, så var det veldig sånn at, all den fellesstiden, kompetansehevingen foregikk etter undervisning, på ettermiddagen, alle er slitne, eh.. kanskje det var irrelevant, man får på en måte ikke velge. Her får man velge, hva du har lyst til å være med på, det som passer deg da, og det kan endre seg fra år til år, sånn som, hvis man hele tiden skal ha kompetanseheving på ett område, så blir det lite inspirerende. Der jeg jobba før var det «vurdering for læring» hele tiden, det var det eneste vi jobba med. Og jeg var litt sånn (puster oppgitt) Men nå er det sånn, det er mer blandet nå, , og det at vi har satt av tid fra tolv på onsdager, du får mye mer energi, å legge i det, og hvis jeg skulle gjort det på fritiden.. Jeg tror ikke jeg ville gjort det. Jeg ville ikke gjort det. Jeg ville ikke satt meg så mye inn i det. Fordi jeg er sliten og vil ha egen tid, særlig når man er kontaktlærer i tillegg. Så er det liksom alltid noe å gjøre.» (Mari)

Hun trekker spesielt frem dette med at elevene er ferdig tolv på onsdager, slik at kompetanseutviklingen er samlet fra tidlig på dagen. Mari har ikke utdanning innen kunst og håndverk, men var med et år da hun måtte undervise i kunst og håndverk i sin egen klasse. Siden hun er allmennlærer med flere fag i utdannelsen kan hun velge ulike faggrupper fra år til år. En som bare underviser i kunst og håndverk vil naturlig nok i hovedsak melde seg på denne faggruppen.

Organisering i lys av Wengers teorier

Solveig vektlegger faggrupeleders rolle som essensiell for arbeidet i faggruppa. Rådgivers rolle og systematikken knyttet til faggrupper og den plassen de har i kommunen gjør at det vil alltid være en faggrupeleder. Hvis jeg slutter, så kommer det en ny. Vi er erstattelige, og oppfølgingen av oss er tett. Jeg får tilbakemelding hvis jeg ikke har ført fravær, kopier av innkallinger blir lest og gitt tilbakemelding på. Min

jobb blir kvalitetssikret, og hvis jeg ikke gjør jobben skikkelig så vil evalueringen gjøre at noen andre tar over min jobb. Det oppleves som at min rolle og kunst og håndverksfaget blir sidestilt og tatt like mye på alvor som andre fag. Anne i kommune 2 har ingen som følger henne opp på det organisatoriske, annet enn tilbakemeldinger fra de andre i gruppa. Alt er hennes ansvar. Wenger trekker frem tid som viktig for en som er leder av et organisert praksisfellesskap (Wenger et al 2002). «The most common cause of failure is that the coordinator simply does not make time to perform the role, even when they have been allocated time for this purpose. They too easily let other things take priority over community work” (Wenger et al., 2002)

Jeg får avsatt en time i uka til tid for å planlegge samlingene, Anne må bruke av sin egen tid til for og etterarbeid. Jeg tror ikke kvaliteten på samlingene er bedre i kommune 1 fordi jeg får mer tid til planlegging, men jeg tenker at det blir mer sårbart å ikke ha avsatt tid til rollen. Wenger trekker også frem viktigheten av at lederen/koordinatoren har en god individuell relasjon med alle som er med i praksisfellesskapet (Wenger et al., 2002). Dette oppleves som en utfordring da vi er mange i gruppa, noen er med et år, da de underviser i kunst og håndverk det året, mens noen har vært med siden oppstarten da de bare underviser i faget. De fleste er med i den siste gruppa, og det er lettere å ha en relasjon med gjengangere da vi har felles referanser og jeg kjenner dem over tid. Det er mulig at det er enklere for Anne å få en relasjon da medlemmene av hennes faggruppe vet at det er Anne som tar initiativ og ansvar, og de som kommer er veldig motiverte da de kommer helt frivillig på samlingene.

Problematikken knyttet til om det er kommunen som har ansvaret for faggruppene, eller om det er på privat initiativ kan belyses av Wenger sine teorier om det naturlige og det organiserte praksisfellesskapet (2002). Dette kan sees som en dualitet, et møte mellom å søke sammen, og det å bli satt sammen for samarbeid.

I litteraturen til Wenger som presenterer praksisfellesskap, ofte i samarbeid med Jean Lave, så fokuseres det på naturlige praksisfellesskap. Og den sosiale teorien om å lære i naturlige fellesskap. Når vi leter etter noe som er et praksisfellesskap, så ser vi etter dimensjonene for kjennetegn som blir gjort rede for i kapittel 5; fellesskap, gjensidig engasjement, felles virksomhet og felles repertoar. «Praksisfellesskaber er

en integrerende del af vores dagligliv (...) (Wenger, 2004). Den kollektive læringen som sees i sammenheng med de naturlige praksisfellesskaper vi er en del av er vesentlig i Wenger sine teorier.

Samtidig med et fokus på naturlige praksisfellesskap, utvikler Wenger teori om hvordan bedrifter bør utnytte de naturlige praksisfellesskapene til egen fordel, og skape systematikk rundt dem.

If organizations fail to take active steps in this direction, communities of practice will still exist, but they are unlikely to achieve their full potential. They will tend to organize along friendship lines or within local geographical or organizational contexts rather than cover the whole organization. Some communities may not develop at all, either because people do not know about each other or because they do not have the time and energy to devote to community development" (Wenger et al., 2002 s 13).

Wenger trekker frem at uten å ha en intensjonell organisering fra bedriften, så må praksisfellesskapet måtte belage seg på å bruke fritiden til medlemmene, og deltagelsen kan bli mer tilfeldig, spesielt i forbindelse med rammefaktorene og mangel på ressurser (Wenger et al., 2002). Det er direkte paralleller her til sammenligningen av kommune 1 og 2, og informantenes uttalelser som jeg har drøftet. utfordringene knyttet til organiseringsformen i kommune 2 kan være mangelen på systematikk og anerkjennelse fra kommunens side kan gjøre at faggruppen i mindre grad knytter sammen alle skolene, og at for mye ansvar ligger på faggruppelider Anne. Faggruppen er avhengig av at hun er en ildsjel og brenner for faget og tar tak ting. Dette kan være en svakhet for å styrke kunst og håndverksfaget på en systematisk måte på alle skoler i kommunen. Samtidig så vil faggruppen i kommune 2 kunne ligne mer på et naturlig fellesskap der lærerne har søkt sammen med utgangspunkt i å ville lære mer og utvikle seg sammen. I kommune 1 der vi må på en faggruppe, og blir mer eller mindre plassert sammen systematisk så kan det være at noen av medlemmene egentlig ikke ønsker å være med men føler de må. I

evalueringene ser vi at det alltid er noen som ikke opplever det som nyttig å være med i faggruppen, de ville valgt å ikke være deltagende hvis de kunne velge.

I forhold til å utvikle fagfeltet kunst og håndverk i kommunene så kan det beste være en kombinasjon av det naturlige og det organiserte fellesskapet. Derfor har jeg fått videre intensjoner om at det i tillegg til faggruppene i kommune 1 kan lages en frivillig avdeling som i større grad bruker noe av egen tid til å jobbe videre med problemstillinger som vi i faggruppen kan bestemme sammen, og som det er behov for å ta tak i. Slik får de som har mer tid og engasjement en mulighet til å bruke noe mer tid på utvikling av fagfeltet.

9. Nytteverdien av faggruppene

Dette kapittelet vil gå i dybden på områder som er knyttet til nytteverdien av faggrupper i kunst og håndverk;

- Hvilken nytteverdi rådgivere, faggruppeteleder og medlemmer mener faggrupper i kunst og håndverk kan ha
- Forskjellene på hva de ulike informantene oppleves som nyttig på bakgrunn av utdanning og posisjoner i fagfeltet

Rådgiveres syn på nytteverdien av faggrupper

Solveig, har opprettholdt faggruppene i alle fag, mye på bakgrunn av de evalueringene som er gjort på dette området. Hun sier at faggrupper er i stor grad mer populære enn generelle kurs, og mener at det kan komme av at det er vanskelig å nå alle, og på et nivå som passer til alle lærerne.

«Det er gjerne de som har noe å komme med, som blir kritiske hvis de føler at det de lærer på fellessamlingene kan de fra før, da er man veldig kritisk» (Solveig)

Lærere har ulik bakgrunn, ansiennitet og utdanning. Det som er nytt for noen, er et kjent stoff for andre. Nytteverdien av en fellessamling kan lett forsvinne for store deler av en gruppe.

«Vi hadde for noen år siden besøk av han Thomas Nordahl, da var alle fornøyd, men det å ha sånne vanlige, ikke kjendiser, for å si det sånn, vanlige ansatte rundt omkring til å holde sånne sekvenser, da skal de være jævla gode altså, for at lærerne skal, ja altså statsministeren og kongen eller noe» (Solveig)

Dette er på mange måter et humoristisk utsagn av Solveig, men jeg tolker det som et tydelig tegn på hennes oppfatning om at mange lærere har vært misfornøyd med fellessamlingene. På grunn av dette kuttet kommunen de ut.

Kompetanseutviklingstiden ble da i større grad brukt til faggrupper og interne opplegg på skolene.

Jeg spør Solveig om hva hun tenker om faggruppen i kunst og håndverk, hvilken nytte det kan ha i forhold til en del utfordringer som er tydelig på fagfeltet, blant annet vurderingspraksis og fagets statusutfordringer. Hun trekker frem at hun mener det er av stor betydning med faggruppene. Spesielt overgangen fra barnetrinnet til ungdomstrinnet trekker hun frem som viktig.

«De lærerne på barnetrinnet som har mye kunst og håndverk, det er viktig å få til noe faglig, noen de kan samarbeide med, og det også å sikre overgangen fra barnetrinnet til ungdomstrinnet, hva ungdomstrinnet forventer at de skal kunne, for kunnskapsløftet er ikke så konkret, så det er ikke så lett å lese hva som er forventningene. «(Solveig)

Jeg opplever selv at noe av det mest nyttige med en faggruppe er denne gjennomsiktigheten av praksis. Når jeg får nye klasser eller elever på ungdomstrinnet i kunst og håndverk, og spør hvilken skole de har gått på barneskolen, så vet jeg som regel hvilken lærer de har hatt, og hva de lærerne vektlegger i sin undervisning. De har også hatt oppgaver som deres lærere har lagt frem på en faggruppesamling, slik at jeg lettere kan tilpasse opplæringen. Jeg kan også følge opp ved å ta kontakt med deres lærere hvis jeg lurer på noe, det blir naturlig da vi kjenner hverandre. For å ha et sånt miljø er det viktig med åpenhet og gode relasjoner mellom oss i faggruppen. Jeg opplever at vi har begynt å få en slik kultur, men at det er en del arbeid igjen for at dette er på plass. Vi må bygge en støttende læringskultur der vi har fokuset på å støtte hverandre, og der vi tar opp ting på skikkelige måter. Konkrete tilbakemeldinger og å være klare på forventninger er viktig. Jeg har som mål at vi skal bli enda bedre på dette, og vi har en fordel med at vi har gjengangere i faggruppen. Det er til enhver tid rundt 15 stykker som har vært med i tre år eller mer. Hvis vi får til dette tror jeg at nytteverdien av faggruppen vil øke.

Faggruppelederens syn på nytteverdi

Jeg snakket med Anne om hvordan utviklingstiden foregår på skolene, Gro nevnte at satsningsområdene skulle komme inn under alle fag, og at kursene fra kommunens side også ville gjelde for faglærere i kunst og håndverk. Anne starter intervjuet med å snakke om dette, selv om jeg ikke har spurt direkte. Det er tydelig at dette er et område som hun er engasjert i.

«Da jeg begynte å jobbe her satt jeg på disse utviklingstidsmøtene, og opplevde at det ikke gjaldt meg. Også hendte det at jeg fikk slippe, men så handler det ikke om at man vil slippe, det handler jo om at man vil ha det relevans» (Anne)

Hun sier at de fra kommunen som kommer og holder kurs prøver og selge det inn til henne på en måte, ved å ofte si «og det gjelder kunst og håndverk» som i en bisetning.

«Ja, for jeg er den vanskelige eleven som stiller spørsmål stadig vekk, for jeg synes jeg gjør mye av det de snakker om, og jeg ser ikke poenget at jeg skal sitte og lære om morfemer og suffikser eller hva det heter, det har ingenting med faget å gjøre. Derfor skjønner jeg ikke hvorfor jeg skal sitte i timesvis og lese i en sånn tjukke blekke» (Anne)

Hun sikter til «leselos-kurs» som den tjukke blekka, og jeg har selv vært der, at mange ganger av utviklingstid går bort til kurs som «Leselos». Jeg ser nytten av noe av dette med lesestrategier, problematikken er hvor mye tid vi skal bruke på det i forhold til det som oppleves som relevant for oss som faglærere i kunst og håndverk. Vi har et praktisk fag. Nå organiseres det faggrupper i våre kommuner, så vi opplever nå en mer relevant kompetanseutviklingstid de fem gangene i året. Hva med de kommunene som ikke har noen tilbud til sine faglærere? De kan risikere og ikke få noe tid til samarbeid med andre lærere som underviser i kunst og håndverk, og de kan sitte på møter og oppleve svært liten grad av relevant utviklingstid. Jeg mener dette er med på å undergrave fagfeltet i skolen, og stagnere utviklingen og kompetansen hos kunst og håndverkslærerprofesjonen.

Min mening er at hvis en faggruppe blir organisert på en måte som er til nytte for lærere i KHV vil jeg si at det kan ha stor betydning og være med i et slikt

fagfellesskap. Jeg vil etter flere år både som medlem og som leder for en slik faggruppe i en kommune si at det kan være avgjørende for hvilken annerkjennelse faget har for kommunen, og det kan være en kvalitetssikring i forhold til hvordan status faget har på en skole hvordan man underviser. Det kan virke som det kan være avgjørende for i hvilken grad skoleledere prioriterer etter og videreutdanning i kunst og håndverk, uten at dette er forsket noe videre på. Flere i min kommune har fått videreutdanning, inkludert meg selv. Det kan i alle fall virke som at synliggjøring av faget blir enklere når man har en faggruppe, og at når denne sidestilles med andre fag så kan det ha betydning for at faget ikke blir rangert lavere enn andre fag. Praksisen til faglærerne og rammefaktorene til faget blir synliggjort, slik at vi kan argumentere i forhold til hverandre innad i kommunen. Vi vet hva de andre gjør og hvordan de har det, og vi kan støtte hverandre i fagspørsmål. Hvis jeg vet at hun på den skolen har fått en ordning i forbindelse med for eksempel utdanning så vil det være enklere å argumentere for å få dette selv.

Faggruppemedlemmets syn på nytteverdi

Alle fire informantene som er med i faggruppen i kunst og håndverk i kommune 1 eller 2, kommer med uttalelser som viser at de opplever det som nyttig å være med i en faggruppe.

«Ja jeg synes det er veldig viktig å være med i en faggruppe, særlig hvis man jobber på en skole der det er få andre faglærere, man kan snakke om vurdering og få det mest mulig likt og få inspirasjon.» (Carina)

«Ja, jeg tenkte på at du vet liksom hva folk driver med og hva slags nivå det er og hva de holder på med, hva folk er opptatt av, så man er oppdatert. Jeg synes det er viktig å være en del av tiden (...) også er det en kilde til gode ideer, ja.. blant annet har folk nå informert om sider på nettet hvor det er ting, før var vi jo litt mer vant til å søke i bøker og sånn..» (Liv)

Begge to trekker frem at de mener det er nyttig å vite hva andre holder på med.

Carina snakker om «å få det mest mulig likt» Dette i tråd med det som Solveig snakket om, tanken knyttet til progresjon i faget, at vi måler oss og sammenligner oss

med andre lærere i faget for å søke kvalitetssikring av opplæringen til elevene. Med mange generelle og åpne kompetansemål, så har lærere som underviser i kunst og håndverk veldig ulik praksis i faget, og det er mange ulike kombinasjoner av hvilken utdanning lærerne har. Det er mange veier til å nå målet i faget, og det som kan oppleves som viktig at elevene lærer, har ikke alltid en sammenheng med kompetansemålene. Et eksempel er dette med å få respekt for materialer og bærekraftig utvikling, sette pris på godt håndverk. De fleste lærere jeg kjenner som underviser i kunst og håndverk tenker dette er viktig, men det er ikke mange konkrete mål knyttet til dette i Læreplanverket for Kunnskapsløftet (2006). En faggruppe kan bidra til at man i fellesskap bestemmer seg for et økt fokus på noe man mener er viktig.

Carina har tidligere vært leder for gruppen for veiledning av nyutdannede lærere i estetiske fag på høghskolen i Oslo og Akershus.

Meg: jeg tenkte du var jo leder for nytilsattkurset, kan du si litt om det?

Carina: Ja, det var gjennom høghskolen, det var kurs for nye kunst og håndverkslærere, jeg var leder i tre år, de siste tre årene, og det var i forhold til estetiske fag, og de som deltok var helt ferske kunst og håndverkslærere, men det var også noen som spurte om å få være med for de trengte det.

Meg: Ja var det tips og råd og sånn og temaer da?

Carina: Ja, vi hadde ulike temaer blant annet knyttet til klasseledelse og kunst og håndverk, vurdering, både videregående og ungdomsskole. Og vi hadde med i forbindelse med klasseledelse med en dramalærer, som viste kroppsspråk på hvordan man kan oppføre seg som lærer, vi hadde vel 6 ganger i løpet av året, vi hadde om inspirerende oppgaver, ting som funker ikke funker, hva som kan være inspirerende, og da hadde jeg ganske mange oppgaver jeg viste til, opplegg de hadde testet ut, delte og diskuterte, og det var det de hadde mest lyst til å ha.

Meg: Ja tenker du det kunne bidra til å styrke profesjonsutøvelsen?

Carina: Mange sa at det var mange av kollegene som hadde jobbet i 15 år som sa at de ville også (...) de ønsket seg å samarbeide med andre, følte et veldig behov, vel så aktuelt for de som har jobbet en stund og veldig inspirerende for meg og de nye. Vi hadde om synliggjøring, motivasjon og hvordan vi kunne motivere elevene (...)

Meg: *Så det blir som en faggruppe bare at det blir for nytilsatte (...)?*

Carina: Ja, de måtte få plass til det med klasseledelsesdelen (...)

Meg: *Hva tenker du om forskjellen på om du har utdanning eller ikke og være med i en faggruppe?*

C: Det handler jo mye om interessen, hvis du har utdanning i faget så vil du vil naturlig lære mer og bli bedre. Men utdanning og ikke, det er viktig å være med allikevel.

Det er interessant det Carina har erfart om at behovet for kurset for nytilsatte også var ønskelig hos de lærerne som hadde jobbet i mange år. Det er et godt tilbud av høgskolen å følge opp de som er nye i faget og at de kan knytte forbindelser og samarbeide med andre i et tidlig stadium av karrieren.

Jeg opplever at Liv og Mari som har mindre utdanning i kunst og håndverksfaget er mer opptatt av å få tips og hjelp av andre, og vil bruke faggruppene til det. Carina og Eva som har lengre utdanning i faget setter mer pris på diskusjoner knyttet til rammefaktorer i skolene. Jeg vil komme tilbake til dette i kapittel 11 om videre refleksjon.

Mari fikk en opplevelse første faggruppesamlingen hun var med på;

«Spennende med den første faggruppesamlingen, med hun som hadde skrevet master i det her om at hvordan holdninger, ja, holdninger... (refererer til Hanne Siljubergh sin master; Kunst og håndverk i grunnskolen Holdninger som eksisterer i dag (2014) som ble presentert på en faggruppesamling av Siljubergh) Det synes jeg var veldig spennende å høre om fordi, jeg har nok hatt litt de holdningene kanskje litt før, når jeg hadde de små. Fordi, i alle fall der jeg jobbet før, for der ble, all KH gikk på formingsstasjon, i stasjonsundervisning, de har ingen som sitter og hjelper, de har ingen mål, det er bare klipping og liming, og de blir aldri ferdig, du følger ingen konkret fagplan på en måte. Men det var holdningene på den skolen, og da fikk jeg nok litt de holdningene. Men nå som jeg har jobbet her, og her er det faglærere, og

har vært med på gruppa og sånn så ser jeg at faget blir tatt på alvor, ja jeg skjønner litt selv på en måte, hvor mye innhold det faget har, det har vært nyttig å på en måte, og skjønt det. Også ser jeg for meg hvordan man kan knytte det opp mot andre fag og, så selv om jeg ikke har KH til neste år, så kan jeg fortsette å prøve å få det inn. Og jeg gleder meg til vi skal ha sånn praktisk kursing (refererer til de neste faggruppesamlingene i 2016) i sløyd eller sånn, da er jeg kanskje ikke redd for å gå på sløyden selv om jeg ikke har kunst og håndverk som fag, så kan man gjøre masse lærenyttig der for eksempel i matte eller samfunnsfag. Praktiske ting da. Tips og ideer.(Mari)

Mari har ingen utdanning i kunst og håndverk, men hun er lærerutdannet og har mye erfaring. Hun reflekterer over sin egne holdninger til faget, og påpeker at disse har forandret seg ved at hun er med i faggruppen og får større kunnskap og bevissthet. Dette viser at det er viktig å trekke inn relevant forskning, diskurser og debatter i arbeidet i faggruppen.

Eva har mange refleksjoner knyttet til nytteverdien av faggrupper;

«Jeg synes det er veldig nyttig å være med i en faggruppe, en ting er fordi jeg syntes de andre tilbudene var fryktelig dårlige. Generelle kurs, vurderingskurs, kurs jeg ble sendt på, det jeg måtte gå på før faggruppa hvis du skjønner. Da ble jeg satt opp på nyutdannet kurs og sånn som jeg ikke fant hensiktsmessig, mens faggruppen er jo for meg veldig hensiktsmessig, jeg er jo alene på skolen som faglærer og da er det utrolig fint å ha et miljø hvor man kan spille på andre, dele oppgaver, men også ta opp problemstillinger, for faget vårt er jo helt ulikt andre fag i skolen, våre problemstillinger er jo helt ulike andre fag og det å kunne diskutere med andre som forstår hvordan det er, og ikke minst at man har litt sånn innsikt i at på andre skoler har de så og så mange elever og at de har det sånn og sånn, fagrom, man vet disse tingene, man står ikke alene på en skole man veit litt mer om hvordan ståa er litt rundt omkring i kommunen da, det synes jeg er veldig nyttig.» (Eva)

Eva trekker frem det som Anne har vært inne på, og som jeg selv opplevde i begynnelsen av karrieren, at de andre etterutdanningstilbudene var lite relevante, og tok ikke utgangspunktet i vårt fagfelt. I lærerundersøkelsen i kommune 1 i 2014 (Vedlegg 10) så ser vi i evalueringen av kurs og etterutdanningstilbud at faggruppene generelt får gode evalueringer.

5 onsdager (faggrupper og kurs)	Nyttig	4	3	2	Ikke nyttig
FAGGRUPPE I NATURFAG FOR 8. - 10. TRINN - FAGGRUPPE	7	6	3	0	1
KUNST OG HÅNDVERK - FAGGRUPPE	16	2	2	0	1
MAT OG HELSE - FAGGRUPPE	13	3	2	0	0
MUSIKK - FAGGRUPPE	22	2	1	0	1

Figur 19: evaluering av faggrupper kommune 1

Faggruppen i musikk og kunst og håndverk, og for øvrig også gym og mat og helse får spesielt høye tall på hva lærerne oppfatter som nyttig. Det kan tenkes at dette handler om det Eva kommer inn på om at kunst og håndverk skiller seg fra andre fag i skolen og har en egen grunnlagsproblematikk. Det kan være at dette også gjelder andre praktisk-estetiske fag, og at lærerne som er med i disse faggruppene opplever det som spesielt relevant å kunne samarbeide og utvikle seg sammen med andre som underviser i faget. Det kan virke som en selvfølgelighet, men i forhold til hvor lite av de generelle etterutdanningstilbudene og kompetanseutviklingsprogrammene i de to kommune som handler om kunst og håndverk og andre praktisk-estetiske fag, så kan det virke som om faggruppen er viktig for at lærere som underviser i disse fagene skal oppleve nyttig etterutdanning. Jeg har ikke tall knyttet til evaluering av kommune 2 og Anne sin faggruppe i kunst og håndverk, men jeg tenker at lærerne ikke hadde kommet frivillig på samlingene hvis de ikke opplevde faggruppen som nyttig.

Solveig snakket om at kommunale felles kurs ikke opplevdes av lærerne som spesielt nyttige hvis det ikke var noen kjente forelesere. Ser vi i samme lærerundersøkelse så stemmer de uttalelsene godt med tallene, til sammenligning med evalueringen av faggrupper så oppleves ikke fellessamlingene som like nyttige som faggrupper.

Fellessamlinger	Nyttig	4	3	2	Ikke nyttig
LÆRINGSMILJØ ved [REDACTED], Statped	36	25	33	14	5
VURDERING FOR LÆRING 1. - 4. TRINN ved [REDACTED], BroAschehoug	40	30	29	6	1
VURDERING FOR LÆRING 5. - 7. TRINN ved [REDACTED]	13	21	23	15	8
VURDERING FOR LÆRING 8. - 10. TRINN ved [REDACTED]	31	33	41	15	10

Figur 20: evaluering av kurs kommune 1

Det er lett å slå seg til ro med at de i faggruppen i kommune 1 er fornøyd med faggruppen i kunst og håndverk. Som faggrupeleder er det allikevel viktig at jeg stiller spørsmålet; Opplevs det som nyttig i seg selv, med det innholdet vi har, eller er gir evalueringen gode tall fordi det andre oppleves som lite relevant? Å sitte hver onsdag med lite relevant utviklingstid kan gjøre at vi bare er glad for å møte noen i samme situasjon og som snakker samme fagspråk, ikke nødvendigvis at innholdet i faggruppa styrker oss og fagmiljøet. Dette er noe jeg vil ta med meg i videre arbeid, og her tror jeg at å bygge gode relasjoner er viktig. En åpen kultur i faggruppa, og en nær tilknytting til hva som foregår på høgskolene og i forskermiljøene vil være viktig for å bli enda bedre på relevans og nytteverdi av det innholdet vi velger å ha.

Nytteverdi knyttet til teori

Jeg vil knytte informantenes uttalelser med Wengers teorier om forhandling av mening (2004). Engasjement handler om å oppleve egen arbeidspraksis som meningsfull. Her spiller deltagelse og tingliggjørelse inn. Det å ha en bevisst deltagende rolle i et praksisfellesskap som en faggruppe i kunst og håndverk kan være, kan bidra til at praksisen oppleves som mer meningsfull. Det handler om en opplevelse av å ikke være alene om problemstillinger, men å møte andre, delta i et fellesskap med andre som har de samme utfordringene som deg. Dette handler mye om det felles språket som skapes sammen. Anne snakker om at hun ikke vil at faggruppen skal være en «sytegruppe», men at den skal være konstruktiv. Carina

trakk frem det samme, og jeg fikk inntrykk av at da ungdomstrinnet var med i faggruppen i kommune 2, så var det mange som var negative og som brukte faggruppen som et utløp for frustrasjon. Forskning på feltet viser at vi har mange utfordringer på fagfeltet, og vi ser på rådgiver Gro sine uttalelser at kunst og håndverk ikke ble prioritert i kommunen. Det kan være mange av lærerne som kom på samlingene i kommune 2 i lengre tid hadde følt på problematikk i forhold til at deres jobb oppleves fra høyere hold som mindre meningsfull enn for eksempel en som jobber som lærer i matematikk. Det å plutselig ha mulighet for å snakke om frustrasjonene med andre lærere kan oppleves som en lettelse, men Wenger (2004) trekker frem at felles engasjement ikke nødvendigvis er et tegn på at man har et praksisfellesskap. «Den form for sammenheng, der forvandler gensidigt engagement til et praksisfællesskab, krever arbejde. Arbejdet med «fællesskabsopretholdelse» er således en væsentlig del af enhver praksis» (Wenger 2004). Jeg tolker dette blant annet at det å skulle bli et praksisfellesskap handler ikke bare om å ha felles problematikk, men man må bruke tid og kontinuitet for å opprettholde fellesskapet. Å bruke mye tid på frustrasjon kan gjøre at en faggruppe stagnerer, det bidrar ikke til å styrke praksisfellesskapet. Det å snakke om hvorfor faget vårt er viktig, og diskutere hvordan vi bruker språket når vi snakker med andre, kan være med på å knytte sammen en faggruppe samt være viktig for vår opplevelse av mening innad profesjonen. Hvilke argumenter for faget vi bruker som et praksisfellesskap kan være viktig for statusen av faget i en kommune.

Tingsliggjørelse handler i følge Wenger(2004) om hvordan noe abstrakt konkretiseres. Et eksempel kan være at vi i faggruppen i kommune 1 har fokus på håndverket. Vi jobber svært konkret med noe, som har et mer abstrakt tanke sett knyttet til seg. Arbeidet med håndverket kommer av at vi vil fokusere på tradisjoner, materialer og bærekraftig utvikling. Og ikke minst være en del av å få flere elever til å velge praktiske fag som utdannelse. Kommune 2 har jobbet litt på samme måte. At vi selv arbeider med materialene kan hjelpe oss å konkretisere abstrakte tanker om faget vårt, og det oppleves som meningsfullt for mange har evalueringene knyttet til håndverkskurset vist

10. Kritisk refleksjon

I dette kapittelet drøfter jeg videre og utdyper noen sentrale punkter knyttet til problematikk jeg har vært innom i avhandlingen.

I forbindelse med utfordringer knyttet til faggrupper og ulike fagfellesskap så er det mange områder jeg kunne tenkt meg å trekke frem, men siden oppgaven må begrenses, har jeg valgt å trekke frem kritikk knyttet til facebookgrupper som et fagfellesskap, og kritikk knyttet til egen rolle som faggruppeleder.

På Facebook er det flere ulike kunst og håndverksgrupper knyttet til undervisning og lærere. Kunst og Design i skolen, Kunst og håndverkslærerens Forum, Kunst og håndverksoppgaver er noen av dem. Grupper som søker sammen i fagfellesskap der mulighetene for fysiske møter ikke er mulig. Jeg har vært aktivt i dette feltet, og jeg har vært begeistret for å følge de ulike kunst og håndverkslærer-gruppene som har dukket opp. Ut ifra disse gruppene er det tydelig at det er et behov for å dele, få tips og råd om undervisning i faget.

Spesielt før skolestart dukker det opp meldinger og spørsmål i flere av disse gruppene som underbygger manglende fagkompetanse hos de som underviser i faget. Noen skriver de ikke har kompetanse og vil ha hjelp. Det kan være alt fra spørsmål som går på hva man skal fylle timene med, til frustrasjon over å måtte undervise et fag man ikke har lyst til å undervise i. Samtidig er det også mange som viser oppgaver de er fornøyd med. Oversikten over gruppene og innholdet ble vanskeligere etter hvert som jeg ble aktiv og ble med i flere grupper. De opprettes ukritisk, enkeltpersoner som opplever et behov og ikke undersøker om det allerede finnes grupper. Resultatet blir at fellesskapet blir usystematisk og uoversiktlig, og hvem er dem som gir råd? Jeg savner at det profesjonelle feltet i større grad er aktivt i disse gruppene, skriver litt om seg selv og hvilken kompetanse de kan bidra med. På den ene siden kan slike grupper være nyttige da man kan søke tips og råd, og oppleve et fellesskap med

andre som underviser i kunst og håndverk. På den andre siden så kan det virke mot sin hensikt, da mangelen på systematikk gjennomsyrrer gruppene, og gjør at forvirring oppstår. Det blir mye å forholde seg til. En av de største gruppene innen fagfeltet er Kunst og håndverk 1.-7., med over 4000 medlemmer. Kunst og Design i skolen som er en mer offentlig gruppe i forbindelse med interesseorganisasjonen som arbeider med å styrke fagområdet i opplæringen (Form magasin) har ca 2700 medlemmer. Til sammenligning kan man se på gruppen «mattematikkdidaktikk» som har over 6000 medlemmer, en gruppe som i stor grad preges av å ha medlemmer med stor interesse og kunnskap på området.

I forbindelse med min egen rolle som leder av en faggruppe, så er det noen vesentlige kritiske punkter jeg vil trekke frem. Wenger (2002) trekker frem koordinatoren for et praksisfellesskap som viktig, og dette har gjort meg bevisst på at min egen rolle er viktigere enn jeg tidligere har tenkt. Som Stålsett (2006) skriver så skal faggruppen være et resultat av alle medlemmenes kompetanse. Jeg har allikevel sett at avgjørelser må tas siden det er ulike mennesker med ulike behov i en faggruppe. Både Mari og Eva trekker frem at de mener vurderingssamlingene er mindre nyttige for dem, da disse samlingene lett kan dreie seg mest om å sette karakterer. De jobber begge fra 1.-7.trinn. De er bevisste på tilbakemeldinger til elevene, og mener de ikke har noe å komme med i forbindelse med vurdering. Her kommer utfordringen av at alle lærerne som underviser fra 1.-10 trinn er samlet i faggruppesamlingene. Var det dette som skjedde i faggruppen i kommune 2 også? Opplevde lærerne på ungdomstrinnet at de har annen problematikk knyttet til faget?

Meg: *Har det vært ting som ikke har vært så nyttig gjennom disse syv åtte årene?*

Eva: Ja altså jeg blir litt frustrert når vi skal ha det vurderingskriteringsgreiene fordi det føler jeg, i alle fall for oss på barneskolen, for noen sitter alle har sitt system som fungerer fint, også er de veldig lite mottagelige for å høre på andre, også føler de at de er kritisk, siden de ikke gjør det samme, det blir litt sånn ampert, de siste gangene. Man må skjønne at hver skole funker forskjellig, forskjellig ledelse, forskjellig sammensetning, og det som funker for deg er ikke nødvendigvis det som fungerer på andre skoler. Så det da kjenner jeg at jeg har litt dårlig følelse.

Mari snakker om det samme som Eva, jeg opplever at problematikken knyttet til vurdering i faget er krevende, og det er noe vi må ta tak i og jobbe med. Jeg mener jeg har fått større bevissthet i dette etter jeg har satt meg inn i forskningen til Lutnæs (2011), men vi har en lang vei å gå. Jeg tenker at selv om vi på ungdomstrinnet må jobbe mye med formell vurdering fremover, så er det ikke aktuelt å dele opp faggruppa, spesielt på grunn av tanken om god faglig progresjon i kunst og håndverk for elevene våre fra 1. til 10.trinn. Med utgangspunkt i at vi er samlet kan det allikevel være aktuelt å dele oss opp og ta mer tak i utfordringer knyttet til trinn og barne- og ungdomsskole.

Det viktigste selvkritikken jeg vil ta er at jeg tidligere ikke har utnyttet en faggruppes potensiale til det fulle. Jeg har vært mer opptatt av at alle skal trives, og at vi skal jobbe praktisk og ha gode utflukter som inspirasjon. Jeg har lært mye om forskningen på feltet og teori i forbindelse med masterutdanningen. Jeg ser at erfaringen jeg har er bra, men at kunnskapen jeg har fått på feltet, innblikket i forskningen har vært uvurderlig i forbindelsen av at jeg skal være faggrupeleder. I en av de siste faggruppesamlingene snakket jeg med medlemmene om dette, at jeg tenker vi har et stort ubrukt potensiale til å bruke vår faggruppe. Vårt praksisfellesskap kan i større grad enn tidligere brukes til å ta tak i feltets grunnlagsproblematikk og jobbe mer systematisk og bedre mot ulike arenaer for å være en positiv bidragsyter på feltet.

Jeg har snakket med Anne om at vi skal prøve å få samlet våre faggrupper for å i fellesskap skal kunne ta tak i en del utfordringer på feltet og bidra på ulike konferanser og samarbeide med forskningsfeltet.

Jeg opplever en tvetydighet til min egen rolle i denne masteroppgaven. Jeg vil fremheve faggruppene og fellesskapet, men jeg er har allikevel som mål å bli en bedre faggrupeleder, og trekker frem denne posisjonen som viktig for dyrking av praksisfellesskap. Dermed går jeg fra en kollektiv målsetting, til et mer individualisert fokus i oppgaven. Individet blir avgjørende for gode faggrupper. Allikevel, jeg vil påpeke at min egen rolle er erstattelig, det handler om metode og fokus som en faggrupeleder kan være bevisst på for fellesskapets beste.

11. Videre refleksjon

Konstruksjon av ulike nivåer knyttet til fagfellesskap

Som et resultat av en økt bevissthet knyttet til arbeidet av denne masteroppgaven, har jeg valgt å konstruere tre ulike nivåer av innhold, organisering og nytteverdi i forbindelse med fagfellesskap og faggrupper. Kunnikoff (2015) skriver i sin avhandling om større bevissthet knyttet til egen kompetanse hos informantene med formell fagkompetanse i kunst og håndverk. Har man høy utdanning innen noe så kan man også være bevisst på problematikk og utfordringer i større grad. Ikke minst hva som skjer på fagfeltet. Konstruksjonen av nivåene kan sees i sammenheng med Erling Lars Dale sin refleksive forskning og teorier om handlingsrefleksjon (1993). Han skriver om tre kompetansenivåer som går på å gjennomføre undervisning, konstruere undervisningsprogrammer og selv utvikle didaktisk teori der man kommuniserer i teorien (Dale, 1993). Det handler om økt profesjonsbevissthet. Dale refererer til Donald Schön sine teorier om at man kan trene seg til å tenke over sine handlinger. «Lærerens handlingsrefleksjon oppstår ved at han eller hun blir misfornøyd med det han eller hun gjør. Og i enkelte tilfeller har læreren fått sans for det usikre og det unike i konteksten og situasjonene» (Dale, s. 17).

En som har utdanning i sitt fag og som har erfaring vil muligens kunne stille seg spørrende til egen undervisning og fagfelt enn en som ikke har utdanning i et fag. Han/hun vil kunne beskjeftige seg mer med spørsmål knyttet til sin egen didaktiske praksis. For en som har lengre utdanning innen kunst og håndverksfaget vil det forhåpentligvis ikke holde å finne en morsom oppgave som elevene kan gjøre. Det er knyttet kritisk refleksjon om elevene lærer det de skal i forhold til kompetansemål og om det er god nok kvalitet på opplegget. Nå er det ikke dermed sagt at en som er utdannet lærer med interesse og kompetanse innen håndverk og didaktikk ikke kan ha fokus på læring i kunst og håndverksfaget. Men for å få den didaktiske

bevisstheten og den kritiske refleksjonen knyttet til fagfeltet vil en solid utdanning innen faget være avgjørende.

Her presenteres nivåene:

Nivå 1: Deling og undervisning

Når det gjelder nivå 1, så går dette igjen som det som er det grunnleggende og mest essensielle i faggruppene, om man har utdanning innen kunst og håndverk, eller ikke. De fire informantene som ble intervjuet som er medlemmer av faggruppene og som i ulik grad har relevant kompetanse, tar opp det å se hva andre gjør, få inspirasjon og kunne dele oppgaver som viktig. Dette kommer også frem i uttalelsene til den andre faggruppelederen, og for så vidt i uttalelsene til kommunens rådgivere. Mitt inntrykk fra egen faggruppe er at det å kunne se hva andre gjør, dele opplegg og selv ha verkstedarbeid, er noe som går igjen når jeg i begynnelsen av året ber om tilbakemelding på ønsker av innhold. Tips til undervisning, ekstra-og paralleloppgaver er også populært, særlig hos de som jobber på trinn 1. til 7. Det er også populært å få omvisning på ulike utstillinger og museum, få inspirasjon i workshops. Nivå 1 får oss til fagets «Hva» og er på mange måter en videreutvikling av workshops fra høgskolen. For de uten utdanning så er det dette nivået de kan i størst mulig grad forholde seg til, da de ofte trenger å vite hva man kan gjøre i timene. Nivå en er som regel forbeholdt uten de store diskusjonene, men handler om kunnskap, elevenes læring, opplevelse og erfaringer på et grunnleggende og konkret plan i faget. Hvordan sliper man uthulningsverktøyene? Hvilke glasurer egner seg best? Hvordan tar elevene symaskinsertifikatet, hva kan fjerdeklasse gjøre mens de venter? Jeg knytter sammen nivå 1 med Wengers teorier om «short term» og elementene under her, blant annet; «Arena for problem solving», (arena for problemløsning) «Quick answers to questions» (raske svar på spørsmål), «Improved quality to decisions (bedre kvalitet på avgjørelser). Facebookgruppene i faget handler først og fremst om deling og undervisning slik jeg har observert dem.

Nivå 2: Vurdering og rammefaktorer

Selv om vurdering og karakterer også kan være en del av det første området, vil her systematisk arbeid og diskusjoner knyttet til vurdering være gjeldende. «Anne» tar opp dette under intervjuet når hun kommer inn på den uforenligheten knyttet til vurdering på barnetrinnet. I faggruppe i kommune 1 har vi høylytt diskutert måloppnåelseskjemaer, og hvordan disse gjøres på best mulig måte. Fagets rammefaktorer som midler til undervisning, gruppestørrelser og tilgjengelige og egnede verksteder er her såre punkter som kan komme opp. Ofte kan ulike diskusjoner om rammefaktorer snike seg inn under nivå 1. Vi kan for eksempel snakke om å sy forkle med 5.trinn, og ulike måter å gjøre dette på, da en lærer kan bryte inn «Oj, dere er heldige som bare har 13 elever og maskiner til alle. Hvordan i all verden skal jeg kunne sy forkle med 29 elever og kun tre maskiner?» Da er diskusjonene i gang og stemningen kan til tider bli amper. Anne snakket om at det kunne til tider være mye syting, spesielt da ungdomstrinnets og barnetrinnet var sammen i faggruppe. Lærerne hører andres erfaringer og sammenligner sin egen rolle og situasjon. Jeg kjenner igjen diskusjonene og problemstillingene, og husker at spesielt i begynnelsen var det mye sammenligning og diskusjoner. Disse kommer frem igjen innimellom.

Nivå 2 kan også dreie seg om generelle holdninger til faget og hvordan man som faglærer jobber for å forbedre disse, eller om man bare forholder seg til at kunst og håndverk er en del av fagene i norsk skole, og at man ikke trenger å bevise noe som helst. Eva kom inn på at hun alltid presenterer seg selv og hva elevene skal lære i kunst og håndverk på foreldremøtene på høsten. Jeg går også rundt på høsten med et lite infoskriv om hva elevene lærer og hvorfor faget er viktig. Carina snakker også om hvordan synliggjøre faget og lage gode holdninger. Jeg vil si at diskusjoner rundt dette og samtalene som går på kommunens og skolens prioriteringer er en del av nivå 2.

Det kommer frem i intervjuene at lærere med høyere utdanning innen kunst og håndverk og stor interesse for faget i størst grad er bevisste utfordringer på fagfeltet, mens de med lite eller ingen utdanning i mindre grad klarer å forholde seg til slike diskusjoner. Min erfaring er at de som over tid er med i faggruppen og som har både

interesse og formell utdanning er også de som er mest opptatt av diskusjoner knyttet til fagets status på skolene, og til hvilke rammefaktorer de har. Lærere med lite utdanning innen fagfeltet, men kanskje først og fremst liten interesse for faget, faller ofte av disse diskusjonene. Det er allikevel ikke svart/hvitt, slik som Mari som ikke har utdanning innen kunst og håndverk, men som er opptatt av å ta skikkelig tak i faget og egen kompetanse.

Nivå 3. Forskning og media

Nivå tre går på fagfeltet utenfor kommunens område, og viser til en mer politisk og forskningsbasert side av faget. Det kunne være nødvendig å være i utdanning på et høyere nivå, eller være engasjert i de politiske forholdene og media sin fremstilling av fagområdet, være aktiv i forumer knyttet til forskning, og reise på konferanser og bidra med artikler. Min bevissthet knyttet til nivå 3 kom da jeg startet på masterutdanningen. Nivå 3 reiser seg fra nivå to, og tar ofte utgangspunkt i mange diskusjoner knyttet til rammefaktorer og at ikke det er nok faglærere på en skole. Forskjellen er at det er forskningen og debatten på et høyere plan som står i fokus. Mitt inntrykk er at det er et stort sprang fra nivå 1 og 2 til nivå 3, og at lærerne i mindre grad får med seg for eksempel det som skjer på høgskolene og på ulike konferanser, at det til tider er et skille mellom fagfeltet kunst og håndverk i skole/kommune og fagfeltet kunst og håndverk på høgskolen. Av egen erfaring kan jeg ikke huske som lærer å ha fått innbydelser til konferanser på mail. Det kan virke som om det er flere konferanser for de som jobber på høgskolen, enn for de som jobber som faglærere.

Det kan være en tanke om avstanden fra kommune til høgskole er for stor, og at dette ikke er med på å ta skikkelig tak i en del av grunnlagsproblematikken på fagfeltet. For å jobbe med problemstillingene må det i større grad en systematisering og en balanse mellom nivåene, og de som tar mastergrad kan med fordel være en sammensatt gruppe av både rett fra bachelor men ikke minst det må være folk som har jobbet noen år og fått erfaring med ulike utfordringer. Høgskole og kommune kan med fordel i mer systematisk grad samarbeide om fagets status og annerkjennelse, og kompetanseutvikling.

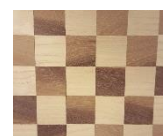
Avsluttende teoretisk perspektiv.

Wenger trekker frem hva som er et kompetent praksisfellesskap (2004). Han henviser til de tre dimensjonene av praksisfellesskap, og skriver at kompetent medlemskap innbefatter gjensidig engasjement, ansvarlighet ovenfor virksomheten og det forhandlede repertoaret.

Med gjensidig engasjement mener han evnen til å kunne engasjere seg i de andre medlemmene og kunne etablere relasjoner slik at det er mulig å lage en deltagelsesindentitet. Med ansvarlighet ovenfor bedriften mener han at man skal ha evnen til å forstå praksisfellesskapet på en slik måte at man får et forhold og et ansvar og bidrar til fellesskapet. Med repertoaret mener han at man skal ha en tilstrekkelig deltagelse slik at man utvikler et språk som kan danne et meningsgrunnlag for praksisfellesskap (Wenger, 2004). «Et praksisfellesskap fungerer i så hensende som et lokalt forhandlet kompetencesystem» (Wenger, 2004, s. 161).

Jeg støtter meg til Wenger i dette og tenker at bevisstheten til elementene kan bidra til å styrke praksisfellesskap som faggrupper.

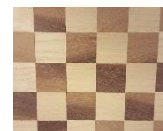
12. Oppsummering

Det er mange utfordringer i yrket som kunst og håndverkslærer. Utdannelse innen faget og interesse for det, er viktig for god kvalitet og elevenes læring. Forskning viser at mange som underviser i faget ikke har utdanning, og kanskje underviser i noe de ikke vil. Skoleledere prioriterer ofte fag som elevene PISA testes i, og Kunnskapsdepartementet setter inn ressurser til skolene og til etter og videreutdanning først og fremst i matte, engelsk og norsk. Forskning på feltet er essensielt for å finne årsaksforklaringer og avdekke strukturer og mekanismer som finnes. Tradisjonen med å bruke kvalitativ forskning kan bidra til å forstå sammenhengene bedre. Ut ifra Wengers teorier om praksisfellesskap, så kan vi bruke vår naturlige søken etter å lære og engasjere oss sammen med andre, til å dyrke praksisfellesskap til fordel for fagfeltet vårt. Hvis det brukes på skikkelig måte, og med et kritisk blikk, kan faggrupper for kunst og håndverkslærere bidra til å styrke fagfeltet, og ta tak i grunnlagsproblematikk som utfordringer knyttet til vurdering, annerkjennelse og manglende kompetanse. Det forutsetter at de som er med har et godt gjensidig engasjement, samarbeider mot felles mål, og opplever en mening med å bidra i en slik gruppe. Ikke minst at de tar tak i forskningen på feltet med tanke på hvor vil vi nå. Et fellesskap som systematiserer enkeltpersoners kunnskap og vilje til å utvikle profesjonen blir derfor avgjørende, og en koordinator med erfaring, kompetanse og et hevet blikk blir vesentlig.

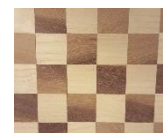
Unn Stålsett sin modell i kommune 1 fungerer godt, og bidrar til relevant kompetanseutvikling og samarbeid hos kunst og håndverkslærere. Faget likestilles på mange måter med andre fag, og kunst og håndverkslærere blir også prioritert til videreutdanning. Kommune 2 har ikke samme systemet, men de har en ildsjel i Anne som koordinerer samlinger og tar tak i fellesskapet siden hun opplevde et behov for det. Behovene reflekteres i innholdet i begge faggruppene, og speiles igjen i mye av forskningen på feltet. Vurderingskompetanse, behov for å oppdatere seg i faget og jobbe praktisk selv, diskusjoner om rammefaktorer er noe av det. Kanskje det å først og fremst komme sammen med andre i samme situasjon, dele erfaringer og

kompetanse. Gleden av å kunne bidra i et fellesskap kan gi en ekstra motivasjon og mening med jobben man gjør.

14. Veien videre

Fokuset mitt fremover vil være å fortsette som faggruppeleder, og bruke det jeg har lært av forskning og arbeidet med min master inn i faggruppen. Jeg vil at vi i større grad skal kunne jobbe for å utvikle fagfeltet og være med i ulike fellesskap på feltet. Det kan bli aktuelt å få frem arbeidet vi gjør i større grad på ulike arenaer, og fokusere mer på å jobbe med problematikk knyttet til vurdering, fagspråk og holdninger til faget kunst og håndverk i grunnskolen. Slik kan vi bruke gruppen sitt potensiale på en bedre måte enn til nå. Et nærmere samarbeid med Anne og faggruppen i kommune 2 er ønskelig, og kunne diskutere og synliggjøre oss på et større plan. Videre forskning knyttet til denne avhandlingen kunne vært å se nærmere på ulike fagfellesskap for kunst og håndverkslærere, det kunne blant annet vært interessant å forske nærmere på facebookgruppene. Det er mange som bruker gruppene som fagfellesskap, og det finnes mange utfordringer knyttet til struktur og kvalitetssikring. Det kunne vært mulig å forske videre på faggrupper, jeg opplever at det er mye mer som kan tas tak i her. Kartlegge bedre ulike organisasjonsformer og ikke minst etterutdanningstilbudet for kunst og håndverkslærere. Dette kunne vært interessant å se på i sammenheng av kompetansekravene i faget og Kunnskapsdepartementets føringer for hva som skal prioriteres av videreutdanning. Jeg tenker det også er interessant å se nærmere på strukturer i forbindelse med dikotomien individ/fellesskap på fagfeltet. Det ligger en del tradisjoner knyttet til kunsttradisjoner og håndverkstradisjoner og også knyttet til lærerutdanning, som kan bidra til en del problematikk som det kunne vært interessant å gått mer i dybden på.

13. Utstillingen

Som beskrevet i avhandlingen er det praktisk-estetiske arbeidet en visualisering av et års feltarbeid fra 2015-2016.

Intensjonen med utstillingen er å lage en didaktisk visualisering av innholdet i faggruppesamlingene i kommune 1, der man kan lese mer om bakgrunnen i introduksjonen til undersøkelsen kapittel 5. Jeg har laget en rask ideskisse av hvordan utstillingen kan være. Hver av veggene representerer samlingene, det er skilt som er skåret ut på figur- og båndsgar der det står «Faggruppesamling 20.05 og 03.06» osv. Nummer 1 og 2 viser fotografi fra samlingen, og et utvalg av sjakkbrettene vi lagde i fellesskap, på og under en sløydbenk. Uferdige produkter og verktøy vil også ligge der så man får et innblikk i prosessen. Nummer 3 viser en stor collage av dokumenter og skjemaer vi har produsert i forbindelse med vurderingsarbeid, samt elevarbeider med kommentarer ved. Nummer 4 viser vår interne håndverkssamling i tre og keramikk med utvalgte produkter. Det jeg har laget blir markert. Samling nummer 5 (veggen står inn mot de andre samlingene) viser fotografier fra ekskursjonen. Dette er et forsøk på å få betrakteren inn i feltarbeidet, siden han/hun ikke har kunnet vært med i samlingene.

Referanser

- Alvesson, M., & Sköldbberg, K. (2005). *Tolkning och reflection-Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Studentlitteratur AB, Lund.
- Bjørnsrud, H. (2009). *Skoleutvikling*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Brinkmann, S., & Tangaard, L. (2010). *Kvalitative metoder-empiri og teoriutvikling*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Brænne, K. (2011). Vedlikehold av ein konstruert kontrovers- – kunstpedagogikk og handverkstradisjon i kunst- og handverksfaget. *FORMakademisk*, 4(2), 95-108. doi: <http://dx.doi.org/10.7577/formakademisk.203>
- Bull, K. A. (2007). *En ny diskurs for kunsthåndverket*. Oslo: Akademisk Publisering, Unipax.
- Christensen, A. (2016, April 13). *Praktisk-estetiske fag er ikke frikvarterfag*. Hentet fra Periskop: <http://www.periskop.no/praktisk-estetiske-fag-frikvarterfag/>
- Dale, E. L. (1993). *Den profesjonelle skole*. Ad Notam Gyldendal.
- Dale, E. L. (2006). Pedagogiske handlinger, pedagogikk og utdanningsvitenskap. I K. Sivesind, G. Langfeldt, & G. Skedsmo, *Utdanningsledelse* (ss. 117-135). Oslo: Cappelen-Akademisk forlag.
- Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode-en kvalitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Fossåskaret, E., Fuglestad, O. L., & Aase, H. T. (1997). *Metodisk feltarbeid-produksjon og tolkning av kvalitativ data*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Garberg, M. (2014). *Planer-hva og hvorfor? En undersøkelse av innholdet i de lokale læreplanene i kunst og håndverksfaget på barneskolens mellomtrinn*. Oslo: Høgskolen i Oslo og Akershus.
- Groth, E. (2010). *Perspektiv på skolans utveckling-en tankebok för lärare, skollidare och skolpolitiker*. Studentlitteratur.
- Hansen, B. H. (2015). *Trearbeid og treverksteder i grunnskolen*. Oslo: Høgskolen i Oslo og Akershus.
- Hansen, B. H. (2016). Design Literacy-designkompetanse fra barnehage til Phd. *FORM*, 16-17.
- Hansen, B. H. (2016). Veileder i kunst og håndverk. *FORM*, 31.
- Hummelvoll, J. K., Andvig, E., & Lyberg, A. (2010). *Etiske utfordringer i praksisnær forskning*. Oslo: Gyldendal akademisk.

- Høgskolen i Oslo og Akershus. (2016, Februar 16). *Veiledning av nyutdannede lærere i estetiske fag*. Hentet fra Høgskolen i Oslo og Akershus: <http://www.hioa.no/Studier-og-kurs/TKD/Evu/Veiledning-av-nyutdannede-laerere-i-estetiske-fag>
- Høgskolen i Oslo og Akershus-TKD. (2016). *Kunst- og håndverkskonferansen 2016*. Hentet fra Høgskolen i Oslo og Akershus: <http://www.hioa.no/Hva-skjer/Kunst-og-haandverkskonferansen-2016>
- Kjosavik, S. (2003). *Kunst og håndverk i L97- Nytt fag ny praksis?* Notodden: Telemarks forskning.
- Kulturmeaglerne. (2015, April 16). *Skal tenne gløden for keramikk hos barn og unge*. Hentet fra Kulturmeaglerne: <http://kulturmeaglerne.no/pressemelding/skal-tenne-gloden-for-keramikk-hos-barn-og-unge/>
- Kunnikoff, J. O. (2015). *Formell fagkompetanse i kunst og håndverk, Betydning, prioritering og konsekvenser*. Oslo: Høgskolen i Oslo og Akershus.
- Kunnskapsdepartementet. (2006). *Læreplanen for kunnskapsløftet*. Oslo: Utdanningsdirektoratet.
- Kunnskapsdepartementet. (2014). *Lærerløftet-på lag med kunnskapsskolen*. Kunnskapsdepartementet.
- Kunnskapsdepartementet. (2015). *Kompetanse for kvalitet*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Kunst og design i skolen. (2014). *Om oss*. Hentet fra Kunst og design i skolen: <http://www.kunstogdesign.no/>
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervjuet*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Lagerstrøm, B. O., Moafi, H., & Revold, M. K. (2013/2014). *Kompetanseprofil i grunnskolen Hovedresultater 2013/2014*. Oslo-Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/197751?_ts=148a1618d30
- Lie, C. (2013). *Skoleleders verdsetting av læreres fagkompetanse i kunst og håndverk*. Oslo: Høgskolen i Oslo og Akershus.
- Lorentzen, S., Streitlien, Å., Høstmark Tarrau, A.-L., & Aase, L. (1998). *Fagdidaktikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Ludvigsenutvalget. (2015). *Fremtidens skole-fornyelse av fag og kompetanser*. Oslo: NOU-norsk offentlige utredninger.
- Lutnæs, E. (2011). *Standpunktvurdering i grunnskolefaget kunst og håndverk. Læreres forhandlingsreportoar*. Oslo: Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo.
- Mapplethorpe+Munch*. (2016). Hentet fra Munchmuseet: <http://munchmuseet.no/utstillinger/mapplethorpe-munch>

- Nielsen, L. M. (2009). *Fagdidaktikk for kunst og håndverk, i går-i dag-i morgen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- NOU 2015:8. (2015). *Fremtidens skole-fornyelse av fag og kompetanser*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Omtveit, B. (2016). Prioriterer faglærere. *FORM*, 13.
- Reitan, J. B. (2007). *Improvisation in Tradition A study og contemporary vernicular clothing design practiced by Inupiaq woman of Kaktovik, North Alaska*. Oslo: Oslo School of Architecture and Design.
- Ruud, M. (2016, April 12). *Bare kvart seier til lærerne, mener Lysbakken om kompetansekravene*. Hentet fra Utdanningsnytt.no: <https://www.utdanningsnytt.no/nyheter/2016/april/-bare-kvart-seier-til-larerne-mener-lysbakken-om-kompetansekravene/>
- Skivik, H. M. (2004). *Relasjonell ledelse- å lære lederskap i praksis*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Stålsett, U. (2006). *Veiledning i en lærende organisasjon*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Thorstensen, O. (2014, August 21). *De manuelle*. Hentet fra Morgenbladet: https://morgenbladet.no/ideer/2014/de_manuelle
- Tjønneland, E. (2009, Februar 14). *Hans-Georg Gadamer*. Hentet fra Store norske leksikon: https://snl.no/Hans-Georg_Gadamer
- Universitetet i Nordland. (2016). *Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen*. Hentet fra <http://www.kunstkultursenteret.no/>
- Utdanningsdirektoratet. (2015). *Fag- og timefordeling og tilbudsstruktur for Kunnskapsløftet Udir-1 - 2015*. Hentet fra Utdanningsdirektoratet: <http://www.udir.no/Regelverk/Finn-regelverk-for-opplaring/Finn-regelverk-etter-tema/Innhold-i-opplaringen/Udir-1-2015-Kunnskapsloftet-fag--og-timefordeling-og-tilbudsstruktur/Udir-1-2015-Vedlegg-1/2-Grunnskolen/>
- Utdanningsdirektoratet. (2016, Januar 27). *Kunst og håndverk 1: 1-10. trinn*. Hentet fra Utdanningsdirektoratet: <http://www.udir.no/studietilbud-2016/kunst-og-handverk-1-1-10.-trinn/>
- Utdanningsdirektoratet. (2016). *Videreutdanning*. Hentet fra Utdanningsdirektoratet: <http://www.udir.no/Utvikling/Videreutdanning/Larere/>
- Utdanningsdirektoratet. (2016, Februar 25). *Vurdering*. Hentet fra Utdanningsdirektoratet: <http://www.udir.no/Vurdering/Standpunkt vurdering-i-fag/>
- Utdanningsforbundet. (2014, August 26). *Lærernes arbeidstid*. Hentet fra Utdanningsforbundet: <https://www.utdanningsforbundet.no/Hovedmeny/Lonn-og-arbeidsvilkar/Lonnsoppgjoret-2014/Streiker/Nyheter/Larerne-jobber-MER-enn-75-timer-hver-dag/>

- Utdanningsforbundet og KS. (2014). SFS 2213 - Undervisningspersonalet i kommunal og fylkeskommunal grunnopplæring. *Tariffrevisjonen 2014 mellom ks og utdanningsforbundet* (s. 14). Oslo: Kommunenes Sentralforbund.
- Veiteberg, J. (2005). *KUNSTHANDVERK-Frå tause ting til talande objekt*. Oslo: Pax Forlag.
- Web redaksjonen ved UV. (2016). *Om PISA*. Hentet fra Universitetet i Oslo:
<http://www.uv.uio.no/ils/forskning/prosjekt-sider/pisa/om-pisa/>
- Wenger, E. (2004). *Praksisfælleskaber*. København: Hans reitzels forlag.
- Wenger, E., McDermott, R., & Snyder, W. (2002). *Cultivating communities of practice*. Boston: Harvard Business school.

Figurliste

Figur 1	Logo høgskolen i Oslo og Akershus Hentet fra http://www.hioa.no/
Figur 2	Bilde fra kunst og håndverks-konferansen 2016 Hentet fra http://www.hioa.no/Hva-skjer/Kunst-og-haandverkskonferansen-2016
Figur 3	Logo Kunst og design i skolen Hentet fra http://www.kunstogdesign.no/
Figur 4	Logo Nasjonalt senter for Kunst og kultur i opplæringen. Hentet fra http://www.kunstkultursenteret.no/
Figur 5	Like-tegn fra Facebook Hentet fra https://www.google.no/search?q=like+tegn&biw=1093&bih=534&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwj6xfT-qlvMAhWDd5oKHe-VD74Q_AUIBigB#imgsrc=oTL6NHbZ_W3RsM%3A
Figur 6	Logo Høgskolen i Oslo og Akershus Hentet fra http://www.hioa.no
Figur 7	Sjakkbrett 1: Fotograf: meg selv. Bilde i forbindelse med håndverkskurs
Figur 8	Figur av Dimensjoner i praksisfellesskap Hentet fra: (Wenger, Communities of practice, 1998, s. 90)
Figur 9	Sjakkbrett 2 Fotograf: Bilde tatt av faggruppen i kunst og håndverk i kommune 1
Figur 10	Sjakkbrett 3 Fotograf: Bilde tatt av faggruppen i kunst og håndverk i kommune 1
Figur 11	Sjakkbrett 4 Fotograf: Bilde tatt av faggruppen i kunst og håndverk i kommune 1
Figur 12	Elevarbeid 1 Fotograf: Meg selv, arbeider av elever på 10.trinn
Figur 13	Elevarbeid 2 Fotograf: Meg selv, arbeider av elever på 10.trinn
Figur 14	Keramikkbyste laget i forbindelse med faggruppesamling Fotograf: Eva CF Ilen
Figur 15	Keramikk skål laget i forbindelse med faggruppesamling

	Fotograf: Eva CF Ilen
Figur 16	Treklubbe laget i forbindelse med faggruppesamling Fotograf: Meg selv
Figur 17	Edvard Munch- <i>Badende menn</i> 1904 Fotograf: Meg selv, bilde tatt på Munchmuseet
Figur 18	Logo Pinterest Hentet fra https://no.pinterest.com/
Figur 19	Utdrag evaluering faggrupper i kommune 1 Hentet fra Lærerundersøkelsen i kommune 1 2014, Vedlegg 10
Figur 20	Utdrag evaluering kurs i kommune 1 Hentet fra Lærerundersøkelsen i kommune 1 2014, Vedlegg 10

Vedlegg

Vedlegg 1- Intervjuguide

Vedlegg 2-Samtykkeskjema

Vedlegg 3-NSD personopplysninger

Vedlegg 4- Min skoleleder sin mail til informanter i kommune 1

Vedlegg 5: «En ny håndverksvei»

Vedlegg 6- Innkalling og agenda kommune 1 og 2

Vedlegg 7- oversikt over samlingene kommune 1

Vedlegg 8- Utdrag fra kompetanseutviklingsplan kommune 1

Vedlegg 9- Utdrag fra kvalitetsplan kommune 2

Vedlegg 10- Lærerundersøkelsen kommune 1 2014

Vedlegg 1: Intervjuguide

Foreløpig problemstilling: Hvilken betydning har det at kommunen har ansvar for organisering av praksisfelleskap for faglærere i kunst og håndverk, og på hvilke måter kan faggrupper for kunst og håndverkslærere bidra til å kvalitetssikre profesjonen?

Opplysninger om informanten;

Navn	
Arbeidsplass	
Stilling	
Kontaktinformasjon:	

Spørsmål til rådgivere i kommunen:

1. Hvilke kompetanseutviklingsprogram/etterutdanningstilbud/kurs tilbyr kommunen til kunst og håndverkslærere i grunnskolen? Til andre?
2. Organiserer kommunen kommunale faggrupper der man møtes på tvers av skoler for å samarbeide om fag? På hvilken måte foregår dette?
3. Har kommunen oversikt over private faggrupper som på eget initiativ/ved hjelp av enkeltpersoner organiserer praksisfelleskap i noen fag/i kunst og håndverk?
4. Hvilken betydning mener du ulike nettverk og faggrupper kan ha for kompetanseutvikling i skolen? I forbindelse med K&H?

Spørsmål til leder for faggruppene (andre steder enn Skedsmo)

1. Hva er bakgrunnen til faggruppen i kunst og håndverk, og hvordan er denne organisert?
2. Hva vil du si er betydningen av praksisfelleskap for lærere i kunst og håndverk?
3. Hva er forskjellen på at kommunen organiserer etterutdanningstilbud med obligatoriske faggrupper for kunst og håndverkslærere, i motsetning til private initiativ med medlemmer som velger å bli med på frivillig basis?

4. Hvem vil du si har mest nytte av å være med i en faggruppe? Er det forskjell på hvordan faglærte og ufaglærte bruker felleskapene?
5. Hvilket innhold har samlingene og hvor ofte møtes dere?

Spørsmål til lærere som er med i en faggruppe i kunst og håndverk

1. Mener du det er nyttig å være med i en faggruppe? På hvilken måte? Når er det ikke nyttig?
2. Hvilke ulike praksisfellesskap benytter du deg av i forbindelse med egen profesjon? (Mentorordning, samlinger på høgsolen, facebookgrupper, Kunst og design i skolen etc)
3. Hvilket innhold i en faggruppe mener du gir mest mening? (erfaringsdeling, kursing, diskusjoner om fagets annerkjennelse)
4. Hvilke tanker har du rundt etterutdanningstilbud, kursing og kompetanseutvikling for kunst og håndverkslærere?
5. Hva har det å si for deg at faggruppen er en del av kommunens kompetanseutviklingsplan, at det er satt av tid til å være med innenfor arbeidstiden/i motsetning til at det er frivillig?

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt.

”Praksisfelleskap for faglærere i kunst og håndverk i grunnskolen”

Bakgrunn og formål

Jeg heter Irene Brodshaug og er faglærer i kunst og håndverk på [redacted] ungdomsskole, faggrupeleder for faggruppa i kunst og håndverk i [redacted], og student på Høgskolen i Oslo og Akershus. Jeg skriver en masteroppgave knyttet til praksisfelleskap for faglærere i kunst og håndverk i grunnskolen. Formålet er å undersøke hvordan ulike praksisfelleskap og mangelen på sådanne påvirker vår profesjon og kunst og håndverksfagets utvikling og anerkjennelse i skolen. Dette kan være knyttet til kompetanseutvikling, kvalitetssikring av undervisning og vurdering. Med praksisfelleskap mener jeg kommunale faggrupper der man for eksempel møtes på tvers av skoler for å samarbeide om faget, teamsamarbeid på skoler, ulike grupper i sosiale medier knyttet til faget, og andre aktuelle nettverk. Jeg vil ta utgangspunkt i [redacted] sammenligne og se på hvilken betydning kommunens rolle har å si for opprettingen av, og for innhold og kvalitetssikring av faggruppene.

Jeg ønsker å intervjuere lærere og undervisningsrådgivere i kommunen for å finne ut hvilke refleksjoner som er knyttet til dette.

Min arbeidsproblemstilling er:

Hvilken betydning har det at kommunen har ansvar for organisering av praksisfelleskap for faglærere i kunst og håndverk, og på hvilke måter kan faggrupper for kunst og håndverkslærere bidra til å kvalitets sikre profesjonen?

Hva innebærer deltakelse i studien?

Intervjuet vil ta ca. en time og vil bli gjennomført høsten 2015.

Det vil bli tatt notater og lydopptak og spørsmålene vil dreie seg om profesjonen, erfaringer og synspunkter tilknyttet fagfelleskap på ulike måter, og kommunens rolle i forbindelse med kompetanseutvikling. Det vil bli tatt bilder av ulike situasjoner knyttet til faggrupper, men disse bildene vil ikke vise ansikter. Jeg vil samle inn navn og arbeidssted og kontaktinformasjon som email, telefonnummer og utdanning før intervjuene blir gjennomført. Det er mulig at jeg vil be om utdypende svar på mail etter intervjuene.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det vil bli brukt privat datamaskin og passord, og intervjuene som blir gjort blir transkribert og lagret på denne maskinen. Ved siden av meg selv, vil personopplysninger være tilgjengelig kun til veileder Janne Beate Reitan. Opplysningene slettes før august 2017. De vil bli oppbevart et år etter prosjektslutt grunnet eventuelle videre studier. Navn og arbeidssted vil bli publisert hvis du samtykker til dette. Hvis ikke, vil du bli anonymisert, og bli omtalt som en kode. Koblingen mellom koden og ditt navn vil holdes adskilt og vil bli slettet etter studiet er avsluttet. Du vil da ikke kunne bli gjenkjent i den ferdige oppgaven.

Prosjektet skal etter planen avsluttes i juni 2016.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysningene om deg bli anonymisert og slettet.

Dersom du har spørsmål til studien, ta kontakt med Irene Brodshaug (tlf 98880613, e-post; Irene.brodshaug@skedsmoskolen.no) eller veileder Janne Beate Reitan (e-post; Janne.reitan@hioa.no.)

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Kryss av for valg om anonymisering

Mitt navn og arbeidssted kan publiseres i den ferdige oppgaven

Jeg vil at mitt navn og arbeidssted skal anonymiseres

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3- NSD personopplysninger

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hørlåges gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Janne Reitan
Institutt for estetiske fag Høgskolen i Oslo og Akershus
Postboks 4, St. Olavs plass
0130 OSLO

Vår dato: 06.10.2015

Vår ref: 44526 / 3 / AGL

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 06.09.2015. All nødvendig informasjon om prosjektet forelå i sin helhet 05.10.2015. Meldingen gjelder prosjektet:

	<i>Praksisfelleskap for faglærere i kunst og håndverk i grunnskolen. Kommunens betydning og ansvar for kompetanseutvikling</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Høgskolen i Oslo og Akershus, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Janne Reitan</i>
<i>Student</i>	<i>Irene Brodshaug</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvem/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 01.08.2017, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Vigdis Namtvedt Kvalheim

Audun Løvlie

Kontaktperson: Audun Løvlie tlf: 55 58 23 07

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Avdelingskontorer / District Offices
OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@iuh.no
TROMSØ: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Tromsø. Tel: +47-73 59 19 07. kjette.svarwall@svt.ntnu.no
TROMSØ: NSD, SVE, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@sv.uit.no

Utvalget informeres skriftlig og muntlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskriv og samtykkeerklæring er noe mangelfullt utformet. Vi ber derfor om at følgende tilføyes:

-En tydelig setning om at datamaterialet anonymiseres/slettes innen 01.08.2017.

Personvernombudet forutsetter at rekruttering skjer som avtalt i telefonsamtale 05.10.2015: Ved at gruppeleder eller annen koordinator sender ut informasjonsskriv og samtykkeerklæring på vegne av student, informanter kan så kontakte student selv for deltakelse. Dette for å sikre frivilligheten til deltakelse.

Personvernombudet legger til grunn at innsamling fra åpne grupper på Facebook ikke skjer ved bruk av skjermdump (screenshot), men kun skjer ved avskrift eller direkte kopiering av tekst uten navn og andre direkte eller indirekte personopplysninger.

Personvernombudet legger til grunn at forsker etterfølger Høgskolen i Oslo og Akershus sine interne rutiner for datasikkerhet. Dersom personopplysninger skal sendes elektronisk eller lagres på privat pc/mobile enheter, bør opplysningene krypteres tilstrekkelig.

Det oppgis at personopplysninger skal publiseres. Personvernombudet legger til grunn at det foreligger eksplisitt samtykke fra den enkelte til dette. Vi anbefaler at deltakerne gis anledning til å lese igjennom egne opplysninger og godkjenne disse for publisering.

Forventet prosjektslutt er 01.08.2017. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlede opplysninger da anonymiseres. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjøres ved å:

- slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)
- slette/omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. bosted/arbeidssted, alder og kjønn)
- slette digitale lyd-/bilde- og videoopptak

Vedlegg 4: Rektor sin mail til informanter i kommune 1

Intervju i forbindelse med masteroppgave om fagfelleskap kunst/håndverk

[Redacted]

Svar alle|

Til:

[Redacted]

Innboks

Du svarte 22.10.2015 19:01.

Hei.

I samråd med Irene Brodshaug sender jeg ut en forespørsel om to av dere kan tenke dere å bli intervjuet i forbindelse med hennes masteroppgave. Dere kan melde interesse direkte til Irene og gjøre avtaler direkte med henne. På forhånd takk for hjelpen.

Med vennlig hilsen

[Redacted]

Vedlegg 5-Kurstilbud «En ny håndverksvei»

Vedlagt sender vi kurstilbudet for lærere i [REDACTED] kommune over 2 kvelder kl. 17.00-21.00. Vi har prøvd å få til å arrangere kursene på dagtid, men det lar seg dessverre ikke gjøre.

Foreslåtte datoer: 2 av datoene: 6.5.; 20.5.; 3.6.

Innhold:

- Hvordan sette opp/vedlikeholde verktøyet på skolen som læreren underviser på.
- Praktiske øvelser: deltagerne tar med et stemjern, en håndhøvel og en kniv.
- Lærere som ønsker det, kan vise en oversikt over det egen skole disponerer av verktøy og beskrive hvilken stand verktøyet er i.

- Kursdeltagerne starter med å lage et av de tre planlagte produktene: sjakkbrett, skrin eller penal.

- Hjemmeoppgaver: Fortsette arbeidet mellom 1. og 2. kurskveld slik at produktene blir ferdige til kurset er slutt.

Kursavgift: kr. 30.000,- for inntil 24 deltagere som inkluderer 3 produkter til hver deltager kr. 1250,- pr. ekstra deltager

Arrangører: En ny håndverksvei for barn og unge i samarbeid med [REDACTED] videregående skole
Med vennlig hilsen

[REDACTED]

Vedlegg 6-Agendaer

Agenda og innkalling kommune 1

Hei alle sammen!

Onsdag 27.01 er det klart for neste faggruppe-samling i kunst og håndverk. Vi er så heldige og skal være på [redacted] der [redacted] skal ha keramikkverksted for oss, og der vi i tillegg skal ha et treverksted. Verkstedene vil gå over to samlinger, og du velger selv om du vil jobbe med keramikk eller tre, utifra behov og ønske. (Du kan velge selv når du blir presentert for oppleggene) Det er mulig å arbeide med keramikk en gang og tre en annen gang, eller at man fordyper seg i et litt større prosjekt begge gangene. Det blir som vanlig faglige diskusjoner og samtale om vurdering og undervisning knyttet til oppleggene.

Da blir det lunsj fra klokken ett, vi møtes på [redacted]. Fint hvis du [redacted] svarer til alle på denne mailen om hvor vi møter opp først.

Jeg gleder meg masse til litt praktisk arbeid og de gode samtalene:)

Med vennlig hilsen
Irene Brodshaug, faglærer i kunst og håndverk

Hei alle sammen!

På onsdag er det første ordinære faggruppesamling dette skoleåret. Takk for tilbakemeldinger jeg har fått fra dere. Vi møtes i [redacted] på seminarrom [redacted]

Agenda:

Vi skal diskutere vurdering i faget. Jeg skal presentere hvordan UDIR ser for seg at vurdering skal skje fremover, og vi deler oss 5.-7. og 8. til 10 og snakker om hvilket språk vi bruker i forbindelse med vurdering. Jeg skal presentere kort hvordan jeg har vurderingssamtaler på 10.trinn. Vi ser på arbeidet vi før har gjort, og snakker om veien videre. Ta gjerne med elevarbeider, som dere enten har vurdert eller ikke har vurdert (5.-7. tar også gjerne med) så ser vi på disse sammen og samtaler om kriterier og måten vi bruker fagspråket.

I tillegg vil jeg få presentere kort faglæreres eget kunst-engasjement og om vi kan få til en felles visualisering av faget som en utstilling neste år.

Det blir lett servering.

Jeg vil at vi snakker om hvordan vi bruker de neste samlingene. Jeg foreslår at de to neste gangene, blir brukt til faglig fordypning. Eventuelt keramikkurs og trearbeid og at vi deler oss i 5. til 7. og 8. til 10. Og at siste gang blir en utflukt, men vi snakker om dette på Onsdag. Det er viktig at dere kommer med konkrete forslag til hva dere ønsker, målet er at det skal være en nytteverdi å møtes i faggruppa.

Med vennlig hilsen
Irene Brodshaug, faglærer i kunst og håndverk

Hei alle sammen og takk for en hyggelig lunsj i går til dere som var der. Inntrykket mitt var at det var positiv respons å skulle ha to seminarkvelder i forbindelse med "en ny håndverksvei" Vedlagt følger dette tilbudet, se gjennom, jeg tenker dere gir meg tilbakemelding hvis dere **ikke vil** være med. Datoene som vi ble enige om i går er satt til onsdagene 20.05, og 03.06. Dessverre var det ikke mulig å få dette til på dagtid, men jeg skal sørge for at det er riktig avspasering etc til de som blir med. (Vi har allerede avspasert en del timer)

Jeg vil gjerne ha beskjed innen utgangen av neste uke, 24.04, hvis dere av ulike grunner ikke vil eller kan være med. Jeg tenker dette er et godt tilbud, og det kan styrke vår felles utvikling, kompetanse og praksisfellesskap på tvers av skolene.

Ønsker dere en strålende dag!

Mvh
Irene Brodshaug

Agenda og innkalling kommune 2

Nettverksmøte 24.09.2013

████████ kommuner fronter at de har faglærere i musikk og kunst og håndverk. Nettverksmøtenes innhold vil komme elevene til fordel.

Målsetting for K&H-nettverksmøtene er:

Gode fagdiskusjoner, faglig oppdatering, en arena for kursing og videreutvikling av fagkompetanse, statusheving av faget, oppgavedeling, fornyelse av faget, diskutere vurdering i faget, organisering av faget, diskutere læringsstiler og strategier, fagfellesskap foruten sin egen skole, spesielt for de som er faglærer alene på sin skole, det gir en helhetsundervisning av faget i kommunen, en arena for å møte ungdomskolene slik at overgangen blir best mulig, en god start/hjelp for nyutdannede faglærere, mentorering, besøke andre skoler på nettverksmøtene gjør at man kan se lokalene og oppgavene; ta inn med flere sanser er lærerikt for elever og voksne, effektivisering og nyttig bruk av tid.

Møtene skal ha vekt på positiv tankegang og være løsningsorienterte.

Nettverksmøtene i 2013-14 lagt opp til 6 årlige møter. Målet med 6 treff kontra 4, er at flere datoer øker muligheten for at flest mulige K&H-lærere skal kunne delta.

På vegne av nettverksgruppen, ██████████ K&H-lærer på ██████ skole

Nedenfor ser du nettverkstreffdatoer kl. 14.30-16:

[redacted] torsd 22.10.2015 ,
[redacted] undervisningsleder inst. for estetiske fag kommer og
informerer om praksislærerjobben,
[redacted] viser litt fra Pintrest, K&Hgrupper på Facebook o.lign.

[redacted] tirsd 24.11.2015, [redacted] kommer forhåpentlig denne
gang og snakker om vurdering og ITL-ta med en oppg. du tenker du kan lage
vurdering til.

[redacted] 28.01.2016
[redacted] tirsd 01.04.2016
[redacted] torsd 21.04.2016

A Oversikt kompetanseutvikling 2015-2016

Organisering 2015-2016

Onsdagstid	1. – 4. 13.00 til 16.00	5. – 7. 13.00 til 16.00	8. – 10. 13.00 til 16.00
Onsdag 23.09.15	Faggrupper og kurstilbud	Faggrupper og kurstilbud	Faggrupper og kurstilbud
Onsdag 28.10.15	Faggrupper og kurstilbud	Faggrupper og kurstilbud	Faggrupper og kurstilbud
Onsdag 27.01.16	Faggrupper og kurstilbud	Faggrupper og kurstilbud	Faggrupper og kurstilbud
Onsdag 09.03.16	Faggrupper og kurstilbud	Faggrupper og kurstilbud	Faggrupper og kurstilbud
Onsdag 06.04.16	Faggrupper og kurstilbud	Faggrupper og kurstilbud	Faggrupper og kurstilbud
Fellestid ved skolene (5 ganger)	Kompetanseutvikling som arrangeres ved den enkelte skole - Opplæring i OneNote, OPPAD og Skoleportalen		

Utdrag fra kompetanseprogrammet – videreutdanning (Kommune 1,)

Høsten 2009 ble den statlige strategien for videreutdanning av pedagogisk personale i grunnopplæringen igangsatt. Videreutdanning er ressurskrevende og kan lett overskygge andre former for kompetanseutvikling. Det er derfor viktig å understreke at den statlig finansierte videreutdanningen blir en del av en helhet, og som må ses i sammenheng med de andre elementene i lærernes kompetansebygging.

Skoleeierne har hovedansvaret for å gi sine ansatte i grunnskolen nødvendig kompetanseutvikling, selv om staten bidrar på utvalgte områder. På lokalt nivå må derfor tiltakene i den statlige satsingen inngå i en helhetlig lokal plan som omfatter alle typer kompetanseutviklingstiltak rettet mot målgruppen. Målet må være at de ulike tiltakene forsterker hverandre og i sum bidrar til en mest mulig helhetlig kompetanse av høy kvalitet. Rektorene har ansvar for at den nye individuelle kunnskapen blir delt ved skolen og får betydning i skolen som organisasjon.

Det er for skoleåret 2015-16 fra statlig hold bevilget 1 milliard kr i støtte til videreutdanningsordningen. Dette er en dobling fra 2014-15. Høgskoler og universitet har utviklet et bredt tilbud innen de fleste skolefag, og studieoppleggene er både på 15, 30 og 60 studiepoeng. Videreutdanningen er rettet inn mot lærerne som profesjonsutøvere og skal gi solid faglig og didaktisk kompetanse i faget. Videre skal utdanningen ivareta elementer som vurdering, tilpasset opplæring, bruk av IKT i fag og vektlegging av grunnleggende ferdigheter.

Det er utviklet to finansieringsordninger, den ene ordningen innebærer at lærerens ordinære arbeidsoppgaver reduseres og vikar settes inn i 37,5 % av stillingen for lærere som tar 30 studiepoeng over et år. Den andre er en stipendordning, hvor den enkelte lærer mottar et stipend på 100 000 kr for et halvtidsstudium (30 stp. over et år).

Ved fristens utløp hadde 57 lærere fra [REDACTED] søkt om videreutdanning i 2015 - 2016. Rektorene kvalitetssikrer søkerne og innstiller de aktuelle fra sin skole. Utvelgelsen gjøres av skoleeier og baseres på rektorenes anbefalinger og en samlet faglig vurdering. [REDACTED] anbefalte våren 2015 i alt 46 søkere. Da tildelingen var klar, fikk [REDACTED] innvilget 45 søknader, hvor kun en ble avslått. Dette er for kommunen kostnadsberegnet til 0,747 mill., og statens andel blir 7,290 mill.,. Dette dekker til sammen vikarkostander og stipend, 25 har fått tildelt vikarordning og 20 har fått stipendordning.

Det er følgende fordeling studiefag: 11 i matematikk, 2 i regning, 3 i naturfag, 6 i norsk, 5 i leseopplæring, 5 i engelsk, 4 i kunst og håndverk, 1 i musikk, 1 i mat og helse, 1 i IKT i læring, 1 i læringsledelse og vurdering, 3 i spesialpedagogikk, 1 i rådgiving og 1 i lærerprofesjon og yrkesutøvelse

Innledning

Prioriterte satsingsområder er utformet slik at de skal ha en innvirkning på alle nivå i [REDACTED], fra skoleeier til skoleledere, lærere, foresatte og elever, men først og fremst konsentrerer planen seg om videreutvikling av lærernes didaktiske kompetanse.

De tre satsingsområdene er:

yy Relasjons- og ledelseskompetanse

yy Vurdering for læring

yy Digital didaktikk

Satsingsområdene har nær sammenheng med hverandre. Forskning peker klart på lærers evne til å inngå og opprettholde en sosial relasjon til elever, lærerens kompetanse til å lede klasser og undervisningsforløp og lærers faglige og didaktiske kompetanse som kjernefaktorer for elevers læring.

I de nevnte faktorer finner vi også kvaliteten på lærers tilbakemelding til elevene.

Læringsfremmende vurdering er avgjørende for utvikling på alle nivå i skolesystemet.

Vi knytter tre begreper til lærerens digitale kompetanse; relevans, repertoar og refleksjon.

Den digitalt kompetente lærer har faget i fokus og bruker IKT i en faglig sammenheng. Nye digitale verktøy brukes der de kan gi en merverdi til faget, relevans vurderes hele tiden. Den gode faglæreren har oversikt over de digitale hjelpemidlene som er tilgjengelige, han har et stort repertoar. I tillegg er refleksjon over egen praksis og evne til nytenking egenskaper hos denne læreren.

Vedlegg 10-Lærerundersøkelsen kommune 1 2014

Lærerundersøkelsen Kommune 1 2014

Undersøkelsen inneholder spørsmål om kompetanseutvikling, kommunens planer, IKT og vurdering for læring

Hva er din stilling ved skolen?	Antall
Faglærer	183
Kontaktlærer	276
Lærer med andre oppgaver	104
Inspektør	19
Rektor	11

	1. - 4. trinn	5. - 7. trinn	8. - 10. trinn
På hvilket hovedtrinn jobber du mest?	167	131	175

Faggrupper og kurs

5 onsdager (fggrupper og kurs)	Nyttig	4	3	2	Ikke nyttig
DEN FØRSTE LESE- OG SKRIVEOPPLÆRINGEN - FAGGRUPPE	12	5	10	0	0
NORSK - FAGGRUPPE	20	11	3	0	0
STRUKTURET SAMTALE - FAGGRUPPE	8	2	1	0	1
ENGELSK - FAGGRUPPE	13	6	1	0	1
MATEMATIKK 1. - 4. TRINN - FAGGRUPPE	17	7	3	2	1
MATEMATIKK FOR 5. - 7. TRINN - FAGGRUPPE	4	3	5	0	1
MATEMATIKK 8. - 10. TRINN - FAGGRUPPE	15	5	4	0	1
FAGGRUPPE I NATURFAG FOR 5. - 7. TRINN - FAGGRUPPE	10	3	4	2	1
FAGGRUPPE I NATURFAG FOR 8. - 10. TRINN - FAGGRUPPE	7	6	3	0	1
KUNST OG HÅNDVERK - FAGGRUPPE	16	2	2	0	1
MAT OG HELSE - FAGGRUPPE	13	3	2	0	0
MUSIKK - FAGGRUPPE	22	2	1	0	1
KROPPSØVING - FAGGRUPPE	11	2	3	0	1
LÆRINGSSTILER - EN MÅTE Å TILPASSE OPPLÆRINGEN PÅ - FAGGRUPPE	19	7	1	1	0
HVORDAN ETABLERE OG OPPRETTHOLDE ET GODT LÆRINGSMILJØ? - KURS	12	5	12	3	3
MUNTLEG FORTELLING - KURS	9	2	1	1	1
METODIKK I DANSEUNDERVISNINGEN - KURS	5	3	0	0	1
LYD – EN OPPDAGELSESTUR - KURS	1	4	1	1	1
FLERKULTURELL KOMPETANSE - KURS	21	15	16	12	0

ENGELSK 1. – 4. TRINN - KURS	5	1	0	0	1
ENGELSK 5. - 7. TRINN - KURS	10	1	1	0	1
OFFICE GRUNNLEGGENDE - KURS	2	0	1	0	1
DIGITALE VERKTØY FOR 1. – 4. TRINN - KURS	20	3	6	0	1

Eventuelle kommentarer, oppgi hvilke faggruppe/kurs uttalelsen gjelder:	Antall
Fyll inn	75

Fellessamlinger

Fellessamlinger	Nyttig	4	3	2	Ikke nyttig
LÆRINGSMILJØ ved [REDAKERT]	36	25	33	14	5
VURDERING FOR LÆRING 1. - 4. TRINN [REDAKERT]	40	30	29	6	1
VURDERING FOR LÆRING 5. - 7. TRINN ved [REDAKERT]	13	21	23	15	8
VURDERING FOR LÆRING 8. - 10. TRINN ved [REDAKERT]	31	33	41	15	10

Eventuelle kommentarer, oppgi hvilke fellessamling uttalelsen gjelder:	Antall
Fyll inn	49

Nettverk

	Nyttig	4	3	2	Ikke nyttig
NETTVERK FOR LESEVEILEDERE - DELTAKERE I SKOLENES PEDAGOGISKE STYRKINGSTEAM	16	6	3	0	0
NETTVERK FOR SKOLEBIBLIOTEK	7	4	0	0	0
NETTVERK FOR DELTAKERE I SKOLENES PEDAGOGISKE STYRKINGSTEAM - REGNING	10	1	2	0	0
IKT- NETTVERK	15	7	2	1	0
NETTVERK FOR SOSIALLÆRERE	2	6	4	3	0
NETTVERK FOR RÅDGIVERE	8	0	0	0	0
NETTVERK FOR ELEVRÅDSKONTAKTENE	0	1	4	3	0
KULTURKONTAKTER	6	2	3	0	0
NETTVERK FOR FLERKULTURELL KOMPETANSE	5	7	4	0	0
NETTVERK FOR MENTORER	3	5	1	0	0
NETTVERK FOR KOMPETANSEVEILEDNERNE/ VURDERING FOR LÆRING	12	7	0	0	0

Eventuelle kommentarer - oppgi hvilke nettverk uttalelsen gjelder:	Antall
Fyll inn	17

Den kulturelle skolesekken - lokal kulturarv

Infokurs	Nyttig	4	3	2	Ikke nyttig
██	11	12	17	4	4
██	10	18	14	4	4

Eventuelle kommentarer - oppgi hvilke tiltak uttalelsen gjelder:	Antall
Fyll inn	21

Prosjekter og tiltak

Prosjekter og tiltak	Nyttig	4	3	2	Ikke nyttig
VURDERING FOR LÆRING VED EGEN SKOLE	113	77	51	12	0
UNGDOMSTRINN I UTVIKLING - ██████████	13	13	12	3	0
SEMINAR FOR NYTILSATTE LÆRERE	5	7	13	7	1
VEILEDNING AV NYUTDANNEDE LÆRERE	6	5	3	3	1
IKT - VEILEDNING VED EGEN SKOLE	52	36	39	3	3
PROSJEKT DIGITAL RINGPERM	11	10	17	2	1
FORTELLERSKOLEN I SKEDSMO	11	12	7	3	0
LIVREDDENDE FØRSTEHJELP	148	31	8	1	0
TEKNOLOGI I PRAKSIS	7	7	2	0	1
SAL OG SCENE - Fortelling ved Lise Grimnes	4	4	0	0	0
RETT BOK TIL RETT ELEV ved Nina Udnesseter	24	16	7	1	0

Eventuelle kommentarer - oppgi hvilke prosjekt/tiltak uttalelsen gjelder:	Antall
Fyll inn	18

Etterutdanningstilbudet

Etterutdanning	I stor grad	4	3	2	I liten grad
De faggrupper, kurs og nettverk jeg deltar på gir meg økt motivasjon for skolearbeidet	127	179	100	27	13
Ved min skole stilles det krav til deltakelse i det kommunale kurstilbudet	383	82	15	3	1
Ved min skole er kursdeltakelsen i tråd med skolens prioriterte utviklingsområder	193	182	72	2	5
Ved min skole er det tilrettelagt for deling av ny kunnskap i personalet	139	183	115	35	13
Lærernes deltakelse i det kommunale kurstilbudet får positive ringvirkninger ved skolen	86	183	161	31	11
De kommunale kurssamlingene og min skoles fellestid utfyller hverandre	123	160	123	35	19
Jeg opplever at min skole er en lærende organisasjon	250	185	48	3	2

Etterutdanning	Ja	Nei
Deltakelse i årets etterutdanning har bidratt til endring av min praksis i klasserommet	223	133

Hvis JA, beskriv dette.	Antall
Fyll inn	86

De kommunale planene

Planen bidrar til å høyne kvaliteten på mitt arbeid med undervisning og læring	I stor grad	4	3	2	I liten grad
Plan for kvalitetssikring av lese- og skriveopplæringen	126	199	111	24	10
Plan for kvalitetssikring i de grunnleggende regneferdighetene	88	179	117	36	25
Lokal læreplan i bruk av digitale verktøy	76	151	157	53	16
Lokal læreplan i muntlige ferdigheter	68	172	160	43	8
Plan for kvalitetssikring av læringsmiljø - PKL	162	178	100	21	5
Plan for godt skolemiljø - internkontroll og avvikshåndtering	88	167	148	38	11
Plan for individuell vurdering	88	195	139	32	6

IKT i læring

IKT	I stor grad	4	3	2	I liten grad
I mine timer tar jeg i bruk IKT i læring i tråd med Kunnskapsløftet/ IKT-planen.	133	184	109	35	13
Jeg har tilgang til IKT- utstyr når jeg trenger det i undervisningen	168	123	113	61	29
Jeg opplever at mine elever har stort læringsutbytte av å bruke IKT	126	171	143	31	16
Ved min skole har vi felles praksis for utvikling av elevenes digitale ferdigheter som redskap for læring	121	165	131	50	19
Ved min skole får alle elever opplæring i nettvett og dette følges opp gjennom holdningsskapende arbeid	151	193	105	27	11
Ved min skole brukes MLG som informasjonskanal for de ansatte	320	130	38	20	4
Ved min skole bruker personalet MLG til faglig samarbeid og deling	176	175	101	44	13

Vurdering for læring

Vurdering	I stor grad	4	3	2	I liten grad
Mine elever kjenner læringsmålene for de ulike læringsaktivitetene	217	204	50	3	3

Mine elever deltar i å utarbeide vurderingskriterier og/eller kjennetegn på måloppnåelse	37	135	182	89	32
Mine elever lærer å vurdere eget læringsarbeid	91	230	128	25	4
Mine elever får tilbakemeldinger underveis, som motiverer elevene til faglige utvikling	212	228	33	3	0
Mitt team legger systematisk ut vurderinger i elevenes vurderingsmappe i MLG	52	69	117	80	138
Ved min skole diskuterer vi hvordan lærernes vurderingspraksis kan hjelpe elevene å lære bedre	156	187	109	30	4
Ved min skole vurderes skolens pedagogiske praksis jevnlig i lys av skolens resultater	175	191	92	21	7

Kompetanseutviklingsbehov neste skoleår

Velg ut de områder du ønsker etterutdanning i neste skoleår	Antall
Faggrupper 8 -10 trinn	126
Faggrupper 5 -7 trinn	58
Faggrupper 1 - 4 trinn	47
Lese og skrive - grunnleggende ferdigheter	104
Regne - grunnleggende ferdigheter	105
Muntlig bruk av språket - grunnleggende ferdigheter (strukturert samtale og fortelling)	52
IKT i undervisning - grunnleggende ferdigheter	96
Engelsk barnetrinn	56
Lokal kulturarv - DKS	10
Tilpasset opplæring - metoder (LIS)	116
Læringsmiljø	60
Vurdering for læring	107
Yrkes- og utdanningsveiledning	18
Flerkulturell kompetanse	64

Jeg ønsker å delta i kurs/faggruppe i følgende skolefag	Antall
Norsk	138
Matematikk	132
RLE	39
Naturfag	64
Engelsk	81
Fremmedspråk	20
Samfunnsfag	64
Kunst og håndverk	41
Musikk	35
Mat og helse	26
Kroppsøving	40

Spesifiser gjerne konkrete ønsker om kurstiltak	Antall
Fyll inn	66

Jeg er interessert i å være/fortsette som faggrupeleder neste år. Gjerne flere faggrupper på barnetrinnet.	Antall
Norsk	8
Matematikk	14
RLE	2
Naturfag	6
Engelsk	3
Fremmedspråk	0
Samfunnsfag	5
Kunst og håndverk	2
Musikk	4
Mat og helse	3
Kroppsøving	5